విషయసూచిక.

జొన్నాభట్ల రామకృష్ణేశ్వర శర్మ
[illegible] M.A.

శ్రీరస్తు.

శారదాంబాయై నమః

సంస్కారదీపిక.

శ్లో. బ్రహ్మస్వరూప ముదయే । మధ్యాహ్నేతు మహేశ్వరం
సాయం ధ్యాయే త్సదా విష్ణుం । త్రిమూర్తించ దివాకరం.

పునస్సంధానము.

గీ. పసుపు కుంకుమ బెల్లంబు • పండ్లు దబ్బ
వక్కలాకులు నూతన • వస్త్రములును
పల్లవంబులు బియ్యంబు • పాత్రములును
పిండి బర్హిస్సు నిధ్మముల్ • పిదప నెయ్యి
సిద్ధ మొనరించి సంకల్ప • సిద్ధుఁ డగును.

ప్రతి శుభకార్యమునకును ముందు సకలదక్షిణాతాంబూలము లను దోయిట పట్టుకొని తూర్పుముఖముగా సభ కెదురుగ నిలువబడి ఈక్రింద చెప్పబోవు ననువాకమును జెప్పి తరువాత మంత్రముతో సరస్వతీ ప్రార్థనము చేయవలెను.

మంత్ర॥ శ్రీ గురుభ్యో నమః హరిః ఓం॥ మమాగ్నే వర్చో వి హవేష్వస్తు వయం త్వేంధానాస్తనువం పుషేమ । మహ్యం నమంతాం ప్రదిశశ్చతస్రస్త్వయాధ్యక్షేణ పృతనాజయేమ । మమ దేవా విహవే సంతు సర్వ ఇంద్రావంతో మరుతో విష్ణురగ్నిః । మమాంతరిక్ష మురులో

అదితే నుమన్యస్వ ఇతి దక్షిణతః
ప్రాచీన మనుమతే నుమన్య
స్వేతి పశ్చాదుదీచీనం సరస్వ
తేనుమన్యస్వేత్యుత్తరతః ప్రాచీ
నం దేవసవితః ప్రసువేతి
సమంతం.

అదితేనుమన్యస్వ అని
దక్షిణమున పూర్వపు సమాప్తిగాను
అనుమతేనుమన్యస్వ అని
పడమట నుత్తరసమాప్తిగాను
సరస్వతేనుమన్యస్వ అని
ఉత్తరమున పూర్వసమాప్తిగాను
దేవసవితః ప్రసువ అని
ఈశాన్యము మొదలు ఈశాన్యమువరకు
నుదకము చల్లవలెను.

చతుర్గృహీతమాజ్యం గృహీ
త్వా. ఏకం, ద్వే, త్రీణి,
చత్వారి, (పంచ.)
[illegible] ధానాంతర దినము
~~[illegible]~~
[illegible] కరణా [illegible]
[illegible] (గ)రుడాక్షే భూర్భు
[illegible] కరేణాభ్యాం మన్త్రాభ్యాం హోమస్య -

అనగా ఒకటి, రెండు, మూడు, నా
అనుట ఇష్టాజ్య హోమములైన వ్యా
నాహుతు లన్నిటికిని నాల్గుసార్లు స్రువ
ముతో స్రుక్కునందు గ్రహించుకొని
మంత్రాంతమందు హోమము చేయు
చుండవలెను. పంచార్షేయులైనచో
నైదుసార్లు గ్రహించుచుండవలెను.

మం॥ అయాశ్చాగ్నేస్యనభిశస్తిశ్చ సత్యమిత్వమయా అసి

అయసా మనసా ధృతో యసా హవ్యమూహిషే యానో ధేహి భేషజ

స్వాహా। అయసేగ్నయ ఇదం నమమ।

మం॥ (స్రువేణాజ్యమాదాయ) భూర్భువస్సువస్స్వాహా। ప్ర

పతయ ఇదం నమమ।

మం॥ మహాహవిర్ హోతా। సత్యహవిరధ్వర్యుః। అచ్యు

పాహ్యగ్నేత్ । అద్యాతమనాదవద్యాః । అనాధృష్య ప్రతిధృష్య
శ్చయజ్ఞస్యాభిగరాః । అయానస్యధుర్గాతా । వాచస్పతే హృద్విధేనామన్ ।
విధేమతే నామ । విధేస్త్వమ స్మాకం నామ । వాచస్పతి సోమం మ
పాత్ । మాదైవ్యస్తంతు శ్ఛిదిమాప్మనుష్యః । నమోదివే । నమః
పృథివ్యై స్వాహా । వాచస్పతయే బ్రహ్మణ ఇదం నమమ ।

మం॥ మనోజ్యోతిర్జుషతాం మాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞగ్ం సమిమం
దధాతు । యాఇష్టా ఉషసో నిమ్రుచశ్చ తాస్సందధామి హవిషా ఘృతేన
స్వాహా । ఉషసో నిమ్రుగ్భ్య ఇదం నమమ । ౪

మ॥ యదస్మిన్ యజ్ఞేంతర గామమాత్రతః కర్మణో వా ।
అనయా ఆహుత్యా తచ్ఛమయామి సర్వం తృప్యంతు దేవా
ఆవృధంతాం ఘృతేనస్వాహా । దేవేభ్య ఇదంనమమ॥ ౫

మం॥ త్రయస్త్రిగ్ంశత్తం ... యేసంతన్వతే । యఇమం యజ్ఞ
గ్ం స్వధయాదదంతే తేషాంఛిన్నం ప్రతేత ద్దధామిస్వాహా ఘర్మో
దేవాగ్ం అప్యేతుస్వాహా । దేవేభ్య ఇదంనమమ ॥ ౬

మం॥ తంతుంతన్వన్రజసో భానుమన్విహి జ్యోతిష్మతః పథోరక్ష
ధియాకృతాన్ । అనుల్బణం వయత జోగువామపో మనుర్భవ జనయాదై

వ్యం జనగ్గ్ స్వాహా । అగ్న యేతంతు మత ఇదంనమమ ॥

మం॥ ఉద్బుధ్యస్వాగ్నే ప్రతిజాగృహ్యేనమిష్టాపూర్తే సగ్ంసృజే ధామయంచ । పునః కృణ్వగ్స్త్వాపితరం యువానమన్వాతాగ్ం సీత్వ యితంతు మేతగ్స్వాహా । అగ్న యేతంతు మత ఇదంనమమ ॥

మం॥ ఉదుత్తమం వరుణపాశ మస్మదవాధమం విమధ్యమగ్గ్ శ్రథాయ । అథావయమాదిత్య వ్రతేతవానాగసో అదితయే స్యామ స్వాహా । వరుణాయాదిత్యా యేదం న మమ ॥

మం॥ ఉద్వయంతమసస్పరి పశ్యంతో జ్యోతిరుత్తరం । దేవం దేవత్రా సూర్య మగన్మజ్యోతిరుత్తమగ్గ్స్వాహా । సూర్యా యేదం న మమ ॥

౧౦

మం॥ ఉదుత్యం జాతవేదసం దేవం వహంతికేతవః । దృశే విశ్వాయ సూర్యగ్స్ స్వాహా । సూర్యాయేదంనమమ।

౧౧

మం॥ చిత్రం దేవానాముదగాదనీకం చక్షుర్మిత్రస్య వరుణస్యాగ్నేః । ఆప్రాద్యా వాపృథివీ అంతరిక్షగ్ం సూర్య ఆత్మాజగతస్తస్థుష శ్చస్వాహా । సూర్యాయేదం నమమ॥

౧౨

మం॥ అగ్నే త్వ్యవర్త్నభిన ఆవర్త స్వాయుషావర్చసా । సన్యా

మేధయా ప్రజయా ధనేన స్వాహా । అగ్నయే౽భ్యావర్తిన ఇదం న మమ ॥

మం॥ అగ్నే అంగిరశ్శతం తే సంత్వావృతస్సహస్రం త ఉపావృతః । తాసాం పోషస్య పోషేణ పునర్నో నష్టమాకృధి పునర్నో రయిమాకృధి స్వాహా । అగ్నయేంగిరస ఇదం న మమ॥ ౧౪

మం॥ పునరూర్జా నివర్తస్వ పునరగ్న ఇషా౽యుషా । పునర్నః పాహి విశ్వతస్స్వాహా । అగ్నయ ఇదం న మమ ॥ ౧౫

మం॥ సహ రయ్యా నివర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వ ధారయా । విశ్వప్స్నియా విశ్వతస్పరి స్వాహా । అగ్నయ ఇదం న మమ ॥ ౧౬

మం॥ (స్రువేణాజ్యమాదాయ) భూర్భువస్సువస్స్వాహా । ప్రజాపతయ ఇదం న మమ ॥ ౧౭

ద్వాదశ గృహీతేనాజ్యేన స్రుచం పూరయిత్వా ।

ఏకం, ద్వే, త్రీణి, చత్వారి, పంచ, షట్, సప్త, అష్ట, నవ, దశ, ఏకాదశ, ద్వాదశ, అని (పండ్రెం)డుసార్లు గ్రహించి

మం॥ సప్త తే అగ్నే సమిధస్సప్త జిహ్వాస్సప్త ఋషయస్సప్త ధామ ప్రియాణి । సప్త హోత్రాస్సప్తధా త్వా యజంతి సప్త యోనీరాపృణస్వా ఘృతేన స్వాహా॥ అగ్నయే సప్తవత ఇదం న మమ। ౧౮

ఉత్తరపరిషేచనము చేయవలెను. ఎట్లనగా పూర్వపరిషేచన
ములోని మూడింటికి అనుమన్యస్వయను. చోట 'అన్వమగ్గ్ స్థా' అ
ప్రసువ అనుచోట ప్రాసావీః అనిన్ని చేయవలెను.

అనేన (పునస్సంధాన) హోమేన భగవాన్సర్వాత్మకః శ్రీప
శ్వర స్సుప్రీణాతు యజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు।

పునఃప్రాణానాయమ్య-ప్రీత్యర్థం మహా పాపనాంతరితహో
ద్రవ్యదానం కరిష్యే।తదంగ బ్రాహ్మణపూజాం కరిష్యే। భాగిః అ
హోగంధాః। అలంకారార్థాక్షతే అక్షతాః। సంత్వక్షతాః సకలారాధనై స్స్వ
ర్చితమస్తు యజుశ్శాఖాధ్యాయినే గోత్రాయ శర్మణే ప్రతిగ్రహీత్రే శ్రీమ
గోత్రస్యనామధేయస్య ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమ పాపనాంతరిత హో
మద్రవ్యంతుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ। ఏతద్దానసాద్గుణ్యార్థం యథా
శక్తి దక్షిణాంతుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ. పూర్వోక్త సంగుణ ప్రీత్య
ర్థం అనేకాహ వనాంతరితలోప ప్రాయశ్చిత్తార్థం పునరాహపనాధికా
సిద్ధ్యర్థం చ సప్త హోతారం హోష్యామి. అని ఉదకము స్పృశించి, పూ
ర్వపరిషేచనం కృత్వా చతుర్గృహీతం గృహీత్వా।

మం॥ మహాహవిర్ హోతా। సత్యహవిరధ్వర్యుః। అచ్యుతపా
అగ్నీత్। అచ్యుత మనా ఉపవక్తా। అనాధృష్యశ్చాప్రతిధృష్యశ్చ య
జ్ఞస్యాభిగరౌ। అయాస్య ఉద్గాతా। వాచస్పతే హృద్విధే నామన్। వి
ధేమ తే నామ। విధేస్త్వమస్మాకం నామ। వాచస్పతి స్సోమమపాత్।
మాదైవ్యస్తంతుశ్ఛేది మామనుష్యః। నమో దివే। నమః పృథివ్యై
స్వాహా॥ వాచస్పతయే బ్రహ్మణ ఇదం నమమ

[illegible]ప్రకారేణ సంధానితసకల [illegible]సర్వాంగార్థం సర్వప్రాయ
శ్చిత్తం [illegible] ఓం భూర్భువస్సువస్స్వాహా ॥ ౨౦

[illegible]పతయే ఇదం నమమ। ఉత్తరపరిషేచనం కృత్వా ॥

([illegible] నష్టప్రోక్షణం కొందరు చరుస్థానక వర్గంబులను
[illegible] ప్రతిష్ఠాపనముతో కొందరు సమాప్తి చేయుచున్నారు.
అది [illegible]. అప్పు విడదినచో సరాదో విడదిన యగ్నిని
[illegible] చేయునదియొగనేమ కవబడను. పునస్సంధానము కా
[illegible] స్థాలీపాకము చేసుకొని పిమ్మట ప్రతిష్ఠాపనము
చేసుకొనవలెను.) అదెట్లనగా.

[illegible] = ప్రీత్యర్థం పునస్సంధానాం గత్వాగ్నిదాధ్యార్థం
[illegible] స్థాలీపాకం కరిష్యే। పత్న్యవహంతి చరుస్థ శ్రపయిత్వాభి
[illegible] దినమునందినం వోదాస్య। ప్రతిష్ఠితమభిఘార్య। అగ్నిరు
[illegible] దాన్యర్థభాగాంతే। దర్వ్యమువస్తీర్య। చరుమధ్యాద్విర
[illegible] అభిఘార్య। హావిః ప్రత్యభిఘారయతి।

[illegible] । అగ్నయే స్వాహా। అగ్నయ ఇదం నమమ ౧

[illegible] ముపస్తీర్య చరుమధ్యాద్విరవదా [illegible]భిఘార్యహవిః
ప్రతి[illegible] యతి।

[illegible] తం[illegible]మతే స్వాహా। అగ్నయే తంతుమత ఇదం। ౨

[illegible]స్తీర్య! ఉత్తరార్థాత్ కృత్స్నాత్ కృతేవదాయద్విరభిఘార్య
[illegible] ర్గభిఘారయతి।

మం॥ అగ్నయేస్విష్టకృతే స్వాహా। అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం న మ॥
ఇత్యన్నహోమం జయాది ప్రతిపద్యతే బర్హిష్మన్తం కృత్వా ...
అపోహ్య। అస్మిన్ పరికృతే కర్మణేత్యాది - అహాంగం అభివారణం॥

(తరువాత ఔపాసనము (వైశ్వదేవమును) చేసుకొనవలె.
ఔపాసన విషయమును స్థాలీపాక విషయమును ముందు ఆగ్నేయ స్థాలీ
పాకమందు విస్తరించు చున్నాను)

నూతన వస్త్రధారణము, పిమ్మట ఆశీర్వచనము, ఫల ప్ర
నములు, మంగళహారతి.

౧ ఆయూశ్చ
౨ భూర్భువస్సువర్మ
3 హావిర్హోతా
౪ మనోజ్యోతి
౫ ర్యదస్మిన్
౬ త్రయస్త్రింశ
౭ త్రంతుంతన్వ
౮ న్నుద్బుధ్యస్వ
౯ దుత్తమ

౧౦ ముద్వయ
౧౧ ముదుత్యం
౧౨ చిత్రందేవానా
౧౩ మగ్నేభ్యానశి
౧౪ న్నగ్నే అంగిరః
౧౫ పునరూర్జా
౧౬ సహరయ్యా
౧౭ భూర్భువస్సువ
౧౮ స్సప్తతే అగ్నే

ఇత్యష్ట

గర్భాధానము.

ఆచమ్య - ప్రాణానాయమ్య [illegible] శుభే శోభనే ముహూర్తే [illegible] శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం గర్భాధానాఖ్యం కర్మ కరిష్యే [illegible]

మం॥ యువంవస్త్రాణి పీవసావసాథేయువో రచ్ఛిద్రామంతవో హ సర్గాః॥ అవాతిరత మనృతాని విశ్వ ఋతేన మిత్రావరుణాసచేథే। సుమంగలీ రియంవధూరిమాగ్ంసమేత పశ్యత। సౌభాగ్యమస్యైదత్వా యాథాస్తం విపరేతన॥

ధృత్వా। ఆచమ్య। సభావందనం॥ [illegible]

(వధూవరు లిద్దరును నూతనవస్త్రములు కట్టుకొని ఆచమనము చేసి, సభావందనములు చేయవలెను. పిమ్మట బ్రహ్మగ్రంధి యీ క్రింది యనువాకమును చెప్పుచు వేయవలెను.)

మం॥ యోగక్షేమన్వస్త్రిష్టైస్య। యుక్తం క్రియాతా ఆశీః కామే యుజ్యతాతి। అశివస్సమృధ్యై। గ్రంధిం గ్రధ్నాతి। అశివ పవాస్యాం పరిగృహ్ణాతి। పుమాన్ వై గ్రంధిః। స్త్రీపత్నీ। తన్మిథునం। మిథునమే వాస్యతద్యజ్ఞేకరోతి ప్రజననాయ। ప్రజాయతే ప్రజయాపశుభిర్యజమానః॥ [illegible]

[illegible]

మం॥ కరోమి తే ప్రాజాపత్యమాగర్భో యోనిమేతు తే । అనూనః పూర్ణో జాయతామశ్లోణోఽపిశాచధీతః । పుమాగ్ంస్తే పుత్రో నారీ తం పుమాననుజాయతాం । తాని భద్రాణి బీజాన్యృషభా జనయంతునౌ । యాని భద్రాణి బీజాన్యృషభా జనయంతి నః । తైస్త్వం పుత్రం విందస్వ సా ప్రసూర్ధేనుకా భవ । కామస్సమృధ్యతాం మహ్యమపరాజిత మేవమే । యంకామం కామయే దేవ తంమే వాయో సమర్ధయ॥ 3

దక్షి[illegible]వరః॥ గర్భాధానముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు। యాః ఫలినీర్యా=సకలఫలావాప్తిరస్తు।

ఏవంగుణ విశేషణవిశిష్టాయాం శుభతిథౌ శ్రీమాన్గోత్రః=ప్రీత్యర్థం గర్భాధానాంగ భూతమాభ్యుదయికం కర్మకరిష్యే । శ్రీమహావిష్ణుస్వరూపాయ బ్రాహ్మణాయాభ్యుదయిక బ్రాహ్మణ భోజనప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తి హిరణ్యంతుభ్యమహం సంప్రదదేనమమ॥

తదంగకర్మణః పుణ్యాహం వాచయిష్యే।

సోదకం కలశం తండుల తాంబూల యుక్త పాత్రేణాఽపిధాయాపఽధీషు ప్రతిష్ఠాప్య బ్రాహ్మణాన్ ప్రార్థయేత్॥

ఓం కర్మణః పుణ్యాహం భవంతో బ్రువంతు.

ఉదకముతోకూడిన కలశయందు బియ్యము తాంబూలములతోకూడిన పాత్రముకప్పి మామిడిచిగుళ్లమీద ఉంచి బ్రాహ్మణోత్తములను ప్రార్థించవలెను.

ఓసభ్యులారా మీరు పుణ్యాహ మంత్రముల జపుపండి. (౯)

ఓం పుణ్యాహం కర్మ
ణేఽస్తు॥
వదంతు॥

మం. యత్పుణ్యం=కురుతే

ఓం కర్మణేస్వస్తి భవంతో
బ్రువంతు॥
ఓగ్ స్వస్తి కర్మణేఽస్తు॥
వదంతు॥
మం. స్వస్తినఇంద్రో=దధాతు
ఓం కర్మణఋద్ధిం భవం
తో బ్రువంతు॥
ఓం కర్మఋధ్యతాం॥
వదంతు॥
మం॥ ఋధ్యాస్మహ
వ్యైః=ప్రతితిష్ఠతి॥
ఋద్ధింభవంతో బ్రువంతు।
ఋధ్యతాం వృద్ధిస్సమృద్ధిః।
ముఖసమం కలశముద్ధరేత్

నీవు చేసిన కర్మకు పుణ్యాహ మగు
గాక. (వి)
ఇట్లు మూడుసార్లు వచన ప్రతివచన
ములు జరుగవలెను.
ఈ మంత్రము పుణ్యాహవాచనము
న చెప్పబడినది.
ఈ కర్మణః పుణ్యాహమందు శాంతి
మంత్రమును మీరు చదవండి. (క)
ఈకర్మకు శాంతియగుగాక. (ప్ర)
ఇట్లు మూడుసార్లు
పుణ్యాహవాచనమందు చెప్పబడినది.
ఈకర్మకు వృద్ధిమంత్రమును తెమరు
చదవండి. (క)
కర్మ వృద్ధియగుగాక. (ప్ర)
ఇట్లు మూడుసార్లు.
ఈమంత్రము పుణ్యాహవాచనమున
చెప్పబడినది.
ఋద్ధివాక్యములను పలుకుదురుగాక
ఋద్ధివృద్ధులు సమృద్ధములగుగాక. (ప్ర)
మూతనుతీసి ముఖమువరకు ఆకలశ

నెత్తి ముందు వాక్యములను చెప్పుచు వ్రిగివాక్యాంతమందును మరియొక
కలశలో కొంచెము కొంచె ముదక ముంచుచుండవలెను.

ఓం కర్మణః పుణ్యాహసమృద్ధిరస్తు। వర్షశతవంపూర్ణమస్తు। గో
త్రాభివృద్ధిరస్తు। శాంతిః పుష్టిశ్చాస్తు శుభగం శుభమస్తు। పునరపిగో
బ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభం భవతు। సర్వసంపదస్తు॥

యేనదేవాః=మార్జయంతాం కర్మణః పుణ్యాహవాచన మంత్రి జప దక్షిణాం మానసోత్సాహ పరిమితహిరణ్యం తుభ్యమహంసంప్రద దేనమమ। (శుభగ్ంశుభం)

ఆశీర్వచనము.

మం॥ యోనై తాం బ్రహ్మణో వేదఅమృతేనావృతాంపురీం। తస్మై బ్రహ్మచబ్రహ్మచ ఆయుఃకీర్తింప్రజాందదుః । భాగధేయన్వై వై సంప్రయచ్ఛతి । బ్రాహ్మణఅర్ షేయముద్ధరేత్ । బ్రాహ్మణో వై సర్వాదేవతాః । సర్వాభిరేవైనం దేవతాభిరుద్ధరతి । యావతీర్వైదేవతాస్తాస్సర్వావేదవిది బ్రాహ్మణేవసంతితస్మాద్బ్రాహ్మణేభ్యో వేదవిద్భ్యోదివేదివేనమస్కుర్యాన్నాశ్లీలంకీర్తయేదేతాఏవదేవతాఃప్రీణాతి ॥

సర్వాప్త్యాఅనంతరాయాయసర్వస్తోమాతిరాత్రఉత్తమ మహ ర్భవతిసర్వస్యాప్త్యైసర్వస్యజిత్యైసర్వమేవతేనాప్నోతిసర్వంజయతి ॥

శతంజీవశరదో వర్ధమాన ఇత్యపినిగమో భవతి శతమితి శతందీర్ఘమాయు ర్మరుతఏనావర్ధయంతి శతమేనమేవ శతాత్మానం భవతి శత మనంతం భవతి శతమైశ్వర్యం భవతి శతమితి శతందీర్ఘమాయుః ॥

సూర్యపూజ ... [illegible] గర్భ ఇష్యేటి

పుంసువనమ్.

(పురుష సంతతికొఱకుఁ జేయు కర్మ.)

గీ. పుంసువనమందుఁ గల్యంబు, పొత్తరంబు
రెండుకలిసిన కాయలే, యుండు మట్టి
కొనయు వస్త్రము పసపోఁత, కొఱకు ముందు
రహినిఁ గూర్పుము దేవప, తరిములతోడ.

ప్రాతరౌపాసనం కృత్వా, గణపతిపూజాం కృత్వా, పుణ్యాహం వాచయిత్వా ... ప్రతిసర్బంధం ప్రాతః ... ధర్మపత్న్యాః సకుటుంబస్య ఆయుష్య వృద్ధ్యర్థం ... ఉత్పత్స్యమాన గర్భస్య గార్భిక, బైజిక ... [illegible] పిండ పుంరూపతా సిద్ధి ... [illegible] ప్రత్యవాయ పరిహార ద్వారా ... పుంసువనాఖ్యం కర్మ ... [illegible] ... [illegible]

ప్రాగ్వేక =వీత్యర్థం పు
వనాం గర్భేన ఆనయోః
... రక్షాబంధనం కరి
ష్యే॥
రక్షాబంధన ప్రాణాం కృ
ష్యే॥ విశ్వేత్రాతే=బంధనే॥
మకేసే వస్త్రాః
హారాన్ సంగకేనరతు॥

పుంసువనమున కవయావము గనుక మూయిద్దఱకు రక్షానిమిత్తము రక్షాబంధనములను కట్టుచున్నాను.

రక్షాబంధనములను పూజచేసి ... మంత్రములతో ... పురోహితునిచే కట్టించుకొని రెండవ మంత్రము చెప్పి భార్య యెడమచేతికి దాను కట్టవలెను.

విశ్వేత్రాతే సవనము (పుంసవనము) ... [illegible]
... [illegible]

రక్షాబంధన ముహూర్త
స్సుముహూర్తోఽస్తు॥
భార్యువస్సు వరోం=ఇతి
రవర్వేం॥

రక్షాబంధనములు గరించిన వేళ శు
భదగుగాక. (వ్రి)
ఔపాసనాగ్నియందు 'భార్యువస్సు
వరోం' మొదలు దేవపాత్రిపాదన ద
అను చేయవలెను.

శ్లో. ఫలద్వయేన సంయు
తం వటాంకురం దృషత్సుతే।
సుపాయనాయ్య వస్త్రకం క్షి
పే త్సహైవ పుంసువే॥

జంటపండ్లతో కూడిన మఱ్ఱిచిగురు,
కల్వము, పొత్రము, వడపోతకు వస్త్రము
న్ను, పుంసువనమందు దేవపాత్రి పై
వృక్షప్రవాదములతో కూడ నొక్కమూల
గా నుంచవలెను.

అ(వచ్ఛిన్నాగ్రా)=అజ్య
భాగాంతే ధాతాదదాతున ఇ
త్యష్టాభిర్హుత్వా॥

పవిత్రము కట్టుట మొదలు హోమ
యస్వాహా వఱకు చేసి ధాతాదదాతు
మొదలుగాగల యెనిమిది హోమమ్ము
ను చేయవలెను. (పుంసువనసీమంత కా
లముల కివియే హోమములు గనుక
టిని ముందు చౌలమందు చెప్పెదను)

ఇధ్మవన్నుహానం జయాది
ప్రాయశ్చిత్తగ్ం హుత్వా। ద
ర్వ్యాపరిధీనక్త్ =అహాంభో అ
భిహారయ॥

ఆజ్యాస్విష్టకృత్తువఱకు జయాదులతో
హోమముచేసి, పిమ్మట నాగ్నేయస్థా
పాకములోవలెనే కొనవఱకు చేయవలెను

సూ. అనవస్నాతయా
సహభార్యా దృషత్పుత్రే ద్రు
నత్పుత్రేణ శ్మయిత్వా ప
[illegible]

అనంతరము రజస్వలకాని కన్యచే
కల్వమందు పొత్రముతో నాజంట
ష్టమాలికోనను నూరించి, నూతనవస్త్ర
ములో నడపోయించి,

అవనేణాగ్నిం ప్రాచీను
[illegible]ం నిహిత్య ఉత్త రేణాయ

అగ్నికి పడమట నాపత్నిని (గర్భి
ణిని) తూర్పుశిరస్సుగా మోము పై

బాహుం గృహీత్వా దక్షిణే నాసి కారంధ్రే దాపయేత్॥

దున్నట్లు పరుండజేసి, ఈక్రింది యజుస్సు చెప్పి, తన బొటనవ్రేలితో కుడిముక్కు రంధ్రములో గర్భమునకు దిగునట్లుగా [illegible] పిండవలెను. (ఆరసము ను ఆమె యుమియరాదు.)

మం॥ పుంసువనమసి । అభిష్ఠ్వాహం దశభిరభిమృశామి దశమాస్యాయ సూతవే । యథైవ సోమః పవతే యథా సముద్ర ఏజతి । ఏవం తే గర్భ ఏజతు సహ జరాయుణా నిష్క్రమ్య ॥౧॥ ప్రతిష్ఠత్వాయమి బ్రహ్మవర్చసి యశసి పీత్యన్నాద్యే । దశమాసాంఛ్ఛయానో ధాత్రా హితో ధాత్రా హితం । ఏతు గర్భో అక్షితో జీవో జీవంత్యాః । అయమసీర్యమయతి గర్భమాపో దేవీస్సరస్వతీః ॥౨॥ ఏతు గర్భో అక్షితో జీవో జీవంత్యాః । తిల దేవపద్య స్వనవాగ్ంస్తృ [illegible] సినోవలం । [illegible] పద్యన్వస్తమాగ్ంసేషున స్నావనువ [illegible] । [illegible] శేవలగ్ంశు సబరాయు [illegible] వే ॥౩॥ ([illegible]) (అశీర్వచనము, ఫలప్రదానములు, హారతి)

సూ. పుంసువనవ్యక్త [illegible] పుంసువనము సేయుటను గర్భవతియని గర్భ [illegible], [illegible] [illegible] పుష్పము కాగా పుష్యమీ నక్షత్రమున [illegible] మొదలని, సూర్యుగగాని, ఉత్తరముగ [illegible] [illegible] [illegible] బించిన జలపంపుగల ముక్కు [illegible] దేవలెను.

శ్లో॥ అన్వారభ్య వధూం పూర్వం హోమ స్సీమంతవ ద్భవేత్। ప్రవాహోపి చ సంస్రావోపి శేషఇతి సంస్మృతః ॥

సీమంతోన్నయనం కర్మయ స్మిన్నకదినే భవేత్। తత్రపుంసువనం చేత్తు పూర్వాపుంసువనక్రియా ॥

ద్వితీయేచ తృతీయేచ మాసిపుంసువనం భవేత్। వ్యక్తే గర్భే భవేత్కార్యం సీమంతేన సహాథవా ॥

వధువును సంబంధించిన కర్మగనుక దక్షిణ వధువుగా సీమంతములో వలెన హోమము చేయవలెను. కాని పరిధివ్యాహారము సంస్రావహోమము దీనిలో నధికములు.

పుంసువన సీమంతములు రెండు నొక్కనాడు చేయవలసివచ్చినపుడు ముందు పుంసువనము చేసి, పిమ్మట సీమంత మాచరించవలెను.

గర్భము స్థిరపడిన రెండు మూడు మాసములలో గాని సీమంత దివసమున గాని పుంసువనము చేయవలెను.

సమాప్తము.

సూ:- [illegible]

సీమంతోన్నయనమ్

(పాపిట నిగడువ్వుట)

గీ. ముందుఁ గూర్చుము సీమంత • మునకు బ్రహ్మ
మేఁడికాయలగుత్తియు • మూఁడుదర్భ
కట్ట లేదుముల్ దారము • కలికి మొలక
లేరుపడినట్టి యవలును • నెయిక మొలయు.

ప్రాతరౌపాసనం కృత్వా । గణపతిపూజాం కృత్వా । పుణ్యాహం వాచయిత్వా. ఆచమ్య. శ్రీ ప్రీత్యర్థం ధర్మపత్న్యాం ఉత్పత్స్య ... [illegible] వృద్ధ్యర్థం. మమ ధర్మపత్న్యాః గర్భాభివృద్ధి పరిపంథి పిశాచాది రక్షః ప్రియా అలక్ష్మీ భూత రాక్షసీ గణ దూర నిరసన ద్వారా సకల సౌభాగ్య నిదాన మహాలక్ష్మీ సమావేశన ద్వారా ప్రతిగర్భం గర్భ సముద్భవ ఏనో నిబర్హణ ద్వారా శ్రీపరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మమ పత్న్యాః సీమంతోన్నయనాఖ్యం కర్మ కరిష్యే - ఉత్తరతో వరః. ఆపవోః ... [illegible] ... కరిష్యే పునః ... [illegible] సీమంతోన్నయనాంగ ఆజ్య ... [illegible] ... భూర్భువస్సువరోం .... [illegible]

శ్లో॥ యవాన్విరూఢాన్ శలలీ సపుంజాన్ గ్లప్సోయ వాన్నామపిబంధనం చ । ఏతాని సీమంతవిధౌ ప్రయుంజ్యాత్ ... [illegible] మాను షాణి॥

మొలచిన యవధాన్యమును, ఏదు పందిముల్లును, 3 దర్భసున్నకట్టలను, మేడి కాయలగుత్తియు, యవలను దండ గ్రుచ్చుటకు దారమును సీమంతకర్మయందు దేవతాపాత్ర లైన స్రుక్స్రువాదులతో గూడ నాసాదన చేయవలెను. ఇవి మను ష్య పాత్రలు.

అచ్ఛిద్రా గాత్రాః = అత్యంతం [illegible] తున ఇత్యేషా [illegible] అభిప్రాయః॥

తతస్సుముహూర్తే

సూ॥ అవశేషాగ్నిం ప్రాచీ. ముపవేశ్య ప్రోక్ష్య శలలీ త్రిభిర్దర్భపుంజీలైః శలాటుగ్లప్సైనేతి ఊర్ధ్వం సీమంతమున్నయతి వ్యాహృతిభిరుత్తరాభ్యాం చ॥

పిమ్మట కుండమునకు పడమర అగ్నికి పడమట భార్యను ప్రాఙ్ముఖముగా కూర్చుండబెట్టి మూడు తెల్లమచ్చలుగల ముండ్లపంది ముల్లుతోను, 3 దర్భపుంజములతోను, ఉదుంబరము పిందెల గుత్తితోను, అనగా ఇవి యన్నియు కలిపి కట్టతో పాపిడిని పైకి తీయవలెను. ముందు వ్యాహృతులను, పై రెండు మంత్రములను చెప్పినతరువాత చేయవలె నను.

మం॥ భూః। భువః। సువః। రాకామహగం సుహవాగ్ం సుష్టుతీ హువే శృణోతు నస్సుభగా బోధతు త్మనా। సీవ్యత్వపస్సూచ్యాచ్ఛిద్యమానయా దదాతు వీరగ్ం శతదాయముక్థ్యం॥ యాస్తే రాకే సుమతయస్సుపేశసో యాభిర్దదాసి దాశుషే వసూని। తాభిర్నో అద్య సుమనా ఉపాగహి సహస్రపోషగ్ం సుభగే రరాణా॥

త్రేణీ వనాభిప్రదేశ మారభ్యోర్ధ్వం శిరః కేశమధ్యస్థ సీమంతరేఖాంత మున్నయ త్యుంజం ప్రతీచీనం నిరస్య పటపస్పృశేత్॥

పై చెప్పిన కట్టకొనతో నాభిప్రదేశము మొదలు పైకి పాపిడ్చి శిరస్సుమధ్యకు జుట్టు నడుమనున్న పాపిడిదాక తుడిచి ఆకట్టను పడమటకు పారవైచి ఉదకము ముట్టవలెను.

గాయతమితి వీణాగాథి
నౌ సంగాయేతాం | యో వా
వీరః పూర్వా సాల్వానాం |
బ్రాహ్మణానా మితరా॥

ముందు చెప్పబోవు మంత్రములను చదివి పాడుచు అవి వైణికులు గాపించవలెను. రెండు మంత్రములలో మొదటిది సాల్వదేశ మందున్న బ్రాహ్మణేతర వైశ్యుల చరిత్ర. రెండవది ఇతర దేశస్థులకు బ్రాహ్మణుల చరిత్రము.

మం॥ సోమ ఏవ నో రాజేత్యాహుర్బ్రాహ్మణీః ప్రజాః | వివృత్తచక్రా ఆసీనాస్తీరేణ గౌతమి తే॥ సోమ ఏవ నో రాజేత్యాహుర్బ్రాహ్మణీః ప్రజాః | వివృత్తచక్రా ఆసీనాస్తీరేణ గౌతమి తే॥ 2

సూ॥ నదీ నిర్దేశశ్చ యస్యాం వసంతి॥

ఏ నదీ తీరవాసులో ఆ నది నామమును కొసను చేర్చవలెను.

సూ॥ యవాన్ విరూఢానాబధ్యాంకురితాన్ సుప్రగ్రథితాన్ వధ్వాశ్శిరస్యాబధ్నాతి॥
(ఆశీర్వచనం)

మొలకలెత్తిన యవధాన్యమును దారమునకు దండగా గూర్చి వధువు కొప్పునకు కట్టవలెను.

వాచం యచ్ఛేత్యానక్షత్రేభ్యః। ఉదితేషు నక్షత్రేషు ప్రాచీ ముదీచీం వాదిశ ముపనిష్క్రమ్య వత్సమన్వారభ్య వ్యాహృతీశ్చ జపిత్వా వాచం విసృజేత్॥

దంపతులిద్దరు నక్షత్రదర్శన మగువరకు మౌనము బూని తరువాత తూర్పునకుగాని ఉత్తరమునకుగాని యిద్దరును నడిచి, ఆవు దూడను ముట్టుకొని 'ఓం భూః। భువః। సువః' అనువానిని జపించి, మౌనమును విడువవలెను.

— కారికలు —

సూ॥ సీమంతోన్నయనం ప్రథమే గర్భే చతుర్థే మాసి॥

సీమంతోన్నయన మను కర్మ తొలి చూలున నాలవనెలలో జరుగవలెను.

శ్లో॥ స్త్రీ యదాఽకృతసీమంతా ప్రసూయేత కథంచన। గృహీత పుత్రా విధివత్ పునస్సంస్కారమర్హతి॥

ఏకారణముననైనను సీమంతము గాకుండ ప్రసవించినచో శిశువును వడియందుంచుకొనియైనను సీమంతము జరుగవలసియుండును.

సమాప్తము.

అనుపనీతప్రాయశ్చిత్తమ్.

(పుట్టినదిమొదలు ఉపనయనమునకు జరుగవలసిన జాతకర్మాదులు యుక్తకాలమున జరుగనందులకు జేయుప్రాయశ్చిత్తము)

గీ॥ పసుపు గుంకుమ బెల్లంబు, పండ్లు దబ్బ
పక్కలాకులు నూతన, వస్త్రములును
బల్లెములు బియ్యంబు, పాత్రములును
దంచి బస్తిస్సు విధ్యముల్, వెదప నెయ్యి
పిదప మొదలింప సంకల్ప, సిద్ధి యగును.

అయం ముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్తు।

అదస్య యమ్మినో నామహాపాత్యాం=శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం మమ కుమారస్యాయుష్యాభి వృద్ధ్యర్థం జాతకర్మ నామకరణాన్న ప్రాశన చౌలోపనయనాఖ్యా కర్మణిస్సు వక్ష్యమాణ స్తదంగత్వేన తదాది మద్ధ్యర్థం వృద్ధ్యర్థం శాంత్యర్థ మభ్యుదయార్థం చ మహాజనైస్సహ స్వస్తి

పుణ్యాహవాచనం కరిష్యే॥ తదంగ నిర్విఘ్నపరిసమాప్త్యర్థం గణాధిపతి పూజాం కరిష్యే॥ గణపతిపూజాం కృత్వా । పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥

ఏవం—శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం మమ కుమారస్య జన్మాభ్యాసాజ్జన్మ ప్రభృతి ఏతద్బాల్యోపనయన పర్యంతం మధ్యే సంభావితానాం పాపానాం మాతృస్తన్యపాన తిరస్కారాది । పర్యుషితాన్నభోజన నోచ్ఛిష్టాన్నభోజన నష్టభోజన । కామచార కామవాదాఽభక్ష్యభక్షణాఽభోజ్యభోజనాఽలేహ్య లేహనాఽపేయపానాఽస్పృశ్య స్పర్శన । సజాతీయ విజాతీయ సహచర క్రీడా వల్లాపసంస్పర్శనాది । మూత్రపురీషోత్సర్జనాది తత్తత్కాలశౌచాభావ ప్రభృతీనాం ।

నా కుమారునియొక్క,— ప్రసవావేదన, జన్మము మొదలు ఈ బాల్యోపనయనము వరకు నా కుమారునకు సంభవించిన పాపములలో, ఆకాలము ముందు తల్లిపాలు త్రాగుట, నిలువ మూత్రము విడచుట, [illegible] అన్నము తినుట, ఎంగిలి [illegible] తినుట, మఱియొకరితో నేకపాత్రయందు భుజించుట, స్వేచ్ఛగా దిరుగుట, స్వేచ్ఛగా మాటాడుట, తినరానిది తినుట, కానికూడును దినుట, నాకరానిది నాకుట, త్రాగరానిది త్రాగుట, ముట్టరానిది ముట్టుట, తనజాతి ఇతరజాతి యను భేదము లేక వారితో గలసి తిరుగుట, ఆటలాడుట, పాటలు పాడుట, ముట్టుకొనుట మొదలగువాటికిన్ని, మూత్రపురీషములు విడుచునప్పు డాయాకాలములందు జేయదగిన స్నానప్రక్షాళనాదులు చేయనందులకున్ను,

ముఖ్యకాలాతీతాత్

స్వగృహోక్త జాతకర్మ నామకరణాఽన్నప్రాశనాది కర్మణాం తత్తత్కాలాతీతాత్ మోహోపన్నమజని తద్దోషపరిహారార్థం । మమ సావిత్రి ప్రధాన యోగ్యతా సిద్ధ్యర్థం

నా మతమందు జెప్పబడిన జాతకర్మము, నామకరణము, అన్నప్రాశనము మొదలగుకర్మలను ఆయాకాల మతిక్రమించుటవలన సంభవించినపాపము పోవుటకున్ను, నాకు సావిత్రి నుపదేశము నకు అర్హత సిద్ధించుటకున్ను,

మమకుమారస్య సావిత్రీప్రతి
గ్రహణయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థంచ
యథాశక్తి సంభవత్ప్రతిని
ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥

నా కుమారునకు సావిత్రి నుపదేశమున
కర్హత కలుగుటకున్ను,

నాశక్తికి శక్యమగునట్లు సద్బ్రాహ్మణుల
నిర్ణయింపఁబడిన ప్రాయశ్చిత్తమును చేయు
చున్నాను.

పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా
ఆత్మప్రదక్షిణత్రయం కృత్వా

సభ కీయవలసిన దక్షిణను ఇచ్చి
మూఁడు ప్రదక్షిణములు చేయవలెను.

సమస్త సంపత్సమవాప్తి—ఇవస్వీ కృత్యై । మమకుమారస్య అ
న్మాభ్యాసాజ్జన్మ ప్రభృత్యే తత్క్షణపర్యంతం మాతృస్తన్యపానాదిభ్యస్స
ర్వేభ్యః పాపేభ్యో విముక్త్యర్థం యాదిత్యేషా సభాఽనుగృహ్ణాతు। మమ
కుమారస్యోపనయనాధికార సిద్ధి రస్త్వితి భవంతో బ్రువంతు॥ క॥ ఉప
నయనాధికార సిద్ధిరస్తు ॥ప్ర॥

ఏవం—ప్రీత్యర్థం మమకుమారస్య శరీరశుద్ధ్యర్థం స్వర్ణాజ్యధాన్య
కృచ్ఛ్రాణ్యాచరిష్యే॥ కృచ్ఛ్రత్రయం కృత్వా॥

పూర్వోక్త ఏవంగుణవిశేషణ విశిష్టాయాం శుభతిథౌ మయాకృ
తేన కృచ్ఛ్ర స్వర్ణాజ్యధాన్యకృచ్ఛ్రైః ప్రత్యగాత్మా సర్వాత్మకః శ్రీమహావిష్ణు
స్సుప్రీత స్సుప్రసన్నో వరదో భవతు ॥ మమకుమారస్య శరీర శుద్ధిరస్త్వి
తి భవంతో బ్రువంతు॥ క॥ శరీరశుద్ధిరస్తు॥ప్ర॥

ఏవం—ప్రీత్యర్థం జాతకర్మ
నామకరణాన్న ప్రాశన చౌ
లాని తత్తత్కాల విహితాని
తేషాం తత్తత్కాలా తీతా
న్యాదోష స్సమజని తత్సర్వ
పరిహారార్థం॥

జాతకర్మ, నామకరణ, అన్నప్రా
శన, చౌలములను విధింపఁబడిన కాలము
మీఱి చేయుటవలన వచ్చిన దోషము పో
వుటకును,

[illegible]

[illegible]

[illegible] । అగ్నయ ఇదం న మమ

[illegible] । అగ్నయ ఇదం న మమ

[illegible]

[illegible] ఇదం న మమ

[illegible]

[illegible]

తైఃకర్మభిర్మమకుమారస్యకృతస్సాత్సంస్కారం ? సమస్తకమాచార్యత్వ యోగ్యతా సిద్ధ్యర్థంచ పాహిత్రయోదశ హోమం కరిష్యే॥

ఆకర్మలచే నాకుమారునియందు సంస్కారము నిలుచుటకును, నాచార్యుడగు యోగ్యతసిద్ధించుటకును 'పాహిత్రి' యోదశ హోమమును చేయుచున్నాను.

స్థండిలోల్లేఖనాది చతుష్పాత్రప్రయోగం కుర్యాత్॥

స్థండిలోల్లేఖనము మొదలు చతుష్పాత్రప్రయోగము చేయవలెను.

పూర్వవత్పరిషేచనం కృత్వా॥ చతుర్గృహీతం గృహీత్వా॥

మం॥ పునరూర్జానివర్తస్వ పునరగ్న ఇషాయుషా।

పునర్నః పాహివిశ్వతస్స్వాహా। అగ్నయ ఇదం నమమ॥ 1

సహరయ్యానివర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వధారయా। విశ్వప్స్నియా వి

శ్వతస్పరిస్వాహా। అగ్నయ ఇదం నమమ॥ 2

భూరగ్నయేచ పృథివ్యైచ మహతేచ స్వాహా।

అగ్నయే పృథివ్యై మహత ఇదం నమమ॥

భువోవాయవేచాంతరిక్షాయచ మహతేచ స్వాహా॥

వాయవేంతరిక్షాయ మహత ఇదం నమమ॥

సువరాదిత్యాయచ దివేచ మహతేచ స్వాహా॥

ఆదిత్యాయ దివేమహత ఇదం నమమ॥

భూర్భువస్సువశ్చంద్రమసేచనక్షత్రేభ్యశ్చదిగ్భ్యశ్చమహతేచస్వాహా

చంద్రమసే నక్షత్రేభ్యో దిగ్భ్యో మహత ఇదం నమమ॥

పాహినో అగ్నఏనసే స్వాహా॥ అగ్నఏనస ఇదం నమమ॥ ౭

పాహినో విశ్వవేదసే స్వాహా॥ విశ్వవేదస ఇదం నమమ॥ ౮

యజ్ఞం పాహి విభావసో స్వాహా॥ విభావసవ ఇదం నమమ॥ ౯

సర్వం పాహి శతక్రతో స్వాహా॥ శతక్రతవ ఇదం నమమ॥ ౧౦

పాహినో అగ్నఏకయా। పాహ్యుత ద్వితీయయా। పాహ్యూర్జం

తృతీయయా। పాహిగీర్భిశ్చత సృభిర్వసో స్వాహా॥ వసవ ఇదం నమమ॥

పునరూర్జా=నివర్తస్వ స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం నమమ॥ ౧౨

సహరయ్యా=నివర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వ విశ్వతస్పరి స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం నమమ॥ ౧౩

నానాప్రకారేణ=సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। ఓం భూర్భువస్సు

స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం నమమ॥ ఉత్తరపరిషేచనం కృత్వా॥

అనేనపాహి త్రయోదశహోమేన భగవాన్సర్వాత్మకః శ్రీయజ్ఞే శ్వరస్సుప్రీణాతు। యజ్ఞేశ్వరార్పణమస్తు। స్వస్తి। శ్రిద్ధాం=అహంభో అభివాదయే॥

[చిట్ట] పునరూర్జా, సహరయ్యా, భూరగ్నయే, భువో వాయవే, సువరాదిత్యాయ, భూర్భువస్సువః, పాహినో అగ్నే, పాహినో విశ్వవేదసే, యజ్ఞం పాహి, సర్వం పాహి, పాహినో అగ్నఏకయా, పునరూర్జా, సహరయ్యేతి త్రయోదశ॥

సమాప్తము.

నో:- పునరూర్జా సహరయ్యాంతో మధ్యే పాహినో అంటుకు మంత్రాలు [illegible] చేసి [illegible] సమాచారే

జాతకర్మ

(పుట్టిన వెంటనే చేయు సంస్కారము)

గీ॥ జాతకర్మకు మధుఘృత • స్వర్ణములను
దధియుఁ దవుడును నావాలుఁ • దగ నమర్చి
నామకరణంబునకుఁ దగు • నవ్యధేను
దుగ్ధములు సిద్ధముగఁ జేయు • దురు మనీషి।

శివాయస్వాహా-శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం మద్ధర్మపత్న్యాం ... కుమారస్య జాతకర్మ కరిష్యే। జాతం వాత్సప్రేణాఽభిమృశ్య॥

నక్షత్ర జాతస్య కుమారస్య ... పరిహారార్థం జాతకర్మ ... కరిష్యే (జా) జాత వాత్స... ప్రేణ

ఓం

మం॥ దివస్పరి ప్రథమంజజ్ఞే అగ్నిరస్మద్ద్వితీయం పరిజాతవేదాః।
తృతీయమప్సునృమణా అజస్రమింధానఏనం జరతేస్వాధీః। విద్మాతే
అగ్నేత్రేధా త్రయాణి విద్మాతే ధమవిభృతంపురుత్రా। విద్మాతే నా
మపరమం గుహాయద్విద్మాతముత్సం యతఆజగంథ। సముద్రేత్వాన్స్ప
మణా అప్స్వంతర్నృచక్షా ఈధేదివో అగ్నఊధన్। తృతీయేత్వా ॥౧॥

రజసితస్థివాగ్ంసమపాముపస్థే మహిషా అవర్ధన్ । అక్రందద
గ్నిస్తనయన్నివద్యౌః క్షామా రేరిహద్వీరుధస్సమంజన్ । సద్యోజజ్ఞా
నో విహీమిద్ధో అఖ్యదా రోదసీ భానునా భాత్యంతః । ఉశిక్పావకో అరతి
స్సుమేధా మర్తేష్వగ్నిరమృతో నిధాయి । ఇయర్తి ధూమమరుషం భరిభ్ర
దుచ్ఛుక్రేణ శోచిషా ద్యామినక్షత్ । విశ్వస్య కేతుర్భువనస్య గర్భ ఆ॥౨॥
రోదసీ అపృణాజ్జాయమానః । వీడుం చిదద్రిమభినత్పరాయం జనాయ
దగ్నిమయజంత పంచ । శ్రీణాముదారో ధరుణో రయీణాం మనీషాణాం
ప్రార్పణస్సోమగోపాః । వసోస్సూనుస్సహసో అప్సురాజా విభాత్యగ్రఉ
షసామిధానః । యస్తే అద్య కృణవద్భద్రశోచేఽపూపం దేవఘృతవంత
మగ్నే । ప్రతన్నయ ప్రతరాం వస్యో అచ్ఛాభిద్యుమ్నం దేవభక్తం య
విష్ఠ । ఆ॥౩॥ తంభజ సౌశ్రవసేష్వగ్న ఉక్థఉక్థ ఆభజ శస్యమానే । ప్రి
యస్సూర్యే ప్రియో అగ్నా భవాత్యుజ్జాతేనభినదదుజ్జనిత్వైః । త్వామ
గ్నే యజమానా అనుద్యూన్ విశ్వావసూని దధిరే వార్యాణి । త్వయాస
హద్రవిణమిచ్ఛమానా వ్రజం గోమంతముశిజో వివవ్రుః । దృశానో రు
క్మ ఉర్వ్యా వ్యద్యౌద్దుర్మర్షమాయుశ్శ్రియే రుచానః । అగ్నిరమృతో అభ
వద్వయోభిర్యదేనం ద్యౌరజనయత్సురేతాః॥౪॥ (అంతేనకృదభిమృశతి)

సూ॥ ఉత్తరేణ యజుషోపస్థ ఆనాయు॥

(ఈక్రిందిమంత్రము చెప్పి తనయొడిలో శిశువు నుంచుకొనవలెను)

మం॥ అస్మిన్నహగ్ం సహస్రం పుష్యాస్మేధమానాస్స్వేవశే॥

సూ॥ ఉత్తరాభ్యా మభిమంత్రిణం॥

(ఈక్రింది రెండుమంత్రములు చెప్పి శిశుశిరస్సున నభిమంత్రణము చేయవలెను.)

మం॥ అంగాదంగాత్సంభవసి హృదయాదధి జాయసే । ఆత్మావై పుత్రనామాసి సజీవశరదశ్శతం॥౧॥ అశ్మాభవ పరశుర్భవ హిరణ్యమస్త్రుతం భవ । పశూనాంత్వా హింకారేణాభి జిఘ్రామితాహిణ॥౨॥

సూ॥ తాభ్యామేవ మూర్ధన్యవఘ్రాణం॥ తాభ్యామేవ దక్షిణే కర్ణే జాపః॥

(పై రెండుమంత్రముల జెప్పి శిరస్సును మూర్కొనవలెను. ఆ మంత్రములనే కుడిచెవిలో జపించవలెను.)

సూ॥ మధుఘృతమితిసగ్ం సృజ్య తస్మిన్ దర్భేణహిరణ్యం నిష్ట ర్క్యం బధ్వాఽవదాయోత్తరైర్మంత్రైః కుమారం ప్రాశయిత్వా॥

(తేనెను, నేతిని గలిపి, దానిని బంగారమున్నచేత (వేలుముడివేసి పట్టుకొనబడినబంగారముతో దీసికొని పై మంత్రముల జెప్పి, పిల్లవానిని ప్రాశన చేయించవలెను.)

మం॥ మేధాంతే దేవస్సవితా మేధాం దేవీ సరస్వతీ । మేధాంతే అశ్వినౌ దేవావాధత్తాం పుష్కరస్రజా॥ త్వయిమేధాం త్వయిప్రజాం

త్వయ్యగ్నిస్తేజో దధాతు॥ త్వయి మేధాం త్వయి ప్రజాం త్వయీంద్ర
ఇంద్రియం దధాతు॥ త్వయి మేధాం త్వయి ప్రజాం త్వయి సూర్యో భ్రా
జో దధాతు॥

సూ॥ ప్రాశనం చతుర్ణాం మంత్రేణ సకృదేవ॥
(ఈ మంత్రములు చెప్పిన తరువాత ప్రాశన ఒక్కమారే చేయించవలెను)

సూ॥ ఉత్తరాభిః పంచభిస్స్నపయిత్వా॥
(క్రిందిదైదు మంత్రములు చెప్పి స్నానము చేయించవలెను—అనగా
మార్జనము.)

మం॥ క్షేత్రియై త్వా నిరృత్యై త్వా ద్రుహో ముంచామి వరుణ
స్య పాశాత్। అనాగసం బ్రహ్మణే త్వా కరోమి శివే తే ద్యావాపృథివీ
ఉభే ఇమే॥ శం తే అగ్నిస్సహాద్భిరస్తు శం ద్యావాపృథివీ సహౌషధీభిః।
శమంతరిక్షగ్ం సహ వాతేన తే శం తే చతస్రః ప్రదిశో భవంతు॥ యా దైవీశ్చ
తస్రః ప్రదిశో వాతపత్నీరభి సూర్యో విచష్టే। తాసాం త్వా జరస ఆ దధామి
ప్ర యక్ష్మ ఏతు నిరృతిం పరాచైః (పః)॥ అమోచి యక్ష్మాద్దురితాదవ
ర్త్యై ద్రుహః పాశాన్నిరృత్యై చోదమోచి। అహా అవర్తిమవిదత్స్యోన
మప్యభూద్భద్రే సుకృతస్య లోకే॥ సూర్యమృతం తమసో గ్రాహ్యా యద్దే
వా అముంచన్నసృజన్వ్యేనసః। ఏవమహమిమం క్షేత్రియాజ్జామి శగ్ం

ప్రస్తుతిత్యోముందామిపతుంగస్య వాళిజ్ ॥ స్నానం వందానాయాం సే వశ్య దేవ॥ (మంత్రము లయినపిమ్మట స్నానము చేయించవలెను.)

సూ॥ దధి ఘృతమిశ్రగ్ం పృషాతగ్ం స్వర్ణముదాద్యం వ్యాహృతిభి రోంకారచతుర్థాభిః కుమారం ప్రాశయిత్వా॥

(పెరుగు, నెయ్యి కంచుపాత్రలో కలిపి ఓంకారము నాలుగవది గాగల వ్యాహృతుల చెప్పి బంగారుతో కుమారుని నోట్లోనూరు ప్రాశన చేయించవలెను.)

మం॥ భూస్స్వాహా॥ భువస్స్వాహా॥ సువస్స్వాహా॥ ఓగ్ స్వాహా॥

సూ॥ అద్భిశ్శేషగ్ంసగ్ంసృజ్య గోష్ఠేనినయేత్ అన్యేనినయేత్॥

(మిగిలిన దానిని నీళ్లతో కలిపి గోశాలలో నుంచవలెను. మరియొక చోనుంచవలెను.)

సూ॥ ఉత్తర యా మాతురుపస్థ ఆధాయ॥

(ముందు మంత్రముచెప్పి తల్లియొక్క ఒడిలో నుంచవలెను.)

మం॥ మాతే కుమారగ్ం రక్షో వధీన్మా ధేను రత్యాసారిణీ ప్రియాధనస్యభూయా ఏధమానా స్స్వేగృహే॥

సూ॥ ఉత్తరయా దక్షిణగ్గ్ స్తనం ప్రతిధాప్య॥

(ముందు మంత్రముచెప్పి కుడిచేన్ను కుడుపవలెను.)

మం॥ అయం కుమారో జరాం ధయతుదీర్ఘమాయుః । యస్మై త్వగ్గ్ స్తనప్రప్యా యాయుర్వర్చో యశో బలం ॥

సూ॥ ఉత్తరాభ్యాం పృథివీ మభిమృశేత్॥

(ముందు రెండు మంత్రములు చెప్పి భూమిని ముట్టుకొనవలెను.)

మం॥ యద్భూమే ర్హృదయం దివిచంద్రమసి శ్రితం। తదుర్వి పశ్యం మాహం పౌత్రమఘగ్ం రుదం। యత్తేసుశీ మేహృదయం వేదాహం తత్ప్రజానతా। వేదామతేన్య తే వయం మాహం పౌత్రమఘగ్ం రుదం॥

సూ॥ ఉత్తరేణ యజుషా సంవిష్టః॥
(అముట్టుకొనినచోట తల్లిచే శిశువును పరుండబెట్టించవలెను.)

మం॥ నామయతి నరుదతి యత్రవయం వదామసి యత్రచాభి మృశామసి॥

సూ॥ ఉత్తరేణ యజుషా శిరస్త ఉదకుంభం నిధాయ॥
(ముందు యజుస్సుచెప్పి శిశువుయొక్క శిరస్సునకు సమీపమున ఉదకుంభ ముంచవలెను.)

మం॥ ఆపస్సుప్తేషు జాగ్రత రక్షాగ్ంసి నిరితో నుదధ్వం॥
సూ॥ సర్షపాన్ ఫలీకరణమిశ్రాన్ అంజలినోత్తరైస్త్రిస్త్రిః ప్రతి స్వాహాకారగ్ం హుత్వా॥
(తవుడుతోగూడిన యావాలను దోసిట బట్టుకొని క్రిందిమంత్రముల జెప్పుచు ప్రతిమంత్రమునకు మూడేసి స్వాహాకారములతో హోమము చేయవలెను.)

ఏవం=ప్రీత్యర్థం అనయో ర్బాలమాతృకయోః చండాలాది పిశాచేభ్యో రక్షణార్థం ఫలీకరణహోమం కరిష్యే॥

సూ॥ శ్రోత్రియాగారాదగ్ని మాహృత్యాఽగ్ని ముపసమాధాయాఽలంకృత్య॥

(ఇట్లు సంకల్పించి, శ్రోత్రియాగృహమునుండి యగ్నిని తెచ్చి సమి ధలచే మండజేసి యలంకరించి పిమ్మట హోమము చేయవలెను.)

మం॥ అయంకలిం పతయం తగ్గ్ శ్వాన మివోద్వృద్ధం । అజాం వాసితామివ మరుతః పర్యాధ్వగ్గ్ స్వాహా॥ మరుద్భ్య ఇదం నమమ ॥౧॥

స్వాహా॥ మరుద్భ్య ఇదం నమమ॥ స్వాహా। మరుద్భ్య ఇదంనమమ॥
(ఏవగ్ం సర్వత్ర.)

శండే రథశ్శండి కేరఉలూఖలః । చ్యవనో నశ్యతాది తస్స్వాహా॥ మరుద్భ్య ఇదం నమమ॥ * ౨

కేశినీశ్వలోమినీః ఖజాపోజోపకాశినీః । అపేతనశ్యతాది తస్స్వాహా॥ మరుద్భ్య ఇదం నమమ॥ 3

మిశ్రవాసః కౌబేరకారక్షోరాజేన ప్రేషితాః । గ్రామగ్ం సజా, నయోగచ్ఛం తీచ్ఛంతో పరిదా కృతాన స్వాహా॥ మరుద్భ్యఇదంనమమ॥

ఏతాన్ఘ్నతైతాన్గృహ్ణీతేత్యయం బ్రహ్మణస్పుత్రః । తానగ్నిః పర్యసరత్తా నింద్రస్తాన్ బృహస్పతిః । తానహం వేదబ్రాహ్మణః ప్రమృశతః కూటదంతాన వికేశాన్ లంబనస్తనాన్స్వాహా॥ మరుద్భ్య ఇ॥

నక్తం చారిణ ఉరస్పేశాన్ శూల హస్తాన్కపాలపాన । పూర్వ ఏషాం పితేత్యుచ్చైశ్శ్రావ్యకర్ణకః । మాతాజఘన్యా సర్పతిగ్రామే విధు

రమిచ్ఛంతిస్వాహా ॥ మరుద్భ్య ఇదం నమమ॥

విశేధచారిణీస్వసానంధినాప్రేషు తేకులం। యావ్నపంతం జానయతి యస్యైవిజాతాయాం మనః। తాసాంత్వం కృష్ణవర్త్మనే క్లోమానగ్ం హ్యదయం యకృత్। అగ్నే అక్షీణి నిర్దహస్వాహా ॥ మరుద్భ్య ఇదం నమమ॥ స్వాహా। మరుద్భ్య ఇదం నమమ॥ స్వాహా। మరుద్భ్య ఇదం నమమ॥

సూ॥ సగ్ం శాస్తి॥

(సూతికా గృహపాలురకీ విధముగా నాజ్ఞాపించవలెను.)

సూ॥ ప్రవిష్టే ప్రవిష్ట ఏవం తూష్ణీ మగ్నావావపతేతి॥

('మీరు యీ పదిరోజులున్ను ఉదయమున సాయమునను నిట్లు ఈ యగ్నియందు హోమము చేయుచుండుడు')

— కారికలు —

శ్లో॥ పుత్రేజాతేపితు స్నానం సచేలంతు విధీయతే। యావన్నఛిద్యతే నాళం తావన్నాప్నోతిసూతకం। ఛిన్నేనాళేతతః పశ్చాత్సూతకం తు విధీయతే॥

(పుత్రిజననము కాగానే తండ్రి కట్టుబట్టలతో స్నానము చేయవలెను. బొడ్డు కోసినగాని పురుషు (సూతకము) అంటదు. బొడ్డు కోయ్యగానే ఆశౌచము చెప్పబడినది (నము జాతకర్మ వెంటనే చేయవలెననుట.)

శ్లో॥ ఏకాదశే ప్రతిష్ఠాప్య జాతకాగ్నిం యథావిధి। పాత్రాసాదనం నాగూర్వపశ్చాజ్జాతాభిమర్శనం॥

(పదునొకండవరోజున జాతకాగ్నిని విధిప్రకారము ప్రతిష్ఠించుకొని, ప్రాణాయామమునుచేసి సంకల్పించి, తరువాత "జాతం వాత్సప్రేణాభిమృశేత్" అను తంత్రమును పఠించవచ్చును.)

సూ॥ నక్షత్రనామ చ నిర్దిశతి తద్రహస్యం భవతి॥

(నక్షత్రనామమును నిర్దేశించుచున్నాము. అది గుప్తము)

శ్లో॥ రోరేమమృజ్యే చిషువృద్ధిరాదౌ పాత్స్వచవాంఽత్యత్రిశ్రవశాశ్వయుక్షు।
శేషేషునాఽఽద్యోః శవరస్వరోంత్యస్వాన్వపోస్వరదీర్ఘస్సవిసర్గఇష్టః॥

(రోహిణి, రేవతి, మఘ, మృగశిర, జ్యేష్ఠ, చిత్రలకు=రౌహిణః, రైవతః, మాఘః, మార్గశీర్షః, జ్యైష్ఠః, చైత్రః, యనియు—పూర్వాభాద్రోత్తరాభాద్రలకు=పూర్వప్రోష్ఠపాదః, ఉత్తరప్రోష్ఠపాదః యనియు భరణి, శ్రవణము, శతభిషము, అశ్వినులకు = అపభరణః, ఆపభరణః, శ్రవణః, శ్రావణః, శతభిషక్, శాతభిషజః, అశ్వయుక్, ఆశ్వయుజః, అనియు రెండేసిరూపములు.

మిగిలినవి=కృత్తికః, తిష్యః (పుష్యమిః), ఆశ్రేషః, పూర్వఫల్గునః, ఉత్తరఫల్గునః, హస్తః, విశాఖః, అనూరాధః, పూర్వాషాఢః, ఉత్తరాషాఢః, శ్రవిష్ఠః (ధనిష్ఠ) యనియు,

ఆర్ద్రా మూలలకు=ఆర్ద్రకః, మూలకః యనియు—స్వాతి, పునర్వసులకు=స్వాతిః, పునర్వసుః, అనియు రూపములు.)

సర్వేషాం నక్షత్ర నామ్నాం ప్రథమాయా నిర్దేశః

(సమస్త నక్షత్ర నామములకు ప్రథమావిభక్తి చూపబడినది.)

సూక్తవాకే జాతకర్మణి పునః సంబుధ్యా । దశమీ కృతంచ।
(జాతకర్మ నామకరణములలోని సూక్తవాకములకుమార్చి)ము సంబో ధనచేతనే యుపయోగము.)

మం॥ సూక్తవాకాన్న ప్రాశనాభివాదనాదిషు నిత్యం రహస్య మేవ భవతి॥

(సూక్తవాకముల యందును, అన్నప్రాశనాదుల యందును కర్మాంగమైన నమస్కారమందును తన నామమును, గుప్తముగానే యుంచదగినది.

చిట్టి॥ అయంకలిం, కండేరథ, అయశ్శుందః, కేశినీ, ఋక్షవాసన, పశాన్ ఘ్నుతై తాన్, నక్తంచారిణో, నిశీథచారిణీత్యష్టౌ॥

సమాప్తము.

నామకరణమ్
(పేరుబెట్టుట)

ఈవిపద్యము జాతకర్మయందు వేయబడినది.

గణపతిపూజాం కృత్వా। పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥ నూతన వస్త్రాణిధృత్వా। ఆచమ్య। సభార్యైనమః॥

ఆచమ్య-పరమేశ్వరప్రీత్యర్థం మద్ధర్మపత్న్యాం రేవతీనక్షత్రజాతస్యకుమారస్యసద్వ్యవహారార్థం నామధాన్యా వహే॥ ఇతిమాతాపితరౌ సంకల్ప్య॥(ఉత్తరోవరః)

నా ధర్మపత్నియందు రేవతీనక్షత్రమందుబుట్టినకుమారునకు మంచివాడుక నిమిత్తము నామకరణము చేయుచున్నామనియజమానిసాక్షతోదకమును భార్య చేతియందు విడువవలెను.

తండులపూర్ణపాత్రే మాసనామ నక్షత్రనామ వ్యావహారికనామానిచ లిఖిత్వా॥

ఇట్లు తల్లిదండ్రులు సంకల్పించి తండ్రి దక్షిణహస్తముచేసి విశాలమైన పళ్లెరమునిండా బియ్యముపోసి ఉదిలోదప్పై నిడుకొని సువర్ణముతో దక్షిణమునుండి ఉత్తరమునకు రెండుగీతలు గీయవలెను. మొదటిగడిలో పుట్టినమాసముపేరు రెండవగడిలో నక్షత్రముపేరు మూడవగడిలో శిశువునకు తా నుంచదలచినపేరును

శ్రీకృష్ణోసి శ్రీ। శ్రీ రేవతోసి శ్రీ। శ్రీ శ్రీనివాసోసి శ్రీ॥

ఈప్రకారము ఆద్యంతములయందు శ్రీకార ముందులాగున వ్రాయవలెను.

శ్రీకృష్ణమావాహయామి= పూజయామి। రాహిణ మావాహయామి= పూజయామి। శ్రీనివాస మావాహయామి=పూజయామి॥

ఇట్లు తూర్పునుండి పడమటకు మూడిటిపైనను తమలపాకుల యందు నక్రమముగా నావాహనచేసి షోడశోపచార పూజలను చేసి పాలు నివేదన చేయవలెను.

మాసనామ్నా శ్రీకృష్ణ నామధృత్వా దీర్ఘాయుష్మాన్భవ। శతాయుష్మాన్భవ। వర్ధస్వ॥

మాసనామమును పూజించిన యక్షతలను తల్లిదండ్రులు తీసుకొని 'దీర్ఘాయుష్మాన్భవ' యని తండ్రియు రెండవది తల్లియు అని శిశువుయొక్క శిరస్సున వేయునది. మూడవది పురోహితుని వాక్యము:

ఈలాగుననే రైవతనామ ధృత్వా శ్రీనివాసనామ ధృత్వా యని వరుసగా నాశీర్వదించునది.

*

*

ఇతి మాతాపితరౌ తత్ దుపర్యక్షతాన్ శిశోశ్శిరసి నిక్షిప్య॥

ప్రవాసాదేత్య। నామకరణ ముహూర్త స్సు ముహూర్తోఽస్తు॥ పుత్రస్యోత్తరాభ్యా మభి మంత్రిణం॥	దక్షిణమునకు వచ్చి కూర్చుండ వలెను. కుమారుని క్రింది రెండుమంత్రముల జెప్పి యభిమంత్రణము చేయవలెను.

మం॥ అంగాదంగాత్సంభవసిహృదయా దధిజాయసే। వేదోవై పుత్రినామాసి నజీవశరదశ్శతం॥ ౧॥ అశ్మాభవ పరశుర్భవ హిరణ్య మస్తృతం భవ। పశూనాం త్వాహిం కారేణాభి జఘ్రామి శ్రీని వాస శర్మన్॥ ౨॥

సూ॥ తథైతాభ్యామేవ మూర్ధన్య వఘ్రాణం॥

(పై మంత్రములనే చెప్పి శిరస్సు మూర్కొనవలెను.)

మం॥ అంగాదంగాత్సంభవసి—శ్రీనివాసశర్మన్॥

దక్షిణేకర్ణ ఉత్తరాన్ మంత్రాన్ జపేత్॥	కుడిచెవిలో క్రిందిమంత్రములను జపించవలెను.

మం॥ అగ్నిరాయుష్మాన్త్సవనస్పతిభిరా యుష్మాన్తేన త్వాయుషా యుష్మంతం కరోమి॥ సోమఆయుష్మాన్త్సఓషధీభిరాయుష్మాన్తేనత్వాయు షా యుష్మంతం కరోమి॥ యజ్ఞ ఆయుష్మాన్త్సదక్షిణాభిరాయుష్మాన్తేన త్వాయుషా యుష్మంతం కరోమి॥ బ్రహ్మయుష్మత్ బ్రాహ్మణైరా యుష్మత్తేనత్వాయుషా యుష్మంతం కరోమి॥ దేవాఆయుష్మంతస్తేమృతే నాయుష్మంతస్తేనత్వాయుషా యుష్మంతం కరోమి॥

(క్రిందిమంత్రమును చెప్పుచు ఆ నివేదన చేసినపాలను సువర్ణము
తో శిశువును పానము చేయించు టాచారముగా నున్నది.)

మం॥ ఘృతం నిష్పిబత్యాయుర్వై ఘృతమమృతగ్ం హిరణ్యమ
మృతాదేవాయుర్నిష్పిబతి॥ శతమానం భవతి శతాయుః పురుషశ్శతేంద్రి
యఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి॥

అభ్యుదయకం కృత్వా॥ తదంగకర్మణః పుణ్యాహం వాచయిష్యే॥
పాదకంకలశం = బ్రాహ్మణాన్ ప్రార్థయేత్ ఓం కర్మణః పుణ్యాహం=
పుణ్యాహమేవకుర్వతే॥ ఓం కర్మణే శ్రీనివాసశర్మణే స్వస్తి భవంతో బ్రువం
తు ఓగ్ స్వస్తి శ్రీనివాసశర్మణేఽస్తు॥ ఏవంత్రిః॥ స్వస్తినఇంద్రో= శుభస్య
స్వహాంసంపదదే నమము । శుభగ్ంశుభం । ఆశీర్వచనం॥

శ్రియాస్తు॥

(శ్రీ శిశువునకు నామకరణము చేయు టెట్లనగా.)

శ్రీ వాగ్దేవీ నామ్న్యసి శ్రీ । శ్రీ రోహిణీ నామ్న్యసి శ్రీ।
శ్రీ భారతీ నామ్న్యసి శ్రీ । మాస నామ్నా శ్రీ వాగ్దేవీ నామధృత్వా
దీర్ఘాయుష్మతీ భవ శతా యుష్మతీ భవ వర్ధస్వ । నక్షత్ర నామ్నా రో
హిణీ నామధృత్వా దీర్ఘాయుష్మతీ భవ శతాయుష్మతీ భవ వర్ధస్వ ।
వ్యావహారిక నామ్నా భారతీ నామధృత్వా దీర్ఘాయుష్మతీ భవ శతా
యుష్మతీ భవ వర్ధస్వ॥

మం॥ సర్వస్మాదాత్మ నస్సంభూతాసి సా జీవశరదశ్శతం॥

సూ॥ ఇమాంతి మభిమంత్ర్య॥

(ఈమంత్రముచే శిశువు నభిమంత్రణము చేయవలెను.)

శ్లో॥ కృష్ణో నంతోచ్యుత
శ్చక్రీ వైకుంఠోథ జనార్దనః।
ఉపేంద్రో యజ్ఞపురుషో వా
సుదేవస్తథా హరిః। యోగీ
శః పుండరీకాక్షో మానవా
మాన్యను క్రమాత్। (చై
త్రాది ఫాల్గునాంతం క్రమేణ
విజ్ఞేయం)

స్త్రీయాస్తు

శ్లో॥ మార్గశీర్షే చవాగ్దేవీ
పుష్యే పద్మావతీ తథా। శ్రీ
దేవీ చాపిసావిత్రీ భూమిః క
ల్యాణికీ తథా॥ సత్యభామా
పుణ్యవతీ రూపవ తీందుమ
త్యపి చంద్రావతీ చ లక్ష్మీ
శ్చ స్త్రీ నామకరణేషుచ॥

—· కారికలు ·—

శ్లో॥ నామాది నాందీకర
ణం పుణ్యాహంద్విజభోజనం।

రక్షాబంధనమన్నాది చౌ
లాద్యంకురమేవచ॥

పురుషునకు కృష్ణ, అనంత, అచ్యుత, చక్రి, వైకుంఠ, జనార్దన, ఉపేంద్ర, యజ్ఞపురుష, వాసుదేవ, హరి, యోగీశ, పుండరీకాక్ష' అనువాటికి కొనను నామాసి శ్రీ। నామధృత్వా। యని చేర్చవలెను. చైత్రము మొదలు లెక్కవరుసగా చూడవలెను.

ఆడశిశువునకు

వాగ్దేవీ, పద్మావతీ, శ్రీదేవీ, సావిత్రి, భూమి, కళ్యాణి, సత్యభామా, పుణ్యవతి, రూపవతి,ఇందుమతి, చంద్రావతి, లక్ష్మి, ఈనామములకు కొనను నామ్న్యసి శ్రీ యనియు 'నామధృత్వాదీర్ఘాయుష్మతీ భవ శతాయుష్మతీ భవ వర్ధస్వ' యనియు చెప్పవలెను. మార్గశిరము మొదలుకొని లెక్కపెట్టవలెను.

నామకరణము మొదలుగా నాభ్యుదయకమున్ను పుణ్యాహ వాచనమున్ను, బ్రాహ్మణ సంతర్పణమున్ను,

అన్నప్రాశనము మొదలు రక్షాబంధనమున్ను, చౌలము మొదలు అంకురార్పణమున్ను పుట్టినవి.

శ్లో॥ పుణ్యాహ వాచనే నామ్నిమధ్యమేవ స్వస్తివాచనే। సూత్రోక్తకాలే నామాఽస్యైత న్త్రీత్యవ్యత్సమంథవేత్।

నామకరణములో కర్మాణః పుణ్యాహమును వచ్చు నడుమనైన స్వస్తివాచనమును మాత్రము బాలుని నామమును పూర్తిగా చెప్పవలెను. తక్కిన కర్మలకు పేరు చెప్పనక్కరలేదు.

శ్లో॥ అమంత్రకాతు కార్యేయం స్త్రీణామావృదశేషతః॥ సంస్కారార్థం శరీరస్యయథాకాలం యథాక్రమం॥

స్త్రీలకు కూడ చౌలాన్తమువరకును శరీరసంస్కారము అమంత్రకముగా పురుషునకు చెప్పిన కాలములయందే చేయవలెను. హోమములు లేవు.

సూ॥ దశమ్యాముత్థితాయాగ్ స్నాతాయాం పుత్రిస్యనామ దధాతి పితా మాతేతి॥

పదియవరోజున తెల్లవారుజామున సూతికాగృహమునుండి వచ్చి స్నానము చేసి భార్య సిద్ధముకాగా కుమారునకు తల్లిదండ్రులు నామకరణము చేయవలెను.

సూ॥ ద్వ్యక్షరం చతురక్షరం వా నామ పూర్వమాఖ్యాతోత్తరం। దీర్ఘాభినిష్ఠానాంతం ఘోషవదాద్యంతరంతస్థం॥ అపివా

రెండుగాని నాలుగాని వరి అక్షరములుండునట్లు వార్ధాః గిర్ధాః। అనిగాని, ద్రినోదాః। వసోదాః। హిరణ్యదాః। యువతిదాః। అనియుగాని ఇట్టి నామములనుంచవలెనని భాష్యకారులు చూపియున్నారు. అట్లు కాకుండినచో,

యస్మిన్ స్విత్యస్య వర్గస్యాత్ప్రది ప్రతిష్ఠితమితిహి బ్రాహ్మణాః

'సు' అను అక్షరము మొదలుగల నామములు మూడక్షరములైనను "ద్వ్యక్షరం చతురక్షరం వా" అనుసూత్రమునకు భంగము కాదు గనుక, సుదాముడు, సుద

ర్మనుడు, మొదలగు నామము లుం
వచ్చును.

అయుజాక్షరం కుమార్యాః॥

ఋష్యనూకం దేవతానూకం వా॥

స్త్రీ నామమునకు బేసి యక్షరములు, వసిష్ఠుడు, నారదుడు, అను ఋషి నామములుగాని, విష్ణువు, శివుడు, అను దేవతా నామములుగాని యుంచవచ్చును.

యథా వై షాం పూర్వ పురుషాణాం నామానిస్యుః॥

యజ్ఞశర్మ, సోమశర్మ, మొదలగు తండ్రి తాత మొదలగు వారి నామము లుంచమని బోధాయనులు చెప్పుచున్నారు.

సమాప్తము.

అన్నప్రాశనమ్



క. అన్నప్రాశనకర్మను
గ్రన్నన నవతంతువులను గంకణ మొకటిన్
బన్నుగ దధి మధు ఘృతములు
నన్నము. మున్. జేర్చి చేయు మాచమనంబున్.

ఆచమ్య=శ్రీప్రీత్యర్థం మమకుమారస్యాన్నప్రాశనాఖ్యం కర్మ కరిష్యమాణః—పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥

ఏవం=శ్రీప్రీత్యర్థం మమకుమారస్యాన్నప్రాశనాంగత్వేన రక్షార్థం రక్షాబంధనం కరిష్యే॥ పూజాం కృత్వా॥ బృహత్సామేతి మంత్రేణ వటోః కంకణం బధ్వా॥

ఏవం—ప్రీత్యర్థం మమకుమారస్యాన్నప్రాశనాంగత్వే నతూష్ణీమాచమనాధికార సిధ్యర్థం నవతంతుధారణం కరిష్యే॥ నవతంతుదేవతాభ్యో నమః। ధ్యానావాహనాదిషోడశోపచారపూజాం కృత్వా॥

నా కుమారునికి అన్నప్రాశనావయవముగుటచే రక్షాబంధనమును గట్టుచున్నానని పూజచేసి బృహత్సామ యను మంత్రముచేత వటువు కుడిచేతికి కంకణము కట్టవలెను.

నాకుమారునకు అన్నప్రాశనాంగముగుటచేత మంత్రములేనియాచమనముచేయ నధికారమునిమిత్తము ఉపవీతమువంటి తొమ్మిదిపోగులదారమును ధరియింప జేయుచున్నానని షోడశోపచారపూజ నొనర్చి క్రిందిమంత్రము చెప్పి, నవతంతువున వటువు మెడయందుపవీతమువలె వేయవలెను.

మం॥ నవోనవో భవతి జాయమానో౽హ్నాం కేతురుషసామేత్యగ్రే।
భాగం దేవేభ్యో విదధాత్యాయన్ప్రచంద్రమాస్తిరతి దీర్ఘమాయుః॥

తూష్ణీమాచమ్య॥ బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా౽౽శిషో వాచయిత్వా॥ — పిల్లవానిచే నమంత్రకముగ నాచమనము చేయింపవలెను. అభ్యుదయకమును కర్మణః పుణ్యాహమున్ను చేయవలెను.

ప్రాణానాయమ్య = ప్రీత్యర్థం ఇమం = కుమారమన్నప్రాశనేన కర్మణా సగ్గ్ంస్కరిష్యే॥ — ఈ శ్రీనివాసుడను కుమారుని అన్నప్రాశన మను కర్మచేత సంస్కరించు చున్నాను.

సూ॥ దధి మధుఘృతమోదనమితి సగ్గ్ం సృజ్యా౽వదాయోత్తరైర్మంత్రైః కుమారం ప్రాశయిత్వా॥ — పెరుగు, తేనె, నెయ్యి, అన్నముల నొకపాత్రయందు కలిపి దానినుండి తీసుకొని ముందుమంత్రములు చెప్పి కుమారుని ప్రాశన చేయించవలెను.

మం॥ భూరపాం త్వౌషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి శివాస్త ఆప ఓషధయస్సంత్వనమీవాస్త ఆప ఓషధయస్సంతు శ్రీనివాసశర్మన్ ॥౧॥
భువోపాం త్వౌషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి శివాస్త ఆపఓ = శర్మన్ ॥౨॥
సువరపాం త్వౌషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి శివాస్త = శర్మన్ ॥౩॥
భూర్భువస్సువరపాం త్వౌషధీనాగ్ం రసం ప్రాశయామి శివా = శ్రీనివాస శర్మన్ ॥౪॥

సూ॥ సకృదేవ కుమారం ప్రాశయేత్॥ — ప్రాశనము కొన నొక్కమారే చేయించవలెను.

శ్రీ గురి[illegible] మార్గేణ [illegible] నత్వేత్॥

[illegible] ప్రాశన ద్రవ్యము[illegible] కల్పించుచు [illegible] నడిగొందరందురు. గానియాచారములేదు.

— కారికలు —

సూ॥ అన్నప్రాశనో౽ధిమస్థితమాసి బ్రాహ్మణా న్భోజయిత్వా౽౽శిషో వాచయిత్వా॥

పుట్టినరోజు మొదలు ఆరవమాసమందు అభ్యుదయికము కర్మణః పుణ్యాహమున్ను చేసి పిమ్మట నామకరణము చేయవలెను.

శ్లో॥ సీమంతోన్నయనే కర్మణ్యన్న ప్రాశన చౌలయోః। ఉపాయనేచ గోదానే చాన్యేష్వపి విశేషతః॥

సీమంతమందును అన్నప్రాశనమందును, చౌలమందును, ఉపనయనమందును, గోదానమందును, ముందుగనే అభ్యుదయిక కర్మణః పుణ్యాహవాచనములు చేయవలెను.

[illegible] బ్రాహ్మణాన్భోజ[illegible] సూత్రే [illegible] బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వేతి యదుక్తం [illegible] తాభ్యుదయ శ్రాద్ధ మిత్యేవమవగమ్యతే। ఆశిషో వాచయిత్వేతి పుణ్యాహం కర్మణాన్నిత్తం॥

ముందు దాభ్యుదయికము పిమ్మట కర్మణః పుణ్యాహము వచ్చుచుండును. "బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా" అని వచ్చినప్పుడెల్ల నాభ్యుదయికమనిన్ని "ఆశిషోవాచయిత్వా" అని వచ్చినప్పుడెల్ల కర్మణః పుణ్యాహమనిన్ని తెలుసుకొనవలెను.

వటోస్తు దక్షిణే హస్తే బృహత్సామేతి మంత్రితః। బధ్నీయాత్కంకణం చౌలే ప్రాశనే చోపనాయనే॥

స్నాతక చౌల అన్నప్రాశన ఉపనయనములందు "బృహత్సామ" అను మంత్రము చెప్పి వటుని కుడిచేతికి కంకణము కట్టవలెను.

సంపూర్ణము.

చౌలమ్

(జుట్టునకు చేయుసంస్కారము.)

గీ॥ చౌలమున నుష్ణశీతల • జలయుగంబు
వృషభవిష్ఠము నేదుముల్ • వ్రీహి, తిళలు
మేదికాయలగుత్తియు • మూఁడు దర్భ
కట్టలును గంకణముఁ గూర్పు • కార్యవాది॥

గీ॥ అంకురార్పణకు బసూరా • న్యమ్ములు వావ
పాలుఁ గంకణద్వయమును • దారికల్లను
వ్యంజనముఁ బుట్టమట్టియు • వలయు పిది
తద్వి మొనరింపు ముందుగా • తవ్యతత్వ॥

ఆచమ్య=శ్రీప్రీత్యర్థం మమకుమారస్య చౌలనకర్మణాపగ్నిసంస్కారిష్య మాణః=పుణ్యాహంవాచయిత్వా॥ ఏవం=శ్రీప్రీత్యర్థం చౌలకర్మాంగత్వేన రక్షార్థం రక్షాబంధనం కరిష్యే॥ పూజాం కృత్వా॥ బృహత్సామ=రక్షా॥ కంకణం బధ్వా॥

(రక్షాబంధనమున్ను, యజ్ఞోపవీతమున్ను, పవిత్రసమస్తకూ పూజ చేసి ధరింపవలసియుండును. వటుడే ధరించవలెను.

ఏవం=శ్రీప్రీత్యర్థం చౌలకర్మాంగ త్వే నాంకురారోపణాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥

అంకురారోపణమ్

—··▭▭▭··—

(మొక్కలను మొలపించుట.)

ఏవం = ప్రీత్యర్థం మమకుమారస్య చౌలోపనయనాం గకర్తే నాంకురారోపణాఖ్యం కర్మకరిష్యే॥

శుద్ధప్రదేశే భూమిర్భూ మ్నేతి భూమి మభిమంత్ర్య॥ } శుచిప్రదేశమును భూమిర్భూమ్నా యను అనువాకముతో భూమి నభిమంత్రిణ చేయవలెను.

(మామిడికొమ్మతో పుట్టమట్టి నభిమంత్రించుటాచారముగా నున్నది.)

మం॥ భూమిర్భూమ్నా ద్యౌర్వరిణాంతరిక్షం మహిత్వా। ఉపస్థేతే దేవ్యదితేగ్నిమన్నాదమన్నాద్యాయాదధే। ఆయం గౌః పృశ్నిరక్రమీద సనన్మాతరం పునః। పితరం చ ప్రియంత్సువః। త్రింశం ద్ధామవిరాజతివాక్పతంగాయశిశ్రియే। ప్రత్యస్యవహాద్యుభిః। అస్యప్రాణాద పానత్యంతశ్చరతిరోచనా। వ్యఖ్యన్మహిషస్సువః। యత్త్వా క్రుద్ధః పరోవపమన్యు నాయదవర్త్యా। సుకల్పమగ్నే తత్తవపున స్త్వోద్దీపయామసి। యత్తే మన్యుపరోప్తస్య పృథివీ మనుదధ్వసే। ఆదిత్యా విశ్వే తద్దేవా వసవశ్చసమాభరన్। మనోజ్యోతిర్జుషతామాజ్యం విచ్ఛిన్నం యజ్ఞం

సమిమం దధాతు । బృహస్పతిస్తనుతామిమంనో విశ్వే దేవా ఇహమాదయ
న్తాం । సప్త తే అగ్నే సమిధస్సప్త జిహ్వాస్సప్త ఋషయస్సప్త ధామప్రియాణి॥
సప్త హోత్రాస్సప్తధా త్వా యజంతి సప్త యోనీరాపృణస్వా ఘృతేన । పున
రూర్జానివర్తస్వ పునరగ్న ఇషాయుషా । పునర్నః పాహి విశ్వతః । సహరయ్యా
నివర్తస్వాగ్నే పిన్వస్వ ధారయా । విశ్వప్స్నియా విశ్వతస్పరి । లేకస్సలేకస్సులే
కస్తేన ఆదిత్యా ఆజ్యం జుషాణా వియంతు కేతస్సకేతస్సుకేతస్తేన ఆది
త్యా ఆజ్యం జుషాణా వియంతు వివస్వాగ్ం అదితిర్దేవజూతిస్తేన ఆదిత్యా
ఆజ్యం జుషాణా వియంతు॥

మావోరిషత్ఖనితేతి భూమిం ఖనతి॥
(యీ మంత్రము చేత భూమిని (పుట్టమట్టిని) త్రవ్వవలెను.)
మం॥ మావో రిషత్ఖనితా యస్మై చాహం ఖనామివః । ద్విప
చ్చతుష్పదస్మాకగ్ం సర్వమస్త్వనాతురం॥

అప ఉప స్పృశ్య॥ భూమి ర్ధేనురితి మృద మభి మంత్ర్య॥ — ఉదకమును ముట్టుకోవలెను. యీ మంత్రము చెప్పి త్రవ్విన మట్టిని అభిమంత్రించవలెను.

మం॥ భూమిర్ధేను ర్ధరణీలోకధారిణీ॥
సూ॥ ఉద్ధృతా సీతిమృద ముద్ధృత్య॥
(యీ రెండు మంత్రములచే దోసిటిలో మట్టి నెత్తవలెను.)

మం॥ ఉద్ధృతాసి వరాహేణ కృష్ణేన శతబాహునా। మృత్తికే హన మే పాపం యన్మయా దుష్కృతం కృతం। మృత్తికే బ్రహ్మదత్తాసి కాశ్యపేనాభిమంత్రితా। మృత్తికే దేహి మే పుష్టిం త్వయి సర్వం ప్రతిష్ఠితం। మృత్తికే ప్రతిష్ఠితే సర్వం తన్మే నిర్ణుద మృత్తికే। త్వయా హతేన పాపేన గచ్ఛామి పరమాం గతిం॥ ఓం॥

సూ॥ ప్రణవేన మృదం పూరయిత్వా॥ — యిట్లు అయిదుసార్లును మట్టినిత్తి ఓంకారముతో పాలికలయం దుంచవలయును.

సూ॥ పాలికాసు కించిత్కించిదుదకగంధం ప్రోక్ష్య॥ యాజాతా ఓషధయ ఇత్యనువాకేన కాంస్యపాత్రే ధాన్యాని మిశ్రిత్య క్షీరేణ ప్రక్షాళ్య॥ — పాలికలయం దుదకము కొంచెము కొంచెము చల్లి 'యాజాతా' అను వను వాకమును చెప్పుచు ఓషధులను కంచుపాత్రయందు కలిపి పాలతో తడుపుచుండవలెను.

మం॥ యాజాతా ఓషధయో దేవేభ్యస్త్రియుగం పురా। మందామి బభ్రూణామహగ్ంశతం ధామాని సప్త చ। శతం వో అంబ ధామాని సహస్రముత వోరుహః। అథా శతక్రత్వో యూయమిమం మే అగదం కృత। పుష్పావతీః ప్రసూవతీః ఫలినీరఫలా ఉత। అశ్వా ఇవ సజిత్వరీర్వీరుధః పారయిష్ణవః। ఓషధీరితి మాతరస్తద్వో దేవీరుపబ్రువే। రపాగ్ంసి విఘ్నతీరితరపః॥ చాతయమానాః। అశ్వత్థే వో నిషదనం పర్ణే వో వసతిః కృతా। గోభాజ ఇత్కిలాసథ

యాన్యవత్వపూరుష। యదహం వాజయన్నిమా ఓషధీర్హస్త ఆదధే। ఆ
త్మా యక్ష్మస్య నశ్యతి పురా జీవగృభో యథా। యదోషధయస్సంగచ్ఛన్తే
రాజానస్సమితావివ। విప్రస్స ఉచ్యతే భిషగ్రక్షోహామీవచాతనః। నిష్కృ
తిర్నామ వో మాతాథా యూయగ్గ్స్థ సంకృతీః। సరాః పతత్రిణీః॥ స్థన యదామ
యతి నిష్కృథ। అన్యా వో అన్యామవత్వన్యాన్యస్యా ఉపావత। తాస్సర్వాః
ఓషధయస్సంవిదానా ఇదం మే ప్రావతా వచః। ఉచ్ఛుష్మా ఓషధీనాం గావో గో
ష్ఠాదివేరతే। ధనగ్ం సనిష్యన్తీనామాత్మానం తవ పూరుష। అతి విశ్వాః
పరిష్ఠాస్తేన ఇవ వ్రజమక్రముః। ఓషధయః ప్రాచుచ్యవుర్యత్కించ తను
వాగ్ం రపః। యాః। త ఆతస్థురాత్మానం యా ఆవివిశుః పరుః పరుః।
తాస్తే యక్ష్మం విబాధన్తాము గ్రో మధ్యమశీరివ। సాకం యక్ష్మ ప్రప
త శ్యేనేన కికిదీవినా। సాకం వాతస్య ధ్రాజ్యా సాకం నశ్య నిహాకయా।
అశ్వావతీగ్ం సోమవతీమూర్జయన్తీముదోజసం। ఆవిత్సి సర్వా ఓషధీ
రస్మా అరిష్టతాతయే। యాః ఫలినీర్యా అఫలా అపుష్పా యాశ్చ పుష్పి
ణీః। బృహస్పతిప్రసూతాస్తా నో ముంచన్త్వగ్ంహసః। యాః॥ ఓష
ధయస్సోమరాజ్ఞీః ప్రవిష్టాః పృథివీమను। తాసాం త్వమస్యుత్తమా
ప్రణో జీవాతవే సువ। అవపతన్తీరవదన్దివ ఓషధయః పరి। యం జీవ

యత్స్వనథపూరుషం। యదహం వాజయన్నిమా ఓషధీర్హస్త ఆదధే।
ఆత్మా యక్ష్మస్య నశ్యతి పురా జీవగృభో యథా। యదోషధయస్సంగచ్ఛంతే
రాజానస్సమితావివ। విప్రస్స ఉచ్యతే భిషగ్రక్షోహామీవచాతనః। నిష్కృ
తిర్నామ వో మాతాథా యూయగ్గ్ స్థ సంకృతీః। సరాః పతత్రిణీః స్థన యదా
మయతి నిష్కృథ। అన్యా వో అన్యామవత్వన్యాన్యస్యా ఉపావత। తాస్సర్వా ఓ
షధయస్సంవిదానా ఇదం మే ప్రావతా వచః। ఉచ్ఛుష్మా ఓషధీనాం గావో గో
ష్ఠాదివేరతే। ధనగ్ం సనిష్యంతీనామాత్మానం తవ పూరుష। అతి విశ్వాః
పరిష్ఠాస్తేన ఇవ వ్రజమక్రముః। ఓషధయః ప్రాచుచ్యవుర్యత్కించ తను
వాగ్ం రపః। యాః॥ తఆతస్థురాత్మానం యా ఆవివిశుః పరుః పరుః।
తాస్తే యక్ష్మం విబాధంతాముగ్రో మధ్యమశీరివ। సాకం యక్ష్మ ప్రప
త శ్యేనేన కికిదీవినా। సాకం వాతస్య ధ్రాజ్యా సాకం నశ్య నిహాకయా।
అశ్వావతీగ్ం సోమవతీమూర్జయంతీముదోజసం। ఆవిత్సి సర్వా ఓషధీ
రస్మా అరిష్టతాతయే। యాః ఫలినీర్యా అఫలా అపుష్పా యాశ్చ పుష్పి
ణీః। బృహస్పతి ప్రసూతాస్తా నో ముంచంత్వగ్ం హసః। యాః॥ ఓష
ధయస్సోమరాజ్ఞీః ప్రవిష్టాః పృథివీమను। తాసాం త్వమస్యుత్తమా
ప్రణో జీవాతవే సువ। అవపతంతీరవదన్దివ ఓషధయః పరి। యం జీవ

మశ్చిన్నవామునన సరిష్యాతి పూరుషః । యాశ్చేదము పశృణ్వంతి యాశ్చదూరం పరాగతాః । ఇహసంగత్య తాస్సర్వా అస్మై సం దత్త భేషజం । మావోరిషత్ఖనితా యస్మైచాహం ఖనామివః । ద్విపచ్చతుష్పదస్మాకగ్ం సర్వమస్త్వనాతురం । ఓషధయస్సం వదంతే సోమేనసహరాజ్ఞా । యస్మైకరోతి బ్రాహ్మణస్తగ్ం రాజన్పారయామసి॥

బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రజాపతే పర్వదేశానితి మధ్యమ పాలికాయాం॥	ఈ రెండు మంత్రములు చెప్పి మధ్యమపాలికయం దోషధుల చల్లవలెను.

మం॥ బ్రహ్మజజ్ఞానం ప్రథమం పురస్తాద్విసీమతస్సురుచో వేన ఆవః । సబుధ్నియా ఉపమా అస్య విష్ఠాః సతశ్చయోనిమసతశ్చవివః॥ ప్రజాపతే నత్వదేతాన్యన్యో విశ్వా జాతాని పరితా బభూవ । యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అస్తు వయగ్గ్ స్యామ పతయో రయీణాం॥

యతఇంద్రభయామహే స్వస్తిదావిశస్పతిరితి ప్రాచ్యాం॥	ఈ రెండు మంత్రములతో పూర్వపాలికయందు చల్లవలెను.

మం॥ యతఇంద్రభయామహే తతో నో అభయంకృధి । మఘవచ్ఛగ్ధితవతన్నఊతయే విద్విషోవిమృధోజహి । స్వస్తిదావిశస్పతిర్వృత్రహావిమృధోవశీ । వృషేంద్రః పురఏతునస్స్వస్తిదాఅభయంకరః॥

యమాయసోమమిమం యమేతిదక్షిణస్యాం॥	ఈ రెండు మంత్రములను చెప్పి దక్షిణ పాలికయందు చల్లవలెను.

మం॥ యమాయ సోమగ్ం సునుత యమాయ జుహుతా హవిః। య
మగ్ం హ యజ్ఞో గచ్ఛత్యగ్నిదూతో అరంకృతః॥ ఇమం యమప్రస్తరమా
హి సీదాంగిరోభిః పితృభి స్సంవిదానః। ఆ త్వా మన్త్రాః కవిశస్తా వహం
త్వేనా రాజన్ హవిషా మాదయస్వ॥

ఇమం మే వరుణ, తత్త్వా యామీతి ద్వ్యృచౌ॥ } ఈ రెండుమంత్రములు చెప్పి పడమటి పాలికయందు చల్లవలెను.

మం॥ ఇమం మే వరుణ శ్రుధీ హవమద్యా చ మృడయ। త్వామవస్యు
రాచకే॥ తత్త్వా యామి బ్రహ్మణా వందమానస్తదా శాస్తే యజమానో హ
విర్భిః। అహేడమానో వరుణేహ బోధ్యురుశగ్ం స మా న ఆయుః ప్ర
మోషీః॥

సోమో ధేను మాప్యాయస్వేత్యృచౌ॥ } ఈ రెండును చెప్పి యుత్తర పాలికయందు చల్లవలెను.

సోమో ధేనుగ్ం సోమో అర్వంతమాశుగ్ం సోమో వీరం కర్మ
ణ్యం దదాతు। సాదన్యం విదథ్యగ్ం సభేయం పితుశ్శ్రవణం యో దదా
శదస్మై॥ ఆప్యాయస్వ సమేతు తే విశ్వతస్సోమ వృష్ణియం। భవా వాజ
స్య సంగథే॥

శుద్ధాభిస్సికతాభిః ప్రచ్ఛాదయేత్ । పంచగవ్యేనజలేనవా ప్రోక్షయేత్॥	పరిశుభ్రమైన ఇసుకతో ఓషధులను వరుసగా కప్పి, పంచగవ్యమును గాని, మంచినీటిని గాని చల్లవలెను.

(పంచగవ్య మనగా ఆవుపాలు, పెరుగు, నెయ్యి, పంచితము, పేడ)

మధ్యే। బ్రహ్మాణం ప్రజాపతిగ్ం హిరణ్యగర్భం చతుర్ముఖం॥

ఓం భూః । బ్రహ్మాణమావాహయామి॥ ఓం భువః । ప్రజాపతి మావాహయామి॥ ఓగ్ంసువః। హిరణ్యగర్భమావాహయామి॥ ఓం భూర్భువస్సువః । చతుర్ముఖమావాహయామి॥

(ఈప్రకార మైదింటియందును ఆవాహన చేయవలెను.)

ప్రాగ్ద్వారే। వజ్రిణ మింద్రగ్ం శతక్రతుగ్ం శచీపతిం॥

ఓం భూః । వజ్రిణ మావాహయామి॥ ఓం భువః ఇంద్ర మావాహయామి॥ ఓగ్ంసువః । శతక్రతు మావాహయామి॥ ఓం భూర్భువస్సువః । శచీపతి మావాహయామి॥

దక్షిణద్వారే। యమం వైవస్వతం పితృపతిం ధర్మరాజం॥

ఓం భూః । యమ మావాహయామి॥ ఓం భువః । వైవస్వత మావాహయామి॥ ఓగ్ంసువః । పితృపతి మావాహయామి॥ ఓం భూర్భువస్సువః । ధర్మరాజ మావాహయామి॥

ప్రతీచ్యాం। ప్రచేతసం వరుణ మపాంపతిగ్ం సురూపిణం॥

ఓం భూః । ప్రచేతస మావాహయామి॥ ఓం భువః । వరుణ మావాహయామి॥ ఓగ్ంసువః। అపాంపతి మావాహయామి॥ ఓం భూర్భువస్సువః । సురూపిణ మావాహయామి॥

ఉపేక్ష్యాం । శశిం దివాకరం చంద్రగ్ం హోమం॥

ఓం భూః । శశిన మావాహయామి॥ ఓం భువః దివాకర [illegible]

[illegible] మావాహయామి॥ ఓం సువః, చంద్ర మావాహయామి॥ ఓం భూర్భువ[illegible]

వః, గోమ మావాహయామి॥

అథ తాస్వద్భిః ఆపోహి ష్ఠామ ఇతితిసృభిః హిరణ్యవ ర్ణాఇతి చతసృభిః పవమాన స్సువర్జన ఇత్యేతేనాను వాకేన సంప్రోక్ష్య॥

పిమ్మట వీటియందు ముందు మంత్ర ఆపోహిష్ఠామ అమనది [illegible] హిరణ్యవర్ణా అను నల్గింట పవమానస్సువర్జన [illegible] పూను [illegible]

మం॥ ఆపోహిష్ఠామయోభువః [illegible]

వర్ణాస్సుచయః — బలమూర్జ౦ దధత॥ పవ[illegible] పవిత్ర

విచర్షణిః । యః పోతా స పునాతు మా । పునంతు మా దేవజనాః । పునంతు

మనసా ధియః । పునంతు విశ్వ ఆయవః । [illegible] పునీ

హి మా । శుక్రేణ దేవదీద్యత్ । అగ్నే [illegible] రను ।

యత్తే పవిత్రమర్చిషి । అగ్నే వితత మంతరా [illegible] తేన పునీమహే ।

ఉభాభ్యాం దేవసవితః । పవిత్రేణ సవేన చ । ఇదం బ్రహ్మ పునీమహే । [illegible]

శ్వదేవీ పునతీ దేవ్యాగాత్ । యస్యై బహ్వీస్తనువో వీతపృష్ఠాః । తయామ

దంతస్సధమాద్యేషు । వయగ్ం స్యామ పతయో రయీణాం ॥ ౨॥ వైశ్వా

నరో రశ్మిభిర్మా పునాతు । వాతః ప్రాణేనేషిరో మయోభూః । ద్యావా

ధీభిపయుసావయోభిః । ఋతాపసీయజ్ఞయే[illegible] । బ్రహ్మ[illegible]
లిస్త్రుభిః । వరిషిష్ఠైర్దేవమన్మభిః । అగ్నేదక్షైః పునాహిమా । యేన
దేవా అపునత । యేనాపోదివ్యంకశః । తేనదివ్యేనబ్రహ్మణా ॥౩॥ ఇదం
బ్రహ్మపునీమహే । యఃపావమానీరధ్యేతి । ఋషిభిస్సంభృతగ్ం రసం ।
సర్వగ్ంసపూతమశ్నాతి । స్వదితంమాతరిశ్వనా । పావమానీర్యో అధ్యే
తి । ఋషిభిస్సంభృతగ్ం రసం । తస్మైసరస్వతీదుహే । క్షీరగ్ం సర్పిర్మ
ధూదకం । పావమానీస్స్వస్త్యయనీః ॥౪॥ సుదుఘాహిపయస్వతీః । ఋషి
భిస్సంభృతోరసః । బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ంహితం । పావమానీర్దిశంతు
నః । ఇమంలోకమథో అముం । కామాన్సమర్థయంతునః । దేవీర్దేవైస్సమాభృ
తాః । పావమానీస్స్వస్త్యయనీః । సుదుఘాహిఘృతశ్చుతః । ఋషిభి
స్సంభృతోరసః । బ్రాహ్మణేష్వమృతగ్ంహితం । యేనదేవాఃపవి=పునాతు ॥

బ్రహ్మాది పంచపాలికా ధిష్ఠాన దేవతాభ్యో నమః । (అని షోడ
శోపచార పూజలను చేయవలెను.) వ్యంజనం నివేదయామి । (అని పా
లికలను బియ్యము, పెసరపప్పు, గుమ్మడికూర, అప్పడములు, వడియము
లు, నివేదన చేయవలెను.) బ్రహ్మాది పంచపాలికా ధిష్ఠానదేవతాస్సు
ప్రీతాస్సు ప్రసన్నా వరదా భవంతు। (అని అక్షతలు ఉదకము విడువ
వలెను.) బ్రహ్మాది పంచపాలికా ధిష్ఠాన దేవతా ప్రసాదం శిరసా గృ
హ్ణామి । (అని ఆపూజాక్షతములను శిరమున ధరించి [illegible] [illegible]కము
తో నమస్కరించవలెను.)

శ్లో॥ దిశాం పతీన్నమ
స్యామిసర్వకామఫలప్రదాన్।
కుర్వంతు సఫలం కర్మకుర్వం
తు సతతం శుభం॥

సమస్త కోర్కెల నొసగు బ్రహ్మాది
దేవతలకు నమస్కరించుచున్నాను. న
నిప్పుడు తలపెట్టిన కార్యమును కొనసా
గించి యెల్లప్పుడును శుభములను జ
గింతురుగాక !

సూ॥ తాః పాలికాః సూ
పత్కార్మాంతం సురక్షితం
కృత్వా తత్తచ్ఛుభ కర్మకా
లే సాంకురాః పాలికాః వేది
కా చతుష్కోణేషుచ సంస్థాప
యేత్।

ఆ పాలికలను దీక్షాంతము వఱకు
మార్జన నివేదనాదులు చేయుచు సంర
క్షించవలెను. అంకురార్పణకు హేతు
ర్భూతమైన శుభము జరుగునప్పుడు మొ
లచిన పాలికలను ఆ యరుగునకు నాల్గు
మూలల నాల్గు నుంచవలెను.

ఏకాం గృహదేవతా
భ్య॥

ఒకదానిని కులదేవతా సన్నిధానము
న నుంచవలెను. (ఐదును అగ్నిసన్నిధా
మున నుంచు టాచారముగా నున్నది)

వ్యాహృతీభి రుద్వాస
యేత్॥

వాటి నెత్తునప్పుడు వ్యాహృతులను
చెప్పుచు నెత్తవలెను.

ఆదశమాత్ప్రజా కామ
ఆపంచ మాత్పశు కామస్త్రి
రాత్రా దన్నాద్య కామస్స
ద్య స్సాల ఆయుష్యకామః
ఇత్యాహ భగవాన్ బోధా
యనః॥

సంతానమును కోరువాడు తొదల
న కార్యమున కేశః రోజులు ముందున
పశువులను కోరువా డైదురోజులు ము
దును, మృష్టాన్నమును కోరువా
మూడురోజులు ముందును, ఆయువు
కోరువాడా శుభకార్యదినమునను అం
రార్పణము చేయువలె నని బోధాయను
చెప్పెను.

— పాలికలు —

పురతః పంచపాలికాస్సా
పయ రజతతామ్రమృణ్మయీ
ర్వా యథా సంభవం గృ
హీత్వా॥

బ్రాహ్మీం మధ్యే చతుర్ముఖం విం
ద్యాత్ పూర్వే వజ్రిణమేవచ।
దక్షిణేచ యమం విందాత్
పశ్చిమే వరుణం తథా। ఉ
త్తరే శశినం విందాత్ పాలి
కాస్వ సంక్రమాత్॥

మాంగల్యసూత్రవర్ణంచ శ
రిమం బిల్వఫలత్రికం। తాసాం.
మూలేషు బధ్నీయాచ్ఛ్వేత
సూత్రేణ వేష్టయేత్॥

తిలమాషయవవ్రీహి
ముద్గ సర్షప చణకకులుత్థగో
ధూమ ప్రియంగు శ్యామా
కనీవారాః చతుర్దశద్వాదశ
వా యథా సంభవం గృహీ
త్వా॥

బంగారుచేగాని, వెండిచేగాని, రాగి చేగాని, మట్టిచేగాని చేయబడిన యైదు మూకుళ్లను ముందుగ సంకురార్పణకు సంపాదించవలెను.

నడుమ బ్రహ్మపాలిక యనియు, తూర్పున నింద్రపాలిక యనియు, దక్షిణమున చంద్రిపాలిక యనియు, పడమట వరుణపాలిక యనియు, ఉత్తరమున చంద్రిపాలిక యనియు, తెలుసుకొని క్రమముగా నుంచవలెను.

గరికపోచ, రావియాకు, దిరిసెనాకు, మామిడాకు, నాపాలికల కడుగున పెట్టి తెల్లని దారమును వాటికి చుట్టవలెను.

(మామిడా కుంచు టాదారము)

నువ్వులు, మినుములు, యవలు, ధాన్యము, పెసలు, ఆవాలు, శనగలు, ఉలవలు, గోధుమలు, కొఱ్ఱలు, చామలు, నీవరిధాన్యము మొదలగునవి పండ్రెండు గాని పదునాలుగాని విధముల ధాన్యములను లభ్యమైనంతవఱకు సంకురార్పణమునకు సంపాదించవలెను.

సమాప్తము.

నాందీముఖమ్

ఏవం=క్రియర్థ ముంకురార్పణాంగత్వేన దేవతాహ్వానంకరిష్యే।
అత్రిదేవతాః। నాందీప్రపితామహీపితామహీ మాతరః।గోత్రా॥
నామధేయ్యః। నాందీముఖ్యః। సత్యవసావాఖ్యా విశ్వేదేవాః। తాసాంద్వా
ద్వాబ్రాహ్మణౌ భోజయిష్యే॥

అత్రదేవతాః। నాందీప్రపితామహ పితామహ పితరః। గోత్రాః॥
నామధేయాః। నాందీముఖాః। సత్యవసావాఖ్యావిశ్వేదేవాః। తేషాంద్వా
ద్వాబ్రాహ్మణౌ భోజయిష్యే॥

అత్రిదేవతాః। నాందీమాతామహ మాతుఃపితామహ మాతుః
ప్రపితామహాస్సదారాః। గోత్రాః। నామధేయాః। నాందీముఖాః। సత్యవ
సావాఖ్యా విశ్వేదేవాః। తేషాంద్వాద్వా బ్రాహ్మణౌ భోజయిష్యే।

నాందీప్రపితామహ్యః ప్రియంతాం ప్రియంతాం। నాందీపితా
మహ్యః ప్రియంతాం ప్రియంతాం। నాందీమాతరః ప్రియంతాం ప్రియం
తాం। సత్యవసావాఖ్యా విశ్వేదేవాః ప్రియంతాం ప్రియంతాం॥

నాందీప్రపితామహాః ప్రియంతాం ప్రియంతాం। నాందీపితామహాః
ప్రియంతాం ప్రియంతాం। నాందీపితరః ప్రియంతాం ప్రియంతాం। సత్య
వసావాఖ్యా విశ్వేదేవాః ప్రియంతాం ప్రియంతాం॥

నాందీమాతామహాస్సదారాః ప్రియంతాం ప్రియంతాం। నాందీ
మాతుః పితామహాస్సదారాః ప్రియంతాం ప్రియంతాం। నాందీమాతుః
ప్రపితామహాస్సదారాః ప్రియంతాం ప్రియంతాం। సత్యవసావాఖ్యా
విశ్వేదేవాః ప్రియంతాం ప్రియంతాం॥

([illegible]
[illegible] ఉచ్చరింపవలెను.)

నాందీముఖాః పితరః పితామహాః ప్రపితామహాః,
సత్యవసుసంజ్ఞకాః విశ్వేదేవాః। నాందీ ముఖాః మాతామహాః
ప్రమాతామహాః వృద్ధప్రమాతామహాః। సత్యవసుసంజ్ఞకాః విశ్వేదేవాః।
నాందీ మాతా పితామహీ ప్రపితామహ్యః [illegible]
[illegible] సత్యవసుసంజ్ఞక విశ్వేదేవాః। [illegible]
[illegible] సాంకల్పికవిధిః॥

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

హాస్యస లాంఛనం॥

'భరతసిం' మొదలుగాగల వాక్యములు పద్యరత్నకి సౌకొట్టకొట్టమారు గంటకొట్టుము కొనము ,మరల నామాడిటి మద్యం ముము మూడుమార్లు గంట కొట్టవలెను.

అ ష్ట ద సం

సమాప్తము.

బ్రాహ్మణానాం భోజన ముపాయనవర్జ్యమంతవత్॥ } బ్రాహ్మణానంతర్పణము ఉపనయన సీమంతములలోవలె ముందుజరుగవలెను.

(అని విధి యున్నను చౌలమందును సీమంతమందును ఆభ్యుదయికమే ఆచారముగా నున్నది. కనుక నిచ్చట నాభ్యుదయికమును కర్మాంగపుణ్యాహమును చేయవలెను.)

అభ్యుదయికం కర్మణః పుణ్యాహంచ కృత్వా॥

ఆచమ్య॥ ఆయుషాభివృద్ధ్యర్థం ఇమం శ్రీనివాసశర్మాణం కుమారం చౌలేన కర్మణాసంస్కరిష్యే॥

ఆచమ్య ఏవం [illegible] ఇమం శ్రీనివాస శర్మాణం కుమారం [illegible] సహ [illegible] ద్వారా అగ్నిముఖమ్ [illegible] ఆయుర్వర్చస్ [illegible] వృద్ధి ద్వారా [illegible] చౌలేన కర్మణా సంస్కరిష్యే॥

శ్వేతతండులచూర్ణేన ప్రాదేశమాత్రం చతురశ్రం స్థండిలం కల్పయిత్వా। ద్వాభ్యాందర్భాభ్యాముల్లిఖ్య॥

శ్లో॥ ప్రాచీఃపూర్వ ముదక్సంస్థం దక్షిణారంభ మాలిఖేత్ ।
అథోదచీః పురస్సంస్థం పశ్చిమారంభ మాలిఖేత్ ।
అవాక్సంస్థోఽభ్యుక్ష్య [illegible] ముత్ప్రవ్య శేఽభ్యుక్షణ [illegible]
ప్రాక్స్రోయమన్యం నిదధాత్యునగ్నే యథాబహిస్స్యచ్ఛపరిస్తరణాం॥

అగ్నిమిధ్వా । మం॥ భూర్భువస్సువరోమ్॥ చత్వారిశృంగాత్రయో అస్యపాదాద్వేశీర్షే సప్తహస్తాసో అస్య । త్రిధాబద్ధో వృషభోరోరవీతిమహో దేవోఽమర్త్యాగం ఆవివేశ॥

శ్లో॥ సప్తహస్తశ్చతుశ్శృంగస్సప్తజిహ్వో ద్విశీర్షకః । త్రిపాత్ప్రసన్నవదనస్సుఖాసీనశ్శుచిస్మితః॥ స్వాహాంతుదక్షిణే పార్శ్వే దేవీం వా

మున్నధాంబరాం । విభూషితమహాస్తస్తు శక్తిమున్నం స్రువం స్రువం॥ నురం వ్యజనం వామహస్తేతు పాత్రం తు ధారయన్ । మేషారూఢం బాలస్థం గౌరవర్ణం మహౌజసం॥ ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తా స్వర్వశాముదం । ఆత్మాభిముఖమాసీనమేవం ధ్యాయేద్ధుతాశనం॥

మం॥ ఏష హి దేవః ప్రదిశోऽనుసర్వాః పూర్వోహి జాతస్స ఉగర్భే అంతః । స విజాయమానస్స జనిష్యమాణః ప్రత్యఙ్ముఖాస్తిష్ఠతి విశ్వతోముఖః॥ ప్రాఙ్ముఖోऽగ్నే మమాభిముఖో భవ। సుముఖో భవ। సుప్రసన్నో భవ। వరదో భవ। యథోక్త జిహ్వాయాం నావిగృహాణ॥

ఓం భూర్భువస్సువః। తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్యధీమహి। ధియోయోనః ప్రచోదయాత్॥

సోదకేనపాణినా ప్రదక్షిణమగ్నిం పరిసమూహ్య । అలంకృత్య. అగ్నయే నమః । హుతవహాయ నమః । హుతాశినే నమః । కృష్ణవర్త్మనే నమః । దేవముఖాయ నమః । సప్తజిహ్వాయ నమః । వైశ్వానరాయ నమః । జాతవేదసే నమః॥ ప్రాగగ్రైర్దర్భైరగ్నిం పరిస్తృణాతి। ప్రాగుదగగ్రైర్వా । దక్షిణానుత్తరాన్కరోతి । ఉత్తరానధరాన్। ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రాన్ దర్భాన్సంగ్స్తీర్య । ద్వంద్వంన్యంచి పాత్రాణిప్రయునక్తి । దేవ సంయుక్తాని । దర్వ్యాజ్యస్థాల్యౌ । ప్రోక్షణపూర్ణ పాత్రేఇధ్మస్రువావితి॥ సకృదేవమనుష్య సంయుక్తాని॥

శ్లో॥ జలద్వయం కుశాన్ యవాన్ శలాలు దర్భపుంజలాన్ ।
శకృచ్ఛల్యసీన్ క్షిపేత్సహైవ చౌలకర్మణి॥

(దేవపాత్రా) సాదనమైన వెంటనే చేన్నీళ్లు, వేడినీళ్లు, దర్భలు,

ధాన్యము, పేడికాయల గుత్తి, 3 దర్భకట్టలు, ఎద్దుపేడ, ఏడుసంధిము
ల్లు, కత్తియు చాలమున మనుష్యపాత్రలుగా నుంచవలెను.)

అగ్రతః ప్రాగగ్రావనంతర్గర్భౌ దర్భౌ ప్రాదేశమాత్రౌ పవిత్రే
కురుతే । తృణం కాష్ఠం వాంఽతర్ధాయ, ఛినత్తి ననఖేన, అపఉపస్పృశ్య,
అద్భిరను మృజ్య । ప్రోక్షణ్యాః పాత్రం నిధాయ । ప్రోక్ష్య । తస్యాము
దకమానీయ । హస్తయో రంగుష్ఠోపకనిష్ఠికాభ్యాం (ముక్తానాభ్యాం) ముద
గగ్రే గృహీత్వా । ప్రాచీస్త్రిరుత్పూయ । అభిమంత్ర్య । సపవిత్రేణ పాణి
నా పాత్రాణి సంమృశ్య । పాత్రాణ్యు (ద్రవణము) త్తానాని కృత్వా ।
ఇధ్మంచ విస్రస్య । సపవిత్రేణ పాణినా త్రిః ప్రోక్షతి । శేషముత్థిచ్య ।
పునః పూరయిత్వా । ప్రోక్షణీం దక్షిణతో నిధాయ । పూర్ణపాత్రమా
దాయ । అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితే పాత్రే అపఆనీయోదగగ్రాభ్యాం
త్రిరుత్పూయ । యుఖసమ ముద్ధృత్య । (సమంత్ర ప్రాజైర్హృత్వా) ఉత్తరే
ణాగ్నిం దర్భేషు సాదయిత్వా । దర్భైః ప్రచ్ఛాద్య । బ్రాహ్మణం ద
క్షిణతో దర్భేషుపసాద్య । ఆజ్యస్థాలీ మాదాయాపరేణాగ్నిం పవి
త్రాంతర్హితాయా మాజ్య స్థాల్యామాజ్యం నిరుప్య । ఉదీచోఽంగారా
న్నిరూహ్య । తేష్వధిశ్రిత్య । జ్వలతాతృణే నాథోగామిన్యా దీప్త్యా ।
ఆజ్యే పరిభిఫలీకృత్య । ద్వేదర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య । అపఉపస్పృశ్య । ప్ర
క్షాళ్య । ఆజ్యే ప్రాస్య । త్రిః పర్యగ్ని కృత్వా । ఉదగుద్వాస్య । అంగారాన్ప్ర
త్యూహ్య । ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహారమాజ్యం త్రిరుత్పూ
య । పవిత్రగ్రంథిం విస్రస్య । ప్రక్షాళ్య । ప్రాగగ్రమగ్నౌ పవిత్రే అను
ప్రహరతి । యేనజుహోతి తదగ్నౌ ప్రతితప్య । త్రిభిర్దర్భాగ్రైస్సం మృజ్య ।
పునః ప్రతితప్య । ప్రోక్ష్య । స్రువముత్తరతో నిధాయ । దర్భానద్భిస్సం
స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి । ఇధ్మాదాదయుశమ్యాన్ (పరిధీన్) పరిదధా
తి । స్థవిష్ఠో మధ్యమః । అణీయాన్ ద్రాఘీయాన్ దక్షిణార్ధ్యః । అణీ

ష్ఠేప్రాసిష్యత్తరార్ధస్య॥ ఉదగగ్రం మధ్యమం ప్రాగగ్రాంతరం
శమ్య(పరిధి)ముపస్పృశ్య । పురస్తాదూర్ధ్వే అఘారసమిధా
అగ్నిం పరిషించతి ।

అదితేను మన్యస్వేతి దక్షిణతః ప్రాచీన, అనుమతేనుమన్యస్వ
పశ్చాదుదీచీనగం, సరస్వతేను మన్యస్వేత్యుత్తరతః ప్రాచీనం, దేవస
ప్రసువేతి సమంతః॥ *

పూర్ణ = ప్రీత్యర్థం అస్మిన్ బాల హోమే ఇధ్మమాధాస్యే॥
తస్య ॥ప్రో॥ ఇధ్మమాధా యాఘారావాఘారయతి దర్విపూర్ణమా
తూష్ణీం। ఏకం । ద్వే । త్రీణి । చత్వారి । (సంధ)

ఏకం। ఉత్తరశమ్యసంధి మన్వవహృత్య దక్షిణతః ప్రాంచ
భాగం సంతత మాఘారయతి । ప్రాగవసానం। ప్రజాపతయ ఇద
నమమ॥ ఇతరశమ్యసంధి మన్వవహృత్యోత్తరతః ప్రాంచమృజుగం
తతమాఘారయతి॥ ఇంద్రా యేదం నమమ॥ *

అన్వారబ్ధే కుమారే ధాతా దదాతున ఇత్యష్టాజ్యాహుతీర్హుత్వా॥ చతుర్గృహీతంగృహీత్వా॥ — సంస్కారింపదగిన కుమారుడు తాకుచుండగా క్రింది హోమములను చేయవలెను.

మం॥ ధాతాదదాతు నోరయిమీశానో జగతస్పతిః । సనః పూ
ర్ణేన వావనత్స్వాహా॥ ధాత్రఇదం నమమ॥

ధాతాప్రజాయా ఉతరాయ ఈశేధాతేదం విశ్వం భువనం జ
న । ధాతాపుత్రం యజమానా యదాతాతస్మా ఉహావ్యం ఘృతవ
ధేమస్వాహా॥ ధాత్రే ఇదం నమమ॥

ధాతాదదాతునోరయింప్రాచీంజీవాతుమక్షితాం । వయందేవస్య ధీమహిసుమతిగ్ంసత్యరాధసస్స్వాహా । ధాత్రే ఇదం నమమ॥ 3

ధాతాదదాతుదాశుషేవసూనిప్రజాకామాయ మీఢుషేదురో ణే । తస్మైదేవాఅమృతాస్సంవ్యయంతాం విశ్వేదేవాసోఅదితిస్సజోషా స్స్వాహా॥ ధాత్రఇదం నమమ॥ ౪

యస్త్వాహృదాకీరిణామన్యమానో మర్త్యం మర్త్యోజోహవీమి । జాతవేదోయశోఅస్మాసుధేహిప్రజాభిరగ్నేఅమృతత్వమశ్యాగ్ స్వాహా॥ అగ్నయే జాతవేదస ఇదం నమమ॥ ౫

యస్మైత్వగ్ంసుకృతేజాతవేదఉలోకమగ్నేకృణవస్స్యోనం। అశ్వి నగ్ం పుత్రిణం వీరవంతం గోమం తగ్ం రయిం నశతే స్వస్తి స్వాహా అగ్నయేజాతవేదస ఇదం నమమ॥ ౬

త్వేసుపుత్రశవసోవృత్రన్ కామకాతయః । నత్వామింద్రాతిరిచ్య స్వాహా॥ ఇంద్రాయపుత్రిణ ఇదం నమమ॥

ఉక్థఉక్థేసోమఇంద్రంమమాదనీథేనీథేమఘవానగ్ంసుతాసః । (గీగ్ంసబాధః పితరన్నపుత్రాః సమానదక్షా అవసేహవం తే స్వా ఇంద్రాయ మఘవత ఇదం నమమ॥

ఇధ్మసన్న హనా న్య ద్భిన్న గ్నప్రశ్యగ్ని ప్రహరతి॥ రుద్రాయతంతిచరాయేదం నమమ॥ అపఉపస్పృశ్య॥ } ఇధ్మము సమ్యలును కట్టిన త్రాసును విప్పి తడిపి మలిసి అగ్నియం దుంచి ఉదకము ముట్టుకొనవలెను.

—* జయాదులు *—

కర్మసమృద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః జయాదిహోమం కరిష్యే॥

స్రువేణాజ్యమాదాయ॥

[జయలు ౧౩] మం॥ చిత్తంచ స్వాహా॥ చిత్తాయేదం నమమ॥ చిత్తిశ్చ స్వాహా॥ చిత్త్యాఇదం॥ ఆకూతంచ స్వాహా॥ ఆకూతాయేదం॥ ఆకూతిశ్చస్వాహా॥ ఆకూత్యాఇదం॥ విజ్ఞాతంచస్వాహా॥ విజ్ఞాతాయేదం॥ విజ్ఞానంచ స్వాహా॥ విజ్ఞానా యేదం॥ మనశ్చ స్వాహా॥ మనస ఇదం॥ శక్వరీశ్చ స్వాహా॥ శక్వరీభ్య ఇదం॥ దర్శశ్చ స్వాహా॥ దర్శాయేదం॥ పూర్ణమానశ్చ స్వాహా॥ పూర్ణమాసా యేదం॥ బృహచ్చ స్వాహా॥ బృహత ఇదం॥ రథంతరంచస్వాహా॥ రథంతరాయేదం॥ ప్రజాపతిర్జయా నిం ద్రాయవృష్ణే ప్రాయచ్ఛదుగ్రః పృతనాజ్యేషు తస్మైవిశస్సమనమంత న్వాస్సఉగ్రస్సహివ్యోబభూనస్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదంనమమ॥

[అభ్యాతానములు (౧౮)] ౧. అగ్నిర్భూతానామధిపతి స్సమావత్వస్మి
బ్రహ్మన్నస్మిన్ క్షత్రేస్యామాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్ కర్మన్
స్యాందేవ హూత్యాగ్ స్వాహా॥ భూతానామధిపతయే అగ్నయ ఇదం

౨. ఇంద్రో జ్యేష్ఠానా మధిపతిః = దేవహూత్యాగ్ స్వాహా ।
జ్యేష్ఠానామధిపతయే ఇంద్రాయేదం నమమ॥

3. యమః పృథివ్యా అధిపతిః = త్యాగ్ స్వాహా ।
పృథివ్యా అధిపతయే యమాయేదం నమమ॥

౪. వాయు రంతరిక్ష స్యాధిపతిః = స్వాహా ।
అంతరిక్షస్యాధిపతయే వాయవ ఇదం నమమ॥

౫. సూర్యో దివోఽధిపతిః = స్వాహా ।
దివోఽధిపతయే సూర్యాయేదం నమమ॥

౬. చంద్రమా నక్షత్రాణా మధిపతిః = స్వాహా ।
నక్షత్రాణా మధిపతయే చంద్రమస ఇదం నమమ॥

౭. బృహస్పతి ర్బ్రహ్మణోఽధిపతిః = స్వాహా ।
బ్రహ్మణోఽధిపతయే బృహస్పతయ ఇదం నమమ॥

౮. మిత్రస్సత్యానా మధిపతిః = స్వాహా ।
సత్యానామధిపతయే మిత్రాయేదం నమమ॥

౯. వరుణో౽పా మధిపతిః = స్వాహా ।
అపా మధిపతయే వరుణాయేదం నమమ।

౧౦. సముద్రస్స్రోత్యా నా మధిపతిః = స్వాహా ।
స్రోత్యానామధిపతయే సముద్రాయేదం నమమ।

౧౧. అన్నగం సామ్రాజ్యానామాధిపతి తన్మావత్వస్మిన్ = స్వాహా ।
సామ్రాజ్యానా మధిపతినేఽన్నాయేదం నమమ।

౧౨. సోమఓషధీనామధిపతిః = స్వాహా ।
ఓషధీనామధిపతయే సోమాయేదం నమమ।

౧౩. సవితాప్రసవానామధిపతిః = స్వాహా ।
ప్రసవానా మధిపతయే సవిత్రఇద్రం నమమ।

౧౪. రుద్రః పశూనామాధిపతిః = స్వాహా ।
పశూనామధిపతయే రుద్రాయేదం నమమ। అపఉపస్పృశ్య।

౧౫. త్వష్టారూపాణామధిపతిః = స్వాహా ।
రూపాణామధిపతయే త్వష్ట్రఇదం నమమ।

౧౬. విష్ణుః పర్వతానామధిపతిః = స్వాహా ।
పర్వతానా మధిపతయే విష్ణవ ఇదం నమమ॥

౧౭. మరుతో గణానామధిపతయస్తేమావన్త్వస్మిన్ = స్వాహా ।
గణానా మధిపతిభ్యో మరుద్భ్య ఇదం నమమ॥

[తండ్రిలేనిచో నీహోమమును చేయవలెను.]

౧౮. పితరః పితామహాః పరేవరేతతాస్తతామహాఇహామావత। అస్మిన్—

స్వాహా॥ పిత్రాదిభ్యోదేవతాభ్య ఇదం నమమ॥ అప ఉపస్పృశ్య॥

[జీవపితృకశ్చేత్ = తండ్రి బ్రతికియుండినచో]

పితామహాఅవరే తతామహా ఇహామావత। అస్మిన్=స్వాహా॥

పితామహేభ్యోవరేభ్యస్తతామహేభ్య ఇదం నమమ॥

[జీవపితామహశ్చేత్=తండ్రిపోయి తాత బ్రతికియుండినచో.]

పితరఃపరేతతా ఇహామావత అస్మిన్=దేవహూత్యాగ్ స్వాహా।

పితృభ్యః పరేభ్యస్తతేభ్య ఇదం నమమ॥

పితృపితామహయో ర్జీవతోస్సతో ర్జపఏవ కర్తవ్యః॥ } తండ్రితాత లిద్దఱును బ్రతికియుండినచో ౧౮ వ మంత్రమును జపము మాత్రమే చేయవలెను.

—: రా ష్ట్ర భృ త్తు లు :—

౧. ఋతాషాదృతధామాగ్నిర్గంధర్వస్తస్యౌషధయోప్సరసఊర్జో

నామసన్యిదం బ్రహ్మక్షత్రం పాతుతాఇదం బ్రహ్మక్షత్రం పాంతుతస్మై

స్వాహా। అగ్నయే గంధర్వాయేదం నమమ॥

...తాభ్యస్స్వాహా। ఓషధీభ్యోప్సరోభ్యఊర్గ్భ్య ఇదం నమమ॥

...హితో విశ్వసామాసూర్యోగంధర్వస్తస్యమరీచయోప్స

...ఆయువో నామసన్యిదం= స్వాహా। సూర్యాయగంధర్వాయేదం నమమ।

౪. తాభ్యస్స్వాహా । మరీచిభ్యోఽప్సరోభ్య ఆయుభ్య ఇదం న॥

౫. సుషుమ్నస్సూర్యరశ్మిశ్చన్ద్రమా గన్ధర్వస్తస్య నక్షత్రాణ్యప్సరసో బేకురయో నామ స ఇదం స్వాహా॥ చన్ద్రమసే గన్ధర్వాయేదం న మమ॥

౬. తాభ్యస్స్వాహా । నక్షత్రేభ్యోఽప్సరోభ్యో బేకురిభ్య ఇదం న॥

౭. భుజ్యుస్సుపర్ణో యజ్ఞో గన్ధర్వస్తస్య దక్షిణా అప్సరసస్తావా నామ స ఇదం స్వాహా । యజ్ఞాయ గన్ధర్వాయేదం న మమ ॥

౮. తాభ్యస్స్వాహా । దక్షిణాభ్యోఽప్సరోభ్యస్తావాభ్య ఇదం న॥

౯. ప్రజాపతిర్విశ్వకర్మా మనో గన్ధర్వస్తస్యర్క్సామాన్యప్సరసో వహ్నయో నామ స ఇదం స్వాహా । మనసే గన్ధర్వాయేదం న మమ॥

౧౦. తాభ్యస్స్వాహా । ఋక్సామేభ్యోఽప్సరోభ్యో వహ్నిభ్య ఇదం న మమ ॥

౧౧. ఇషిరో విశ్వవ్యచా వాతో గన్ధర్వస్తస్యాపో అప్సరసో ముదా నామ స ఇదం స్వాహా । వాతాయ గన్ధర్వాయేదం న మమ ॥

౧౨. తాభ్యస్స్వాహా । అద్భ్యోఽప్సరోభ్యో ముదాభ్య ఇదం న ॥

౧3. భువనస్య పతే యస్య త ఉపరి గృహా ఇహ చ । స నో రాస్వ

జ్యానిగ్ంరాయస్పోషగ్ంసు వీర్యగ్ంసంవత్సరీణాగ్ం స్వస్తిగ్ం స్వాహా ।
భువనస్య పతయ ఇదం నమమ ॥

౧౪. పరమేష్ఠ్యధిపతి ర్మృత్యుర్గంధర్వస్తస్య విశ్వమప్సరసో భువో నామస ఇదం = స్వాహా । మృత్యవేగంధర్వా యేదం నమమ ॥

౧౫. తాభ్యస్స్వాహా । విశ్వస్మా అప్సరోభ్యోభూభ్య ఇదం న ॥

౧౬. సుక్షితి స్సుభూతి ర్భద్రకృత్సువర్వా న్పర్జన్యో గంధర్వస్తస్య విద్యుతో౽ప్సరసో రుచో నామస ఇదం = స్వాహా । పర్జన్యాయ గంధర్వాయేదం నమమ ॥

౧౭ తాభ్యస్స్వాహా । విద్యుద్భ్యోప్సరోభ్యో రుగ్భ్య ఇదం న ॥

౧౮ దూరే హేతిరమృడయో మృత్యుర్గంధర్వస్తస్య ప్రజా అప్సరసో భీరువో నామస ఇదం=స్వాహా। మృత్యవే గం ధర్వాయేదం నమ॥

౧౯ తాభ్యస్స్వాహా। ప్రజాభ్యో౽ప్సరోభ్యో భీరూభ్య ఇదం న॥

౨౦ చారుః కృపణకాశీ కామో గంధర్వస్తస్యాధయో౽ప్సరస శ్శోచయంతీర్నామస ఇదం=స్వాహా॥ కామాయగంధర్వా యేదం న॥.

౨౧ తాభ్యస్స్వాహా॥ ఆధిభ్యో౽ప్సరోభ్య శ్శోచయంతీభ్య ఇదం॥

౨౨ సనో భువనస్యపతే యస్యత ఉపరి గృహా ఇహా చ । ఉరుబ్ర

హ్మణే దైవకృతాయ సుహిశర్మ యచ్ఛస్వాహా॥ భువనస్యపతయే బ్రహ్మణ ఇదం నమమ॥

మం॥ ప్రజాపతే నత్వదేతాన్యన్యోవిశ్వాజాతాని పరితాబభూవ। యత్కామాస్తే జుహుమస్తన్నో అస్తువయగ్ స్యామపతయోరయీణాగ్ స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం నమమ॥

(ఈ మంత్రము నెమ్మదిగా చెప్పి స్వాహాకారము బిగ్గరగా చెప్పవలెను.)

మం॥ భూస్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదంనమమ॥ భువస్స్వాహా॥ వాయవఇదం॥ సువస్స్వాహా॥ సూర్యాయేదం నమమ॥

మం॥ యదస్యకర్మణోత్యరీరిచం యద్వాన్యూనమిహాకరం। అగ్నిష్టత్స్విష్ట కృద్విద్వా న్సర్వగ్గ్ స్విష్టగ్ం సుహుతం కరోతు స్వాహా। అగ్నయేస్విష్టకృత ఇదం నమమ॥

శమ్యాఅపోహ్యబహిః॥	శమ్యలైనచో నుత్తర పరిస్తరణలకు వెలుపల పారవేయునది.
పరిధయః అఘారసమిధౌ ప్రహరతి॥	పరిధులును అఘారసమిధలు అగ్నియందు పడవేయవలెను.
అస్మిన్ప్రకృతే కర్మణి అవిజ్ఞాతాది ప్రాయశ్చిత్తాని కరిష్యే॥	ఈ జరుగుచున్న పనియందు "అవిజ్ఞాత" మొదలగు ప్రాయశ్చిత్తహోమములను చేయుచున్నాను.

మం॥ అనాజ్ఞాతం యదాజ్ఞాతం యజ్ఞస్యక్రియతే మిథు । అగ్నే తదస్యకల్పయత్వగ్ం హివేత్థయథాతథగ్ం స్వాహా । అగ్నయ ఇదం న॥

మం॥ పురుషసమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుషసమ్మితః। అగ్నే తదస్య కల్పయత్వగ్ంహివేత్థయథాతథగ్ంస్వాహా । అగ్నయ ఇదం నమమ॥

మం॥ యత్పాకత్రామనసాదీనదక్షానయజ్ఞస్య మన్వతేమర్త్యాసః । అగ్నిష్టద్ధోతాక్రతువిద్విజానన్ యజిష్ఠోదేవాగ్ంఋతుశో యజాతిస్వాహా। అగ్నయ ఇదం నమమ॥

మం॥ త్వన్నో అగ్నే వరుణస్యవిద్వాన్ దేవస్య హేడో వయాసిసీష్ఠాః॥ యజిష్ఠోవహ్నితమశ్శోశుచానో విశ్వాద్వేషాగ్ంసిప్రముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా అగ్నీవరుణాభ్యామిదం నమమ॥

మం॥ సత్వన్నో అగ్నేవమో భవోతీనేదిష్ఠో అస్యాఉషసోవ్యుష్టౌ। అవయక్ష్వనో వరుణగ్ంరరాణోవీహిమృడీకగ్ం సుహవోనఏధి స్వాహా అగ్నీవరుణాభ్యా మిదం నమమ॥

మం॥అభిగీర్భిర్యదతోనఊనమాప్యాయయహరివోవర్ధమానః। యదాస్తోతృభ్యో మహిగోత్రారుజాసి భూయిష్ఠభాజో అథతేస్యామ స్వాహా॥ ఇంద్రాయ హరివత ఇదం నమమ॥

మం॥ ఇదం విష్ణుర్విచక్రమే త్రేధానిదధేపదం। సమూఢమస్యపాꣳసురేస్వాహా॥ విష్ణవ ఇదం నమమ॥

మం॥ త్ర్యంబకం యజామహే సుగంధిం పుష్టివర్ధనం। ఉర్వారుకమివ బంధనాన్మృత్యోర్ముక్షీయమామృతాత్స్వాహా॥ త్ర్యంబకాయేదం నమమ॥

మం॥ యద్విద్వాꣳసో యదవిద్వాꣳసో ముగ్ధాః కుర్వంత్యృత్విజః। అగ్నిర్మాతస్మాదేన వశ్రద్ధాదేవీచముంచతాꣳస్వాహా॥ అగ్నిశ్రద్ధాభ్యామిదం నమమ॥

మం॥ పునస్త్వాదిత్యా రుద్రా వసవస్సమింధతాం పునర్బ్రహ్మాణో వసునీథయజ్ఞైః। ఘృతేనత్వం తనువోవర్ధయస్వసత్యాస్సంతు యజమానస్యకామాస్స్వాహా॥ అగ్నయేవసునీథాయేదం నమమ॥

మం॥ భూర్భువస్సువస్స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం నమమ॥

(గోదావరీ పడమటనుండువారిక్రింది 3 హోమములనుగూడ చేయుచుందురు.)

మం॥ అస్మాంద్యాః పృథివీమస్మాన్నృమఖోయువాగాః। స్కాన్నమావిశ్వాభువనాన్కాన్నో యజ్ఞః ప్రజనయతు। అస్కానజని ప్రాజని। ఆస్కాన్నాజ్జాయతేవృషా। స్కాన్నాత్ప్రజనిషీ మహిస్వాహా॥ స్కాన్నాదిభ్యోదేవతాభ్య ఇదం నమమ॥

యన్మ ఆత్మనో మిందా భూదగ్నిస్తత్పునరాహా ర్జాతవేదా విచర్షణిః ॥ మణిపస్స్వాహా। మిందాదిభ్యోదేవతాభ్య ఇదం నమమ ॥

పునరగ్నిశ్చక్షురదాత్పున రింద్రో బృహస్పతిః। పునర్మే అశ్వినా యువంచక్షురాధత్త మక్ష్యోస్స్వాహా। అగ్నీంద్ర బృహస్పత్యశ్విభ్య ఇదంన॥

హస్తం ప్రక్షాళ్య । అప ఉపస్పృశ్య ప్రాణానాయమ్య । విష్ణుర్విష్ణుర్విష్ణుర్విష్ణుః ॥
ఏతావత్పర్యంతం నానా ప్రకారేణ సంభావిత సకల దోషనిర్హరణార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥

చేయి కడుగుకొని బొటనవ్రేలితో నీరు తాకి బొటనవ్రేలితో విష్ణు స్మరణ చేయవలెను.

ఇంతవరకు ననేకవిధములుగా సంభవించిన సమస్త పాప పరిహారము నిమిత్తము సర్వప్రాయశ్చిత్తమును చేయుచున్నాను.

మం॥ భూర్భువస్సువస్స్వాహా । ప్రజాపతయ ఇదం నమమ ॥

అదితేన్వమగ్గ్స్థాః = ప్రాసావీః ॥ ప్రణీతాన్వప అసీయ ॥

(ప్రోక్షణీతోయమును ప్రోక్షణీతోయమును పూర్ణ పాత్రయందుంచుకొని ఈక్రింద చెప్పబోవు మంత్రముతో నాచార్య దంపతులు దర్భలతో మార్జన చేసుకొనవలెను.)

మం॥ సదసి సన్మేభూయాస్సర్వమసి సర్వం మేభూయాః పూర్ణమసి పూర్ణంమేభూయా అక్షితమసి మామేక్షేష్ఠాః । యేన దేవాః = సూర్యయంతాం ॥

(ఆయుదకము సంతను భార్యదోసిటియందుంచి ఆనీళ్లను నేలమీద నుంచింది మార్జనచేసుకొని నేలమీద శేషించిన యుదకమును

యున్త అత్మనో మిహి భూదగ్నిస్తస్మ్యునరాహా ర్జాతవేదాః పునర్ముణీపాస్వాహా ॥ ఇందాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం నమమ ॥

పునరగ్నిశ్చక్షురదాత్పున రింద్రో బృహస్పతిః ॥ పునర్మే అశ్వినా యువంచక్షురాధత్త మక్ష్యో స్స్వాహా ॥ అగ్నీంద్ర బృహత్యశ్విభ్య ఇదంన ॥

హస్తం పవిత్రాభ్య । అత మితో ప్రాణానాయమ్య । విష్ణుర్విష్ణుర్విష్ణుర్విష్ణుః ॥ ఏతావత్పర్యంతం నానా ప్రకారేణ సంభావిత సకల దోషనిర్హరణార్థం సర్వప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే ॥

చేయి కడుగుకొని బిగబట్టగలిగినంతవరకు ఊపిరిని బిగబట్టి పిమ్మట విష్ణు స్మరణ చేయవలెను.

ఇంతవరకు ననేకవిధములుగా సంభవించిన సమస్త పాప పరిహారము నిమిత్తము సర్వప్రాయశ్చిత్తమును చేయుచున్నాను.

మం॥ భూర్భువస్సువస్స్వాహా । ప్రజాపతయ ఇదం నమమ ॥

అది తేన్వమగ్న్‌స్థాః = ప్రాసావి ॥ ప్రణీతాస్వప ఆసీయ ॥

(ప్రోక్షణీతోయమును ప్రోక్షణీతోయమును పూర్ణ పాత్రయందుంచుకొని ఈక్రింద చెప్పబోవు మంత్రముతో నాచార్య దంపతులు నలునితో సహా మార్జన చేసుకొనవలెను.)

మం॥ సదసి సన్మేభూయాస్సర్వమసి సర్వంమేభూయాః పూర్ణమసి పూర్ణంమేభూయా అక్షితమసి మామేక్షేష్ఠాః । యేన దేవాః = సూర్యయంతాం ॥

(ఆయుదకము సంతను భార్యదోసిటియందుంచి ఆనీళ్లను నేలమీద నుంపించి మార్జనచేసుకొని నేలమీద శేషించిన యుదకమును

మందుమంత్రముచే నభిమంత్రించవలెను.

మం॥ సముద్రం వః ప్రహిణోమి స్వాం యోనిమపిగచ్ఛత। అరిష్టాస్మాకం వీరా మా పరాసేచిమత్పయః ॥ అంజలౌ పూర్ణపాత్రమానయతి ॥ కేశపాశాన్ ప్రజాం దధాతి। ప్రజయా హి మనుష్యః పూర్ణః ॥ ముఖం విమృష్టే। అవభృథస్యైవ రూపం కృత్వోత్తిష్ఠతి॥

అక్షతాన్ శిరసి ధారయేత్। బ్రహ్మాణం పూజయామి। బ్రహ్మన్ వరం తే దదామి। తేజస్వీ యశస్వీ బ్రహ్మ వర్చస్వీ భవతీతి విజ్ఞాయతే। ప్రాగాది పరిస్తరణ ముత్తరే విసృజేత్। అగ్ని మలం కృత్వా నమస్కుర్యాత్॥

అక్షతలను ముగ్గురును శిరస్సున ధరించవలెను. బ్రహ్మను పూజించి ఓ బ్రహ్మా నీకు వరము నిచ్చుచున్నాను; ఈ వటుని తేజస్సు యశస్సు బ్రహ్మవర్చస్సు గలవానిగా నాశీర్వదింపుడు. తూర్పు మొదలుగాగల పరిస్తరణలను ప్రదక్షిణముగా దీసి యుత్తరమున పడవేయవలెను. అగ్ని నలంకరించి నమస్కరించవలెను.

శ్లో॥ స్వస్తి॥ శ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం శ్రియం బలం
ఆయుష్యం తేజ ఆరోగ్యం దేహి మే హవ్యవాహన ॥
శ్రియం దేహి మే హవ్యవాహన ఓం నమ ఇతి॥
యస్య స్మృత్యా చ నామోక్త్యా తపో హోమ క్రియాదిషు।
న్యూనం సంపూర్ణతాం యాతి సద్యో వందే తమచ్యుతం॥
మంత్రహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం హుతాశన।
యద్ధుతం తు మయా దేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తే॥
[illegible]

[illegible]

— చౌలము —

అపరేణాగ్నిం ప్రాంచముపవేశ్య। త్ర్యేణ్యాశలల్యా త్రిభిర్దర్భపుంజీలైః శలాలుగ్లప్సనేతి మూర్ధ్నం కేశాన్వినీయ। యథర్షిశిఖానిదధాతి। యథా వైషాం కులధర్మస్స్యాత్॥

అగ్నికి పడమట వటువును తూర్పుముఖముగా కూర్చుండబెట్టి మూడు తెల్లమచ్చలు గల యేదుముల్లుతోను 3 బర్హిస్సుకట్టలకొనలతోను మేడిపండ్లగుత్తితోను అనగా వివియున్నియు కలిపినకట్టతో సమంత్రకముగ జుట్టురేగ గొట్టి ప్రవరలోని ఋషిసంఖ్యగా జుట్టుంచవలెను. లేక కులాచారప్రకారమైననుసరే యుంచవచ్చును.

(అపాగం సగం సర్జనాద్యాకేశనిధానాన్తమానం)

(నీళ్లుతోరపుట మొదలు దర్భస్తంబేవానిదధాతివఱకు నువనయనములో వలెనే చేయవలెను)

అనువాకస్య ప్రథమేనయజుషా ఽపస్సగ్ంస్పృశ్య॥

అధ్యముయొక్క మొదటియజుస్సు చెప్పి నీటిని చెవ్వులోపువిధముగా కలుపవలెను.

మం॥ ఉష్ణేన వాయ ఉదకేనేహ్యదితిః కేశాన్ వపతు॥

సూ॥ ఉష్ణాశ్శీతాస్వానీయోత్తరయాశిరఉనత్తి॥ (ప్రాగాదిప్రదక్షిణం)

వేడినీళ్లను చన్నీళ్లలో పోసి క్రింది మంత్రము చెప్పి తూర్పునుండి ప్రదక్షిణముగా వెనుకటికట్టుతో జుట్టుతడుపవలెను

మం॥ ఆపఉందంతు జీవసే దీర్ఘాయుత్వాయ వర్చసే। జ్యోక్చ సూర్యం దృశే॥

సూ॥ త్రిస్త్రీన్ దర్భాన్ అభ్యాత్మాగ్రానుత్తరాభిః ప్రతి మంత్రం ప్రదక్షిణం ప్రవపతి॥	నాలుగుమంత్రములతో నాల్గు పుల మూడేసి దర్భల నుంచు కొని కేశసంహారము చేయవలెను.

మం॥ యేనావపత్సవితా క్షురేణ సోమస్య రాజ్ఞో వరుణస్య విద్వాన్। తే

న బ్రహ్మాణో వపతేదమస్యాయుష్మాన్ జరదష్టిర్యథాసదయం శ్రీకృష్ణశర్మా॥

వపంత ముత్తరయాను మంత్రయతే దక్షిణతో మాతా బ్రహ్మచారీ వా।	ఆచార్యునకు దక్షిణమున నుండి తల్లిగాని బ్రహ్మచారిగాని ముందు మంత్రముతో నాచార్యునభిమంత్రణము చేయవలెను.

మం॥ యత్ క్షురేణ మర్చయతా సుపేశసా వప్తా వపసి కేశాన్। శుంధి

రో మాస్యాయుః ప్రమోషీః॥

ఆనడుహే శకృత్పిండే యవాన్నిధాయ। తస్మిన్ కేశానుపయామ్య ఉపస్పృశ్య। పునస్త్రీన్ దర్భానంతర్ధాయ॥ దక్షిణాలుః	ఎద్దుపేడతో చేసిన గుండిగలో యవధాన్యముంచి దానిలో కేశోద్దేశముగా త్రుంచిన దర్భాగ్రములు గూడ నుంచి యుదకము ముట్టుకొనవలెను. మరల మూడు దర్భల నడుమనుంచి ఛేదనము చేయవలెను.

మం॥ యేన పూషా బృహస్పతే రగ్నేరింద్రస్య చాయుషేఽవపత్।

తేనాస్యాయుషే వపసౌ శ్లోక్యాయ స్వస్తయే। తస్మిన్ కేశానుపయమ్యా

ప ఉపస్పృశ్య। పునస్త్రీన్ దర్భానంతర్ధాయ॥ ప్రతీచ్యాం॥

యేనభూయశ్చరాత్ర్యయం జ్యోక్చపశ్యాతి సూర్యం। తేనాస్యా యుషేవ వసౌశ్లోక్యాయ స్వస్తయే॥ తస్మిన్ కేశానుపయ మ్యావ ఉప స్పృశ్య॥ పునస్త్రీన్ దర్భానంతర్ధాయ॥ ఉత్తరతః॥

మం॥ యేనపూషాబృహస్పతేరగ్నేరింద్రస్య చాయుషేవపత్ । తేనతేవపామిశ్రీకృష్ణశర్మనా్న యుషావర్చసాయథాజ్యోక్సుమనాఅసః॥

తస్మిన్ కేశానుపయమ్యావఉ స్పృశ్య॥ ఉత్తరయోదుంబరమూ లేదర్భస్తంబేవానిదధాతి॥ — పిమ్మట నా కేశగుచ్ఛిని క్రింది మంత్రము చెప్పి, మేడిచెట్టుమొదట గాని దర్భదుబ్బునగాని ఉంచవలెను.

మం॥ ఉప్త్వాయ కేశాన్ వరుణస్యరాజ్ఞో బృహస్పతిస్సవితాసోమాఅగ్నిః। తేభ్యోనిధానంబహుధాన్వవిందన్నంతరాద్యావాపృథివీఅపస్సువః॥

సూ॥ ఇత్యంతంకృత్వా క్షురం ప్రక్షాళ్యనిదధాతి। తేనత్ర్యహం కర్మసివృత్తిః॥ — ఈప్రకారము సమాప్తి చేసి కత్తిని కడిగి యుంచవలెను. దానిని మూడు రోజులు దీక్షలోనుంచవలెను.

వరంధదాతి దక్షిణాంత ఆశే నాయ బ్రాహ్మణాయ పితా గాం దదాతి యద్యన్యశ్చౌల కర్తా తదాతస్మై దదాతి॥ — 'గౌర్వరః' అను సల్లోక గోవు నీయవలెను. అనగా వటుని తండ్రి పురోహితునకు నీయవలెను. సంస్కారము చేయువాడన్యుడైనచో వటుడా సంస్కర్త కీయవలెను.

— కారికలు —

సూ. జన్మనోధి తృతీయే
వర్షే చౌలం పునర్వసౌ॥

శ్లో॥ వప్త్రే క్షురం సమా
ధాయ ఉష్ణోదమధ్యే నిధాయ
చ । చతుర్థది వసాధూర్ధ్వం
నాపితాయ ప్రయచ్ఛతి॥
ద్వి॥ ప్రాదేశో భవేదిధ్మ
స్త్రి॥ ప్రాదేశాః పరిధయః ।
త్రిః ప్రాదేశస్తు బర్హిస్స్యాద
తదూర్ధ్వం తృణం భవేత్॥

ఇధ్మం పంచద, శాఖా శో
ద్వౌ, త్రియః పరిధయస్స్మృ
తాః । స్మార్తే వింశతి దారూ
ణి కదాచిన్నైక వింశతి॥
జాతకే నామకేచైవ వహ్న్య
న్న ప్రాశన చౌలయోః॥ ఉ
పానయే వివాహేచ సీమం
తాధానపుంసకే॥ కర్తావామేత
థాసీనః పత్నీపుత్రిస్తు దక్షిణే॥

పుట్టినది మొదలు మూడవయేట
పునర్వసూ నక్షత్రమందు చౌలము
చేయవలెను.

నవనమైన వెంటనే కత్తిని కడిగి మడిచి
దీక్షలో నుంచి నాల్గురోజులకు విప్పుట
మంగలికీయవలెను.

రెండు లొడితెళ్ల పొడవిధ్మమున్ను,
మూడు లొడితెళ్లు కమ్మలు (పరిధులు)
న్ను మూడు లొడితెళ్లు బర్హిస్సును
పొడవుండవలెను; మించియుండిన గడ్డియ
నబడును.

౧౫ ఇధ్మమునకు, ౨ ఆఘారములకు,
౩ కమ్మ (పరిధు)లకు ఇట్లు స్మార్తమం
దు ౨౦ సమిధలు. శ్రౌతమం దన్నాయా
జసమిధతో ౨౧.

జాతకర్మ మొదలుపనయనదులలో
బ్రహ్మోపదేశ పర్యంతమును భార్యా
పుత్రులును, వివాహ గర్భాధాన పుంసు
వన సీమంతములయందు వధువును దక్షి
ణమున నుండవలెను. సంస్కరించు వా
డుత్తరమున నుండవలెనుట.

సమాప్తము.

గంధర్వ స్థాపనమ్

ప్రాణానాయమ్య ఏవం...... ప్రీత్యర్థం గంధర్వ స్థాపనం కరిష్యే॥

సూ:- స్థాలీపాకాదూర్ధ్వం గంధర్వ స్థాపనం।

భా:- తయోః శ్శయానామంతరేణ దండో గంధ లిప్తో వాససా సూత్రేణవా పరివీత స్తిష్ఠతి॥

మం॥ విశ్వావసుగం సోమ గంధర్వం। ఆపో దదృశుషీః। తదృతేనా వ్యాయన్। తదన్వవైత్। ఇంద్రో రారహాణ ఆసాం। పరి సూర్యస్య పరిధీగం రపశ్యత్॥

భా॥ గంధర్వో విశ్వావసుః పత్న్యాముష్ణాం త్రిస్రో రాత్రీః పరిముష్యేత్ ఉత్తిష్ఠతే తిస్రో రాత్రీః క్రీత సోమో వసతి తే దేవాః ఋషయస్ స్త్రీ కామాస్తై గంధర్వా స్త్రియా నిష్క్రయణార్థమితి వాచస్త్రియము మేకహాయనీం కృత్వా తస్మా నిరక్రీణన్ ఆపోహిష్ఠేతి ద్రాపం కృత్వా గంధర్వేభ్యః॥

విశ్వావసోత్ర గంధర్వ దండే రాత్రి త్రయం వసన్ భవ మే: ప్రీతి ముత్పాద్య రక్షాం [illegible]

విశ్వావసు గంధర్వం ఆవాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥

సూ॥ యదహార్ధ్వర్యం ఆవహతే త్రిరాత్ర ముఖనో ?

అథ స్వయాం బ్రహ్మచర్యం క్షార లవణ వర్జనంచ॥

ఉపనయన సంకల్పం

ప్రాణానాయమ్య ..... ఏవం ప్రీత్యర్థం ॥

ఏతావన్తం కాలమనాశ్రమిణం ఇమం కుమారం శమ సంపాదన పూర్వక సాంగోపాంగ సకల వేదాధ్యయన అధికార[సిద్ధ్యర్థం] సిద్ధి నిత్య నైమిత్తిక కామ్య కర్మానుష్ఠాన జనితాయుస్తేజో వీర్య యశస్సు వృద్ధి కామ్యాభివృద్ధి ద్వారా శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం ఇమం శ్రీనివాస శర్మాణం కుమారం ఉపనేష్యే ॥

... బ్రాహ్మణాన్ భోజయిత్వా ..... ఆశీర్వాచయిత్వా ॥

మమ కుమారస్య ఉపనయనాంగత్వేన ఆభ్యుదయికం కర్మ కరిష్యే ఆభ్యుదయికం బ్రాహ్మణ భోజన ప్రత్యామ్నాయ యథాశక్తి హిరణ్యం ... దానం సంప్రదదే న మమ ॥ కర్మణః పుణ్యాహం వాచయిత్వా ॥

మమ కుమారస్య ఉపనయనాంగత్వేన రక్షార్థం రక్షాబంధనం కరిష్యే పూజాం కృత్వా ॥ బృహత్సామేతి పఠిత్వా దక్షిణ హస్తే కంకణం ధృత్వా ॥ ఉత్తరతో వరః

ఏవం ప్రీత్యర్థం మమ కుమారస్య ఉపనయనాంగత్వేన వాసంతి కార్య ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే ॥ అలంకరణాంతం కృత్వా ॥

ఏవం ... ప్రీత్యర్థం మమ కుమారస్య ఉపనయనాంగత్వేన ద్విజత్వ సిద్ధ్యర్థం బ్రహ్మతేజసః ప్రాప్త్యర్థం సకల శ్రౌత స్మార్త నిత్య కర్మానుష్ఠానాధికార సిద్ధ్యర్థం యజ్ఞోపవీత ధారణం కరిష్యే ॥

ఉపనయనమ్.

(గురువుగా కొప్పుచెప్పుట)

గీ. వడుగునకు ముందు జందెంబుఁ, గడఁగి రక్ష
సమిధ యశ్మంబు వస్త్రముల్, సరగ మౌంజి
యజిన మామీఁదఁ గురయును, సంబుపులును
తిలకట్టియుఁ గూర్చయుఁ, జేర్చి దనదు
చేక్కి నిడుకొనవలయును, చేక్కిలములు।

అయం ముహూర్తస్సు ముహూర్తోఽస్తు.

ఆచమ్య॥ శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం మమకుమార స్యోపనయ నాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణః పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥

ఏవం॥ ప్రీత్యర్థం మమకుమార స్యోపనయనాం గత్వేన రక్షార్థం రక్షాబంధనం కరిష్యే॥ రక్షాబంధనం ధారయిత్వా॥

ఏవం॥ ప్రీత్యర్థం మమ కుమారస్యోపనయనాం గత్వేన వాసంతికాగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥ (ప్రాక్తోయ నిధానాంతం కృత్వా)

నా కుమారుని యుపనయ నాంగమై వసంత ఋతువునందు చేయవగిన యగ్ని ని స్థాపించుచున్నాను. (యథా బహి స్సూత్రచ్చ పరిస్తరాణాం’ అనువలకు చే యవలెను.)

ఏవం॥ ప్రీత్యర్థం మమ కుమారస్యోపనయనాం గత్వేన ద్విజత్వ సిద్ధ్యర్థం యజ్ఞోపవీత ధారణం కరిష్యే॥

నా కుమారుని కుపనయనాంగముగ బ్రాహ్మణత్వము సిద్ధించుటకు యజ్ఞోప వీతమును ధరింపజేయుచున్నాను.

పూజాం కృత్వా। ఆచమయ్య। యజ్ఞోపవీతం=బలమస్తు తేజః॥ యజ్ఞోపవీతం వ్రిషీవ్య వాచయేత్॥

పూజానంతరము పెద్దలచే స్పృశింపజేసి వటువుచే నాచమనము చేయించి ఆచార్యుడు మంత్రము చెప్పి మొదలుపెట్టి పిమ్మట వటువుచే మంత్రము చెప్పించవలెను.

మం॥ యజ్ఞోపవీతం । పరమం । పవిత్రం । ప్రజాపతేః । యత్సహజం । పురస్తాత్ । ఆయుష్యం । అగ్ర్యం । ప్రతిముంచ । శుభ్రం । యజ్ఞోపవీతం । బలమస్తు । తేజః॥

పునరాచమయ్య॥ యజ్ఞోపవీత ధారణ ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥ ప్ర॥

ఏవం=ప్రీత్యర్థం మమకుమారస్యోపనయనాంగత్వేన నాందీ దేవతా బ్రాహ్మణ సమారాధనం కరిష్యే॥

స్వస్త్యయనం తార్క్ష్యం=అథ యన్నో అస్తు॥ భాగశః అమీవో గంధాః॥ (సుగంధాః) అలంకారార్థా ఇమే అక్షతాః (సంతర్పితాః। సకలారాధనై స్స్వర్చిత మస్తు) సదక్షిణా తాంబూల వస్త్రాదికం దద్యాత్॥

మరల వటువుచే నాచమనము చేయించవలెను. పిమ్మట పెద్దలు ఆశీర్వదింపవలెను.

మా యభివృద్ధిగాను నాంది దేవతల నుద్దేశించి బ్రాహ్మణులను పూజించుచున్నాను; అని బ్రాహ్మణుల దగ్గరకు వెళ్లి పూజచేయవలెను.

బ్రాహ్మణులమీద అక్షతలుచల్లి వారికి గంధమీయవలెను. ఆ బ్రాహ్మణులు 'ఈ పూజలచే మీకు శుభమగుగాక' అని యాశీర్వదింపవలెను. పిమ్మట దక్షిణలు, తాంబూలములు, వస్త్రములు బ్రాహ్మణుల కీయవలెను. (ఈ సమారాధనము బ్రహ్మచారులకు చేయుటయు పసుపుబట్టల నిచ్చుటయు నాచారము.)

నాంది దేవతా స్వరూపా బ్రాహ్మణాః అమృతమస్తు॥ నాంది శోభనదేవతా స్వరూపిణా స్సుప్రసన్నా వరదా భవంతు॥

ఓ నాంధీ దేవతాస్వరూపులారా మీకు అమృతముగాక। అని బ్రాహ్మణ హస్తముల నుదకముంచి పిమ్మట సాదోదకమును పాత్రయందు విడువవలెను.

సూ॥ బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా శిషోవాచయిత్వా॥

బ్రాహ్మణ భోజనానంతరము కర్తః పుణ్యాహము చేయవలెను.

ద్విరాచమయ్య కుమారం భోజయిత్వా॥ ద్విరాచమయ్య॥కుమారంభోజయిత్వా

పిమ్మట వటునిచే రెండుమార్లాచమనము చేయించి తల్లితో నేకపాత్రయందు భుజింపజేసి మరల రెండుమార్లాచమనము చేయించవలెను.

కేచిత్ మాత్రా సహేతి వదన్తి ద్విరాచమ్య

(ప్రై వటుభోజన సంబంధమైన మంత్రము లన్నియు నాచార్యుడే చెప్పి క్రియలు వటునిచే జేయించవలెను 'అమృతోపస్తరణమసి' అనుచోట ఉదకమునకు మూరుగా నీరి నీయవలెను. వటుని కారము ఉప్పు లేని పదార్థములనే భుజింపజేసి పిమ్మటస్నానము చేయించవలెను)

అనువాకస్య ప్రథమేన దర్భస్తంబేవానిదధాతి॥

ఆచార్యోద్యూపతేయటుత్వానప్రాట

పిమ్మట చౌలములో వలెనె కేశసంస్కారమంతయు చేయవలెను.

సూ॥ స్నాతమగ్నే రుపసమాధానాది॥ ఇధ్మమిత్రదర్భాం

తరువాత వటుని స్నానము చేయించి దక్షిణమున కూర్చుండబెట్టి 'అగ్నిమిధ్వా' మొదలు 'ఇతరదర్భాం' వరకును జేసి

శ్లో॥ పాత్రప్రయోగేంబు కుశాంబు కూర్చవస్త్రాశ్మదండాజినమేఖలాశ్చ। ద్వైవ్యాని పాత్రాణి నియుజ్య పశ్చాద్యం జితచామూని సహాపనేతా॥

బ్రాహ్మణులు, ఉదకము, కూర్చ, వస్త్రము, దండము, కృష్ణాజినము, వీటికిగూడ నొకటిమారుగా దేవపాత్ర పత్రిక మను నమ్మపాత్రలనుగా నుంచవలెను.

పవిత్రకరణాద్యాజ్యభాగాంతే పాలాశీగం సమిధముత్తరయాధాప్య॥ } అవ్రచ్ఛిన్నాగ్రా మొదలు హోమ యేదం ఫలకు జేసి క్రిందిమంత్రము చెప్పి మోడుగపుల్ల నగ్నియందు వటునిచే నుంపించవలెను.

మం॥ ఆయుర్దాదేవ జరసం గృణానో ఘృతప్రతీకో ఘృతపృష్ఠో అగ్నే। ఘృతంపి బన్నమృతం చారుగవ్యం పితేవపుత్రంజరసేనయేమం॥ ఆధేహి । అగ్నయ ఇదం నమమ॥

కుమారస్యైవ హోమకర్తృత్వంనతు మంత్రోచ్చారణమాధేహీతిబ్రూయాత్ ॥

సూ. ఉత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన పదాశ్మాన మాస్థాపయత్యాతిష్ఠేతి॥

ఆచార్యుడే మంత్రముచెప్పి స్వాహాకారమునకు బదులు ఆధేహీఅని సమిధను వటునిచే హోమముచేయించవలెను.

'ఆతిష్ఠేమం' అనుమంత్రము నాచార్యుడు చెప్పి అగ్నికుత్తరమున నాసాదనచేసిన రాతిని వటుని కుడికాలిచే త్రొక్కించవలయును.

సూ॥ ఆతిష్ఠేమమశ్మాన మశ్మేవ త్వగ్ స్థిరోభవ । అభితిష్ఠపృతన్యతస్సహస్వపృతనాయతః॥

సూ॥ వాసస్సద్యః కృత్తోత మభిరాధ్యా మభిమంత్రయే॥ } అప్పటికి కప్పుదుత్తరించిన వస్త్రమును ఆచార్యుడు క్రింది రెండుమంత్రములచే నభిమంత్రిం చేయవలెను.

మ॥ రేవతీస్త్వా వ్యక్ష్ణన్ కృత్తికాశ్చాకృంతన్ ... । ధియోవ

యన్నవగ్నా అవృంజన్ సహావ్రిమంతాగ్ం అభితో అయచ్ఛన్॥ ౧॥
దేవీర్దేవాయపరిధీసవితే్రి మహత్తదాసామభవన్మహిత్వనం ॥౨॥

ఉత్తరాభిస్తిసృభిః పరిధాప్య॥ } ఆచార్యుడు క్రింది మూడుమంత్రములచెప్పి వటుని మొలకువస్త్రమును కట్టవలెను.

మం॥ యాఅకృంతన్నవయన్ యాఅతన్వత యాశ్చ దేవీరంతానభితోదదన్త। తాస్త్వా దేవీర్జరసేసంవ్యయంత్వా యుష్మానిదంపరిధత్స్వవాసః॥౧॥ పరిధత్త ధత్తవాస సైనగ్ం శతాయుషం కృణుత దీర్ఘమాయుః। బృహస్పతిః ప్రాయచ్ఛద్వాసవితత్సోమాయరాజ్ఞేపరిధాతవాఉ॥౨॥ జరాంగచ్ఛాసిపరిధత్స్వవాసోభవాకృష్టీనామభిశస్తిపావా।శతంచజీవశరదస్సువర్చారాయశ్చపోషముపసంవ్యయస్వ॥౩॥

సూ॥ పరిధాప్యాచమ్య పరిహితముత్తరయాను మంత్రయతే॥ } బట్టకట్టి ఆచమనము చేయించి క్రింది మంత్రము చెప్పి, వటు నభిమంత్రణ చేయవలెను.

మం॥ పరీదంవాసో అధిధాస్స్వస్తయే భూరాపీనా మభిశస్తిపావా।
శతంచజీవశరదః పురూచీర్వసూనిచారోర్విభజాసి జీవన్॥

సూ॥ మౌంజీం మేఖలాం త్రివృతాం త్రిః ప్రదక్షిణము త్తరాభ్యాం పరివీయ॥ } ముంజిగడ్డితో పేని ముప్పురివేసిన త్రాడును ముందు రెండుమంత్రముల నాచార్యుడు చెప్పి, వటునిమొలకు 3 చుట్లు ప్రదక్షిణముగా చుట్టవలెను.

[illegible]

[illegible]

స్తం । అను. । పతిహ । [illegible]

నూ॥ అజినముత్త ర } [illegible]
ముత్త రయా॥ } [illegible]

మం॥ మిత్రస్య [illegible]

[illegible]

ప॥ మిత్రస్య । [illegible]

ఫ్వరం । సముద్రం । అనావానస్యం । వసనం । పరిష్ణం । పరిదం । వా
అజినం । దధేవాం॥

సూ॥ ఉత్తరేణాగ్నిం దర్భాన్ ఫ్రాగ్రాన్ సంస్తీర్య తేషు ... ముత్తర యాం వస్త్రాప్య॥ } అగ్నికి ఉత్తరమున కుశను పరచి ... పని ఇటుని ముందు మంత్రము చెప్పి ... శిఖముఖముగా కూర్చుండబెట్టవలెను.

మం॥ ఆగంత్రా సమగన్మహి ప్రసు మృత్యుం యుయోతన । అ... ష్టాః సంచరేమహి స్వస్తిచరతాదిహా స్వస్త్యాగృహేభ్యః ।

ప॥ ఆగంత్రా । సముగన్మహి । ప్రసుమృత్యుం । యుయోతన అరిష్టాః । సంచరేమహి । స్వస్తి చరతాత్ । ఇహా । స్వస్తి । ఆగృహేభ్య

సూ॥ ఉదకాంజలి మన్త్ర అంజలావానీ యోత్తరయా త్రిః ప్రోక్ష్య॥ } ఉదకముతో గూడిన దోసిలిని ... టుని దోసిలియందు విడిచి ముందు మ... త్రము నొక్క-సారి జెప్పి మూడు... ప్లాతనిమీద ప్రోక్షించవలెను.

మం॥ సముద్రాదూర్మిర్మధుమాగ్ం ఉదారదుపాగ్ం శునాస... మృతత్వమశ్యాం । ఇమేనుతేరశ్మయస్సూర్యస్య యేభి స్సపిత్వం పితర... నఆయన్॥

ప॥ నముద్రాత్ । ఊర్మిః । మధుమాన్ । ఉదారత్ । ఉపాగ... శునాం । సమం । అమృతత్వమ్ । అశ్యాం । ఇమేనుతే । రశ్మయః । సు... ర్యస్య । యేభిః । సపిత్వం । పితరః । ఆయాన్ । (నకృన్మంత్రేణ ద్విస్తూష్ణీం

సూ॥ ... గృహీత్వా॥ } ... మ చెప్పి, కొనను తనకుడిచేతితో ... నిఋడిచేతినొక్కమారు పట్టుకొనవలెను.

మం॥ అగ్నిస్తే హస్త మగ్రభీత్ । సోమస్తే హస్త మగ్రభీత్ । స-
తా తే హస్త మగ్రభీత్ । సరస్వతీ తే హస్త మగ్రభీత్ । పూషా తే హస్త మ-
గ్రభీత్ । అర్యమా తే హస్త మగ్రభీత్ । అగంశస్తే హస్త మగ్రభీత్ ।
భగస్తే హస్త మగ్రభీత్ । మిత్రస్తే హస్త మగ్రభీత్ । మిత్రస్త్వ మసి
ధర్మణాగ్ని రాచార్యస్తవ॥ (సర్వేషామంతేనకృదస్తంగృహీయాత్)

సూ॥ ఉత్తరైర్దేవ తాభ్యః పరిదాయ॥ } ఈక్రింది ౧౧ మంత్రలింగములచే తెలియచే-
యబడిన దేవతలకొఱకు అనగా నొక్కొక మంత్ర-
ముచే నొక్కొక మారొప్పగించవలెను.

మం॥ అగ్నయే త్వా పరిదదామి శ్రీకృష్ణశర్మన్ ॥౧॥ సోమాయ
త్వా పరిదదామి శ్రీకృష్ణశర్మన్ ॥౨॥ సవిత్రే త్వా పరిదదామి శ్రీకృష్ణ-
శర్మన్ ॥3॥ సరస్వత్యై త్వా పరిదదామి శ్రీకృష్ణశర్మన్ ॥౪॥ మృత్యవే
త్వా పరిదదామి శ్రీకృష్ణశర్మన్ ॥౫॥ యమాయ త్వా పరిదదామి శ్రీ-
కృష్ణశర్మన్ ॥౬॥ గదాయ త్వా పరిదదామి శ్రీకృష్ణశర్మన్ ॥౭॥ అంతకా-
య త్వా పరిదదామి శ్రీకృష్ణశర్మన్ ॥౮॥ [illegible]భ్యస్త్వా పరిదదామి శ్రీకృ

వనస్పతిభ్య మం॥ ఓషధిభ్యస్త్వా పరిదదామి శ్రీకృష్ణశర్మన్ ॥౧౦॥ పృథి
వ్యైత్వా వైశ్వానరాయ పరిదదామి శ్రీకృష్ణశర్మన్ ॥౧౧॥

సూ॥ ఉత్తరేణయజు షోపనీయ॥ } ఈక్రింది యజుస్సు చెప్పి, వటుని దగ్గ రకు తీసికొనవలెను.

మం॥ దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవ ఉపనయే శ్రీకృష్ణశర్మన్॥

(పిమ్మట జలకల్లు మొదలగు మంగళద్రవ్యముల నాచార్యదంప
తులు చేత బట్టుకొని క్రిందివిధముగ బ్రార్థింపవలెను.)

— చూర్ణిక —

స్వస్తి శ్రీమత్ప్రష్టాశీతి సహస్రాణాం । ద్విజకుల దైవత్యానాం । ఇంద్ర
వైశ్వానర దండధర రక్షోగణేశ్వర వరుణ వాయుభట్టారక యక్షేశ సో
మశేఖరాణాం । యమనియమాసన ప్రాణాయామ ప్రత్యాహార ధ్యాన
ధారణ సమాధ్యష్టాంగ యోగనిరతానాం । వసిష్ఠ వాలఖిల్య విశ్వామి
త్ర దక్ష కాత్యాయన కౌండిన్య పరాశర వ్యాస వాల్మీక సనక సనందన
సనత్కుమారాది ముఖ్యమునీనాం । స్వస్తి । సమస్త మంగళాలంకృత స
కలకళ్యాణగుణవిలసిత లక్ష్మీసమేతస్య । శంఖ చక్ర శార్ఙ్గ వనమాలాది
శోభితస్య । శ్రీవత్స కౌస్తుభ సుమమాలి శేషణ ముద్రాముద్రితోరస్క
స్య । వైనతేయ కార్ద్రవేయ విష్వక్సేన సేవితస్య । వసుమతీ జాంబవతీ
రుక్మిణీ సత్యభామాధిపతేః । అనేకకోటి గీర్వాణవందితస్య । శ్రీ లక్ష్మీ
నారాయణస్య చ ప్రసాదేన । వటోరుపనయనకాలే (దంపత్యోర్వివా
హకాలే) హరిద్రా కుంకుమ క్షీరఘృత గుడ గోరోచనాది మంగళద్రవ్యాణి
మంగళకరాణి భవేయుః । తిథి వార నక్షత్రయోగకరణ ముహూర్త లగ్న

హోరా ద్రేక్కాణ నవాంశ ద్వాదశాంశ త్రింశాంశ త్రింశదంశకానాం
పరంగిత మనుమాలాంశోభనకరాన్యస్తు । సర్వగ్రహాన్నక్షత్రాః ।
స్థానాదిస్థాన ఫలదాః వరదాః స్సుముహూర్తాః స్సుప్రసన్నా భవంతు॥

మం॥ [illegible] దేవీసుమనా శర్మయచ్ఛతు । ఆత్వా హారుషమ
ంతరభూః । ధ్రువస్తిష్ఠావిచాచలిః । విశస్త్వాసర్వా వాంఛంతు । మాత్వ
ద్రాష్ట్ర మధిభ్రశత్ । ధ్రువాద్యౌర్ధ్రువా పృథివీ । ధ్రువంవిశ్వమిదం జ
గత్ । ధ్రువాసః పర్వతా ఇమే । ధ్రువో రాజా విశామయం । ఇహైవై
మావ్యథిష్ఠాః॥ పర్వతఇవావిచాచలిః । ఇంద్రఇవేహాధ్రువస్తిష్ఠ । ఇహరా
ష్ట్రముధారయ । అభితిష్ఠపృతన్యతః । అధరే సంతుశత్రవః । ఇంద్రఇ
వృత్రహాతిష్ఠ । అపఃక్షేత్రాణి సంజయన్ । ఇంద్రఏణమదీధరత్ । ధ్రు
వం ధ్రువేణహవిషా । తస్మైదేవా అధిబ్రవన్ । అయంచబ్రహ్మణస్పతిః

(మంగళద్రవ్యములను వటుని శిరస్సుపై నుంచి
క్రింది మంత్రమును చెప్పవలెను.)

మం॥ ధ్రువంతే రాజావరుణో ధ్రువం దేవోబృహస్పతిః । ధ్రువం
త ఇంద్రశ్చాగ్నిశ్చరాష్ట్రం ధారయతాం ధ్రువం॥ సావధానా స్సుము
హూర్తః స్సావధానా॥

మంగళాష్టకములు

శ్లో॥ శ్రీకృష్ణ దేవ శ్రితపారిజాత శ్రీ వక్త్రపద్మాంకిత రనంతవీర్యః ।
శ్రీమాన జగద్రక్షణకార్యవృత్తో వటుం చతుర్వేదవటుం కరోతు॥

శ్లో॥ బోధాభిధానో భగవాన్ పరేశః ప్రజ్ఞానవా న్మాననిశాంతవాసః।
శ్రీమజ్జగన్నాథపురాధినాథో వటుం చతుర్వేదవటుం కరోతు॥

శ్లో॥ కలిః కరాబ్జాత్త ధృతాసిచర్మా శ్రీవిష్ణుశర్మాభిధవిప్రపుత్రః
తుచ్ఛార్థమర్త్యౌఘవినాశకారీ వటుం చతుర్వేదవటుం కరోతు॥

(సుమారం [illegible] అభ్యాత్మ వస్త్రేణ మానయతి॥ — బ్రహ్మోపదేశ సమయము గనుక వటుని మిక్కిలి దగ్గఱకు దీసికొని నూతనవస్త్ర మాచ్ఛాదించుకొని

సూ॥ సుప్రజా ఇతి దక్షిణకర్ణే జపతి॥ — 'సుప్రజాః' అనుమంత్రమును వటుని కుడిచెవిలో జపము చేయవలెను.

మం॥ సుప్రజాః ప్రజయా భూయాస్సువీరో వీరైస్సువర్చా వర్చసా సుపోషః పోషైః॥

ప॥ సుప్రజాః। ప్రజయా। భూయాః। సువీరః। వీరైః। సువర్చాః। వర్చసా। సుపోషః। పోషైః॥ (బ్రహ్మోపదేశ [illegible]

సూ॥ బ్రహ్మచర్యమాగామితి కుమార ఆహ॥ — 'బ్రహ్మచర్యం' అనుమంత్రమును వటువు చెప్పవలెను.

మం॥ బ్రహ్మచర్యమాగా ముపమానయస్వ దేవేన సవిత్రా ప్రసూతః

ప॥ బ్రహ్మచర్యం। అగాం। ఉప। మానయస్వ। దేవేన। సవిత్రా। ప్రసూతః

ప్రశ్నం పరస్య। ప్రతివచనం కుమారస్య॥ — ఈ దిగువ ప్రశ్నవాక్యముల నాచార్యుడును సమాధానము కుమారుడున్ను చెప్పవలెను.

మం॥ కో నామాసి (ప్ర)। నీ పేరేమి ?

శ్రీకృష్ణశర్మా నామాస్మి (వ) నాపేరు శ్రీకృష్ణశర్మ.

కస్య బ్రహ్మచార్యసి శ్రీకృష్ణశర్మన్ (ప్ర) నీవెందు నిమిత్తము బ్రహ్మచర్యము చేయుచున్నావు?

ప్రాణస్య బ్రహ్మచార్యస్మి (వ) ఆత్మనుగూర్చి చేయుచున్నాను.

సూ॥ శేషం పరో జపతి॥ } మిగిలిన 'శ్రీకృష్ణశర్మన్ప తే' మొదలు 'శ్రీకృష్ణశర్మన్' వఱకు నాచార్యుడు జపించవలెను.

మం॥ శ్రీకృష్ణశర్మన్ప తే దేవసూర్య [illegible] మామృత్యైమ తే సూర్యపుత్రస్య దీర్ఘాయుస్సమామృతయ్యా [illegible] ర్వాయు స్సూర్యశ్చంద్రమా ఆపోను సంచరంతి [illegible] శ్రీకృష్ణశర్మన్॥

సూ॥ ప్రత్యగాశిషం చైనం వాచయతి॥ } ఆశీః ఫలము వటువు పొందుటకుగా నే మంత్రములయం దుండునో వాని నీ వటునిచే గూడ చెప్పించవలెను.

మం॥ అధ్వనామధ్వపతే శ్రేష్ఠస్యాధ్వనః పారమసీయ॥

ప॥ అధ్వనాం। అధ్వపతే। శ్రేష్ఠస్య। అధ్వనః। పారం। అశీ[illegible]

సూ॥ ఉక్తమాజ్య భాగాంతే మన్త్రేణ ముత్తరా ఆ [illegible] నయిత్వా॥ చతు [illegible] గృహీతం గృహీత్వా॥ సం॥ ద్వా॥ (శేటీ), చత్వారి } ఆజ్యభాగాంతమును చేయబడి యు [illegible] యగ్నియందు వటునిచే నీ క్రింది [illegible] మంత్రములను చేయించవలెను. రెండున [illegible] మంత్రము లాచార్యుడు మాత్రమే [illegible] మిగిలినవి వటునిచే చెప్పించుచుండవలె[illegible]

ద్వితీయ చతుర్థా బ్రూయాత్ ఆచారో జుహుయాద్విభుః॥

మం॥ యోగేయోగే తవస్తరం వాజేవాజే హవామహే । సఖాయ ఇంద్ర
మూతయే స్వాహా॥

ప॥ యోగేయోగే । తవస్తరం । వాజేవాజే । హవామహే । సఖాయః ।
ఇంద్రం । ఊతయే స్వాహా॥ ఇంద్రాయేదం నమమ॥ ౧

మం॥ ఇమమగ్న ఆయుషే వర్చసే కృధిప్రియగ్ం రేతో వరుణ సోమరా
జన్ । మాతేవాస్మా అదితేశర్మ యచ్ఛ విశ్వేదేవా జరదష్టిర్యథా
సత్స్వాహా॥ అగ్నివరుణ సోమాదితి విశ్వేభ్యోదేవేభ్య ఇదం న॥ ౨

మం॥ శతమిన్ శరదో అంతిదేవా యత్రానశ్చ క్రాజరసంతనూనాం । పు
త్రాసో యత్రపితరో భవంతిమానో మధ్యారీరిషతాయుర్గంతో స్వా॥

ప॥ శతమిన్ను । శరదో అంతి । దేవాః । యత్రానః । చక్రా । జ
రసం । తనూనాం । పుత్రాసః యత్ర । పితరో భవన్తి । మా
నః । మధ్యా । రీరిషత । ఆయుః । గంతో స్వాహా॥ దేవేభ్య ఇదం॥

మం॥ అగ్నిష్ట ఆయుః ప్రతరాం దధాత్వగ్నిష్టే పుష్టిం ప్రతరాం కృణో
తు । ఇంద్రోమరుద్భిః ఋతుధా కృణోత్వాదిత్యైస్తే వసుభిరాద
ధాతు స్వాహా॥ అగ్నీంద్రమరుదాదిత్య వసుభ్య ఇదం నమమ॥ ౪

మం॥ మేధాంమహ్యమంగిరసో మేధాగ్ం సప్త ఋషయోదదుః । మేధాం

మహ్యం ప్రజాపతిర్మే ధామగ్నిర్దధాతుమే స్వాహా॥

ప॥ మేధాం మహ్యం । అంగిరసః । మేధాం । సప్త ఋషయః ।

దదుః । మేధాం మహ్యం । ప్రజాపతిః । మేధాం । అగ్నిః । ద

దాతు । మేస్వాహా॥ అంగిర స్సప్తఋషి ప్రజాపత్యగ్నిభ్య ఇదం॥

మం॥ అప్సరాసుచయామేధా గంధర్వేషుచయద్యశః । దైవీయామాను

షీమేధాసామామావిశతాదిహస్వాహా॥

ప॥ అప్సరాసుచ । యామేధా । గంధర్వేషుచ । యద్యశః । దైవీ ।

యా మానుషీ । మేధా । సామాం । ఆవిశతాత్ । ఇహ

స్వాహా॥ మేధాయా ఇదం నమమ॥

మం॥ ఇమంమేవరుణ = రాచకేస్వాహా॥

ప॥ ఇమంమే । వరుణ । శ్రుధీహవం । అద్యాచ । మృడయ । త్వాం ।

అవస్యుః । ఆచకేస్వాహా॥ వరుణా యేదం నమమ॥

మం॥ తత్వాయామి = ప్రమోషీస్వాహా॥

ప॥ తత్వాయామి । బ్రహ్మణా । వందమానః । తదాశాస్తే । యజ

మాసః । హవిర్భిః । అహేడమానః । వరుణేహ । బోధి। ఉరుశం ।
సమానఆయుః । ప్రమోషీస్స్వాహా॥ వరుణా యేదం నమమ॥

మం॥ త్వన్నో అగ్నే = అస్మత్స్వాహా॥

ప॥ త్వన్నో అగ్నే । వరుణస్య । విద్వాన్ । దేవస్య హేడః। అవయాసి।
సీష్ఠాః । యజిష్ఠః । వహ్నితమః । శోశుచానః । విశ్వాద్వేషాగ్ం
సి।ప్రముముగ్ధి । అస్మత్స్వాహా। అగ్నివరుణాభ్యామిదం నమమ॥

మం॥ సత్వన్నో అగ్నే = సుహవోనవధిస్వాహా॥

ప॥ సత్వం । నో అగ్నే । అవమో భవ । ఊతి నేదిష్ఠః । అస్యాః॥
ఉషసో వ్యుష్టౌ॥ అవయక్ష్వనః । వరుణం । రరాణః । వీహి
మృడీకం । సుహవో నః । ఏధి స్వాహా॥ అగ్నివరుణాభ్యా మిదం।

మం॥ త్వమగ్నే అయాస్యయా సన్మనసా హితః । అయాసన్ హవ్యమూ
హిషే అయానో ధేహి భేషజగ్ం స్వాహా॥

ప॥ త్వమగ్నే । అయాసి । అయాసన్ । మనసా హితః॥ అయాసన్ ।
హవ్యమూహిషే । అయానో ధేహి । భేషజగ్ం స్వాహా॥ అయా
సేగ్నయ ఇదం నమమ॥)

తత ఆచార్యో జుహోతి జయాది ప్రతిపద్యతే సాని ష్టకృతగం హుత్వా॥ అస్మి న్నుపనయన కర్మణి యజు ర్వేదప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే॥

అటుపిమ్మట నాచార్యుడే హోమము చేయుచు నాజ్యస్విష్టకృత్తు చేసి యజు ర్వేదప్రాయశ్చిత్తము, అనాజ్ఞాతాదిత్ర యము పూర్తి చేయవలెను.

మం॥ భువస్స్వాహా । వాయవ ఇదం న మమ॥

అనాజ్ఞాతాది = అహం భో అభివాదయే॥

సూ॥ అపరేణాగ్నిముద గగ్రం కూర్చం నిధాయ॥ తస్మిన్నుత్తరేణ యజుషో పనేతోపవిశతి॥

అగ్నికి పడమట కూర్చ ముత్తరాగ్ర ముగా వేయవలెను. ఆ కూర్చమీద నాచార్యుడు క్రింద మంత్రము చెప్పి, కూర్చుండవలెను.

మం॥ రాష్ట్రభృదస్యాచార్యాఽఽసందీ మాత్వద్యోషం॥

సూ॥ పురస్తాత్ప్రత్యఙ్ఙా సీనః కుమారో దక్షిణేన పా ణినా దక్షిణం పాద మన్వా రభ్యాహ 'సావిత్రీం భో అ నుబ్రూ'హీతి॥

ఆచార్యుని యెదుట పడమటిముఖముగ వటుడు కూర్చుండి తనకుడిచేతితో నాచా ర్యుని కుడిపాదమును ముందుగ బట్టుకొని 'తమరు నాకు సావిత్రి నుపదేశింపుడు' అని కోరవలెను.

తస్మా అన్వాహ తత్సవితు రితి పచ్ఛోఽర్ధర్చశస్త తస్స ర్వాం వ్యాహృతీర్విహృతాః పాదాదిష్వంతేషు వా। తథాఽ ర్ధర్చ యోరుత్తమాం కృ త్స్నాయాం॥

అప్పు డాచార్యుడు 'తత్సవితుః' అను గాయత్రీమంత్రము నీక్రిందివిధముగాని 'భూః । భువః । సువః' అనువాటిని గూ నను జేర్చిగాని వటున కుపదేశింపవలెను. (మొదటిపక్ష మాచారమై యున్నది.)

సంతానం చుండ ... ఉన్న ... తూర్పుగా దిశ ...
బుదర జౌదుంబరో ...ల్పనన్ను॥

ఓం భూః తత్సవితుర్వరేణ్యం । ఓం భువః భర్గో దేవస్యధీమహి ।

ఓగ్ం సువః ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ । ఓంభూః తత్సవితుర్వరేణ్యం

భర్గో దేవస్యధీమహి । ఓం భువః ధియోయోనః ప్రచోదయాత్ । ఓగ్ం

సువః తత్సవితుర్వరేణ్యం భర్గో దేవస్యధీమహి, ధియోయోనః ప్రచో

దయాత్ ॥ గాయత్రీ ఉపదేశ ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు

కుమారఉత్తరేణమంత్ర గోత్రరమాప్తమువస్పృశతే॥ } వటువు వెంటనే సూర్యునకు దిగి క్రింది మంత్రము చెప్పించుకొని మీది పెదవి నుత్తరసమాప్తిగ దుడుచుకొని యాచమించి పదమటకు తిరుగవలెను.

మం॥ అవృధ మసౌ సౌమ్య ప్రాణ స్వం మే గోపాయ॥

ప॥ అవృధం । అసౌ । సౌమ్య । ప్రాణ । స్వం మే । గోపాయ॥

కర్ణావుత్తరేణ॥ } వటువు క్రిందిమంత్రము చెప్పించుకొని రెండు చెవుల నొక్కమారు ముట్టుకొనవలెను.

మం॥ బ్రహ్మణ ఆణీస్థః॥ ప॥ బ్రహ్మణః । ఆణీస్థః॥

దండముత్తరే గాఽదత్తే॥ } వటువు క్రిందిమంత్రము చెప్పి దండమును పట్టుకొనవలెను.

మం॥ సుశ్రవస్సుశ్రవసం మాకురు యథాత్వగ్ం సుశ్రవస్సుశ్ర

వా అస్యేవమహాగ్ం సుశ్రవస్సుశ్రవా భూయాసం యథాత్వగ్ం సుశ్ర

సుశ్రవ

వో దేవానాం నిధిగోపోఽస్య వమమాం బ్రాహ్మణానాం బ్రహ్మణో ని

గోపో భూయాసం॥

వ॥ సుశ్రవః । సుశ్రవసం । మాకురు । యథా త్వం । సుశ్రవః

సుశ్రవాః అసి । ఏవమహం । సుశ్రవః । సుశ్రవా । భూయాసం । య

థా త్వం । సుశ్రవః । దేవానాం । నిధిగోపాసి । ఏవమహం । బ్రాహ్మ

ణానాం । బ్రహ్మణః । నిధిగోపః । భూయాసమ్॥

స్మృతం చమ ఇత్యే తద్వాచయిత్వా॥ } 'స్మృతంచమే' మొదలు 'సర్వవ్రతో భూయసం' వరకు యజమానునిచే చెప్పింపవలెను.

మం॥ స్మృతంచమేఽస్మృతంచమే తన్మ ఉభయం వ్రతం । నిందా

చమేఽనిందాచమే తన్మ = వ్రతం । శ్రద్ధాచమేఽశ్రద్ధాచమే తన్మ = వ్ర

తం । విద్యాచమేఽవిద్యాచమే తన్మ = వ్రతం । శ్రుతంచమేఽశ్రుత

చమే తన్మ = వ్రతం । సత్యంచమేఽనృతంచమే తన్మ = వ్రతం । తపశ్చ

మే ఽతపశ్చమే తన్మ = వ్రతం । వ్రతంచమేఽవ్రతంచమే తన్మ = వ్రతం

యద్బ్రాహ్మణానాం బ్రహ్మణి వ్రతం । యదగ్నేస్సేంద్రస్య సప్రజాప

తిస్య స దేవస్య సదేవరాజస్య సమనుష్యస్య సమనుష్యరాజస్య సపి

తృస్య సపితృ రాజస్య స గంధర్వాప్సరస్కస్య యన్మ ఆత్మన ఆత్మని వ్రత

తేనాహగ్ం సర్వవ్రతో భూయాసం॥

వ॥ స్మృతంచమే । అస్మృతంచమే । తన్మే । ఉభయం వ్రతం॥ నిందాచమే । అనిందాచమే । తన్మే । ఉభయం వ్రతం ॥ శ్రద్ధాచమే । అశ్రద్ధాచమే । తన్మే । ఉభయం వ్రతం । విద్యాచమే । అవిద్యాచమే । తన్మే । ఉభయం వ్రతం ॥ శ్రుతంచమే । అశ్రుతంచమే । తన్మే ఉభయం । వ్రతం ॥ సత్యంచమే । అనృతంచమే । తన్మే । ఉభయం । వ్రతం ॥ తపశ్చమే । అతపశ్చమే । తన్మే । ఉభయం । వ్రతం ॥ వ్రతంచమే । అవ్రతంచమే । తన్మే । ఉభయం । వ్రతం ॥

యద్బ్రాహ్మణానాం । బ్రహ్మణివ్రతం । యదగ్నేః । సేంద్రస్య । సప్రజాపతికస్య । సదేవస్య । సదేవరాజస్య । సమనుష్యస్య । సమనుష్యరాజస్య । సపితృకస్య । సపితృరాజస్య । సగంధర్వాఽప్సరస్కస్య । యన్మఆత్మనః । ఆత్మనివ్రతం । తేనాహం । సర్వవ్రతః । భూయాసమ్॥

సూ॥ గురవేవరం దత్వా॥ గురోవరంతే దదామీతి॥	ఆచార్యునకు నటుపొక గోవును 'గురోవరంతేదదామి' యని యివ్వవలెను.
ఆచార్యస్సప్తదశ కృత్వోవపాన్య ॥	ఆచార్యుడు ౧౭ సార్లు ప్రణవమును చేసి ముందు మంత్రములను చెప్పి గ్రహించవలెను.

మం॥ దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవే । అశ్వినోర్బాహుభ్యాం । పూష్ణోహస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామి । రాజాత్వా వరుణోనయతుదేవి దక్షి

దేరుదా్రియగాం। తేనామృతత్వమశ్యాం। వయోదాతే్ర। ...
వ్యమస్తు ప్రతిగ్రహీత్రే। కఇదం కస్మాఅదాత్। కామః కామ...
కామోదాతా। కామః ప్రతిగ్రహీతా। కామగ్ం సముద్రమావిశ।
కామేనత్వాప్రతిగృహ్ణామి। కామైతత్తే। ఏషాతే కామదక్షిణా। ఉత్తా...
నాంగీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు॥

సూ॥ ఉదాయుషేత్యు ఖాచార్యవాచయతి॥ } 'ఉదాయుషా' యను మంత్రము నా చార్యుడు చెప్పి వటుని చేతను చెప్పింపవలెను.

మం॥ ఉదాయుషాస్వాయుషోదోషధీనాగ్ం రసేనోత్పర్జన్యస్య శుష్మే ణోదస్థామమృతాగ్ం అను॥

ప॥ ఉదాయుషా। స్వాయుషః। ఉదోషధీనాం। రసేన। ఉత్పర్జన్యస్య శుష్మేణ। ఉదస్థాం। అమృతాగ్ం అను॥

సూ॥ ఉత్తరైరాదిత్యము పతిష్ఠతే॥ } క్రింది మంత్రము వటునిచే చెప్పించుచు సూర్యుని మొ్రక్కించవలెను.

మం॥ తచ్చక్షుర్దేవహితం పురస్తాచ్ఛుక్రముచ్చరత్। పశ్యేమశర దశ్శతం। జీవేమశరదశ్శతం। నందామశరదశ్శతం। మోదామశరదశ్శ తం। భవామ శరదశ్శతగ్ంశృణవామ శరదశ్శతం। ప్రబ్రవామ శర దశ్శతమ జీతాస్యామ శరదశ్శతం। జ్యోక్చసూర్యందృశే॥

మం॥ తచ్చక్షుః । దేవహితం । పురస్తాత్ । శుక్రం । ఉచ్చరత్ పశ్యేమ । శరదశ్శతం । జీవేమ । శరదశ్శతం । నందామ । శరదశ్శతం। మోదామ । శరదశ్శతం । భవామ । శరదశ్శతం । శృణవామ । శరదశ్శతం । ప్రబ్రవామ । శరదశ్శతం । అజీతాస్స్యామ । శరదశ్శతం । జ్యోక్చ । సూర్యం । దృశే ॥

సూ॥ యంకామయేత నాయమచ్ఛిద్యే తేతిత ముత్తరయా దక్షిణేన హస్తే గృహ్ణీయాత్॥ } స్నాతకవ్రత పర్యంతము నీవటుడు నన్ను విడువకుండ నుండవలెనని యాచార్యుడు కోరినచో క్రింది మంత్రముచెప్పి కుడిచేతితో వటుని కుడిచేయి పట్టుకొనవలెను.

మం॥ యస్మిన్ భూతంచ భవ్యంచ సర్వేలోకాస్సమాహితాః। తేన గృహ్ణామి త్వా మహం మహ్యం గృహ్ణామి త్వా మహం ప్రజాపతి నాత్వా మహ్యం గృహ్ణామి శ్రీకృష్ణశర్మన్॥

సూ॥ త్ర్యహమేతమగ్నిం ధారయంతి । క్షారలవణ వర్జనం చ॥ } మూడుదినములు నీయగ్ని నవిచ్ఛిన్నముగా నిలుపుకొనవలెను. క్షారము, ఉప్పు ఈ రెండును విడువవలెను

—: అగ్నికార్యము :—

వటుడాచమ్య — శ్రీమాన్గోత్రః । నామధేయోహం । మమోపాత్త దురితక్షయ ద్వారా। శ్రీపరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం। ఆయుర్వర్చస్యయశో బలాభివృద్ధ్యర్థం । ప్రాతరగ్నికార్యం । కరిష్యే॥

పరిత్వేతి } 'పరిత్వాగ్నే' యను మంత్రము చెప్పి అగ్ని
పరిమృజ్య॥ } పరిధృతి ప్రదక్షిణముగ నలకవలెను.

మం॥ పరిత్వాగ్నే పరిమృజామ్యాయుషా చ ధనేన చ। సుప్ర

జాః ప్రజయా భూయాసగ్ం సువీరో వీరైః స్సువర్చా వర్చసా సుపో

షః పోషైస్సుగృహో గృహైస్సుపతిః పత్యా సుమేధా మేధయా సుబ్రహ్మ

బ్రహ్మచారిభిః॥

ప॥ పరిత్వాగ్నే । పరిమృజామి । ఆయుషా చ । ధనేనచ । సుప్ర

జాః ప్రజయా । భూయాసం । సువీరో వీరైః । సువర్చా వర్చసా ।

సుపోషః పోషైః । సుగృహో గృహైః । సుపతిః పత్యా । సుమేధా మే

...ధయా । సుబ్రహ్మ బ్రహ్మచారిభిః॥

అలంకృత్య॥ (అక్షతల నలంకరించవలెను.)

సూ॥ తస్మిన్నుత్తరైః } పిమ్మట చెప్పబోవు ౧౨ మంత్రముల
స్సమిధ ఆదధ్యాత్। } చేతను మంత్రమున కొక సమిధచొప్పున
} ౧౨ హోమముల జేయవలెను.

మం॥ అగ్నయే సమిధమాహార్షం బృహతే జాతవేదసే, య

థాత్వ మగ్నే సమిధా సమిధ్యస ఏవం మామాయుషా వర్చసా సన్యా మే

ధయా ప్రజయా పశుభిర్బ్రహ్మవర్చసేనాన్నాద్యేన సమేధయ స్వాహా

అగ్నయ ఇదం నమమ॥

ప॥ అగ్నయే । సమిధం । ఆహార్షం । బృహతే । జాతవేదసే ।

యథా । త్వమగ్నే । సమిధా । సమిధ్యసే । ఏవం । మాం । ఆయుషా

వర్చసా । సన్యా మేధయా । ప్రజయా పశుభిః । బ్రహ్మవర్చసేన । అన్నా

ద్యేన । సమేధయ స్వాహా॥ ౧

మం॥ ఏధోస్యేధిషీమహి స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం నమమ॥

ప॥ ఏధోసి । ఏధిషీమహి స్వాహా॥ ౨

మం॥ సమిదసి సమేధిషీమహి స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం నమమ॥

ప॥ సమిదసి । సమేధిషీమహి స్వాహా॥ ౩

మం॥ తేజోసి తేజో మయి ధేహి స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం నమమ॥

ప॥ తేజోసి । తేజః । మయి ధేహి స్వాహా॥ ౪

మం॥ అపో అద్యాన్వచారిషగ్ం రసేన సమసృక్ష్మహి । పయస్వాగ్ం అగ్న

ఆగమం తం మా సగ్ం సృజ వర్చసా స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం॥

ప॥ అపః । అద్యాన్వచారిషం । రసేన । సమసృక్ష్మహి । పయస్వాన్ ।

అగ్నే । ఆగమం । తం మా సగ్ం సృజ । వర్చసా స్వాహా॥ ౫

మం॥ సం మాగ్నే వర్చసా సృజ ప్రజయా చ ధనేన చ స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం॥

ప॥ సమ్యాగ్నే । వర్చసాస్పృతి । ప్రజయాచ । ధనేనచస్వాహా ॥

మం॥ విద్యున్మే అస్యదేవా ఇంద్రోవిద్యాత్సహర్షిభిస్స్వాహా ॥ ఇంద్రాయేదం నమమ ॥

ప॥ విద్యుత్ । మే అస్య । దేవాః ఇంద్రః । విద్యాత్ । సహర్షిభిః స్వాహా ॥

మం॥ అగ్నయే బృహతేనాకాయస్వాహా ॥ అగ్నయే బృహతేనాకాయేదం ॥

ప॥ అగ్నయే । బృహతే । నాకాయ స్వాహా ॥

మం॥ ద్యావాపృథివీభ్యాగ్ స్వాహా ॥ ద్యావాపృథివీభ్యా మిదం నమమ ॥

ప॥ ద్యావా పృథివీభ్యాం । స్వాహా ॥

మం॥ ఏషాతే అగ్నే సమిత్తయా వర్ధస్వచాప్యాయస్వచ తయాహం వర్ధమానో భూయాసమాప్యాయమానశ్చస్వాహా ॥ అగ్నయ ఇదం న ॥

ప॥ ఏషాతే । అగ్నే । సమిత్ । తయావర్ధస్వ చ । ఆప్యాయస్వ చ । తయాహం । వర్ధమానః । భూయాసం । ఆప్యాయమానశ్చ । స్వాహా ॥

మం॥ యోమాగ్నే భాగినగ్ం సంతమథాభాగంచికీర్షత్య భాగమగ్నే తంకురుమా మగ్నే భాగినంకురుస్వాహా । అగ్నయఇదంనమమ

ప॥ మోమాగ్నే । భాగినగ్ం సంతం । అథా భాగం । చికీర్షతి । అభాగమగ్నే । తంకురు । మామగ్నే భాగినంకురుస్వాహా॥

మం॥ సమిధమాధాయాగ్నే సర్వవ్రతో భూయాః స్వగ్స్వాహా అగ్నయ ఇదంనమమ ॥

ప॥ సమిధమాధాయ।అగ్నే।సర్వవ్రతః । భూయాః స్వగ్స్వాహా॥

అంతేతూష్ణీంపరిసమూహ్య = అమంత్రకముగా పరిషేచనకేదా (లేది నమస్కరించవలెను.)

యత్తేఅగ్నేతేజస్తేనాహం తేజస్వీభూయాసంయత్తే అగ్నేవర్చస్తేనాహం వర్చస్వీభూయాసంయత్తే అగ్నేహరస్తేనాహగ్ం హరస్వీభూయాసంమయిమేధాంమయి ప్రజాంమయ్యగ్నిస్తే జోదధాతుమయిమేధాం మయిప్రజాంమయీంద్రఇంద్రియందధాతుమయి మేధాంమయి ప్రజాం మయి సూర్యోభ్రాజోదధాతు ॥

ప॥ మానస్తోకేతనయేమాన ఆయుషిమానోగోషుమానోఅశ్వేషు రీరిషః । వీరాన్మానోరుద్రభామితో వధీర్హవిష్మంతో నమసావిధేమతే త్ర్యాయుషం జమదగ్నేః కశ్యపస్యత్ర్యాయుషం యద్దేవానాం త్ర్యాయుషం తన్మేఅస్తుత్ర్యాయుషం ॥

ప॥ త్ర్యాయుషం । జమదగ్నేః । కశ్యపస్య । త్ర్యాయుషం ।

వానాం । త్ర్యాయుషం । తన్మేఅస్తు । త్ర్యాయుషం ।

భస్మనాశిరో లలాట వక్షస్కంధేషు తిలకాని కుర్యాత్ ॥	ఆయగ్నియందలి భస్మముతో శిరస్సునందును, నొసటను, వక్షుమువీదను, భుజములమీదను బొట్టుంచుకొని క్రింది మంత్రముచే నమస్కరించవలెను.

మం॥ మేధావీభూయాసం । తేజస్వీభూయాసం । వర్చస్వీభూయాసం । యశస్వీభూయాసం॥ బ్రహ్మవర్చస్వీభూయాసం । ఆయుష్మాన్ భూయాసం । అన్నాదోభూయాసం । సర్వసమృద్ధోభూయాసం ।

స్వస్తి । శ్రద్ధామిత్యాది = అహంభో అభివాదయే ।

సూ॥ ఏవమన్యస్మిన్నపినదారణ్యాదేధానా హృత్య॥	ఈ ప్రకార మీ దీక్షాంతమునుండి స్నాతకమువఱకు ప్రతిరోజున నరణ్యమునుండి సమిధలను తెచ్చి సాయం ప్రాతఃకాలముల యందుగాని, సాయంకాలమందు మాత్రముగాని లౌకికాగ్నియందు వ్రేల్చుచుండవలెను.

సూ॥ ఉత్తరయా సగ్ంశాస్తి॥	మంత్రములచేత కుమారుని క్రింది విధమున నాజ్ఞాపించుచున్నాడు.
మం॥ బ్రహ్మచార్యసి॥	స్వేచ్ఛగా తిరుగుటయు, మాటాడుటయు, తినుటయు, చేయకుము.
బాఢం॥	చిత్తమని వటు దనవలెను.
మం॥ అపో౽శాన॥	నా సెలవు లేకయు నుదకపానము చేయుము గాని ఆకలి కోర్చుకొనుము.
బాఢం॥	చిత్తము.

వానాం । త్ర్యాయుషం । తన్మేఅస్తు । త్ర్యాయుషం ॥

భస్మనాశిరో లలాట వక్షస్కంధేషు తిలకాని కుర్యాత్ ॥ } అయ్గ్నియందలి భస్మముతో శిరస్సునందును, నొసటను, వక్షముమీదను, భుజములమీదను బొట్లుంచుకొని క్రింది మంత్రముచే నమస్కరించవలెను.

మం॥ మేధావీభూయాసం । తేజస్వీభూయాసం । వర్చస్వీభూయాసం । యశస్వీభూయాసం ॥ బ్రహ్మవర్చస్వీభూయాసం । ఆయుష్మాన్ భూయాసం । అన్నాదోభూయాసం । సర్వసమృద్ధోభూయాసం ।

స్వస్తి । శ్రద్ధామిత్యాది = అహంభో అభివాదయే ॥

సూ॥ ఏవమన్వస్మి స్నపినదారణ్యాదేధానా హృత్య ॥ } ఈ ప్రకార మీ దీక్షాంతమునుండి స్నాతకమువఱకు ప్రతిరోజున నరణ్యమునుండి సమిధలను తెచ్చి సాయం ప్రాతఃకాలములయందుగాని, సాయంకాలమందు మాత్రముగాని లౌకికాగ్నియందు వ్రేల్చుచుండవలెను.

సూ॥ ఉత్తరయా నగం శాస్తి ॥	మంత్రములచేత గుమారుని క్రింది విధమున నాజ్ఞాపించుచున్నాడు.
మం॥ బ్రహ్మచార్యసి॥	స్వేచ్ఛగా తిరుగుటయు, మాటలాడుటయు, తినుటయు, చేయకుము.
బాఢం॥	చిత్తమని వటు దనవలెను.
మం॥ అపోఽశాన॥	నా సెలవు లేకయు నుదకపానము చేయుము గాని ఆకలి కోర్చుకొనుము.
బాఢం॥	చిత్తము.

మం॥ కర్మకురు॥

బాఢం॥

మం॥ మాసుషుప్థాః॥

దివానస్వపిమి

బాఢం॥

మం॥ భిక్షాచర్యం చర॥

బాఢం॥

మం॥ ఆచార్యాధీనో భవ॥

ఇవంద్యం

సూ॥ తతో గురుం మాతరమన్యాగ్శ్చ వృద్ధాన్నమస్కృత్వా భిక్షాం యాచయేత్॥

సూ॥ అథాస్మా అరిక్తం పాత్రం ప్రయచ్ఛన్నాహ మాతరమే వాగ్రే భిక్షస్వేతి బోధాయనగృహ్యాత్॥

సూ॥ వాసశ్చతుర్థీముత్తరయాం దత్తేఽన్యత్పరిధాప్య గురోర్వాస స్తేదదామి॥

మన నిమిత్తమైన విహితకర్మ నీవు చెప్పకున్నను చేయుము.

చిత్తము.

నేను నిద్రించిన పిమ్మట నిద్రించి మాకంటె ముందులెమ్ము. పగలునిద్రించకుము.

చిత్తము.

నీకు భోజనమునదురినను మానినిమిత్తము మానుకరము చేయుము

చిత్తము.

నాయాజ్ఞలేక యాజనాది కర్మల జేయకుము.

పిమ్మట ఆచార్యునకు, తల్లికి, ఇతరులైన వృద్ధులకు నమస్కరించి అమ భిక్షను యాచించవలెను.

ఆజ్ఞానంతర మాచార్యుడు వటునకు నేదైన నొకవస్తువుతో గూడిన భిక్షాపాత్ర నిచ్చి ముందు తల్లినే యాచింపుమని చెప్పవలెను. (తల్లిని ముందుగ యాచింపుమని బోధాయనసూత్రము చెప్పుచున్నది.)

ఉపనయనమునాడు తనకు గట్టిన వస్త్రమును వటువు ఓ గురువరా యీ వస్త్రమును నీకిచ్చుచున్నాననగా, నా

చార్యుడు ౧౭ ...వ ప్రశ్నము జేసి మునుపటివలె మంత్రయుక్తముగా నూతనవస్త్రమును ధరింపజేసి వటుడిచ్చు వస్త్రమును క్రిందిమంత్రము చెప్పి పుచ్చుకొనవలెను.

మం॥ యస్యతే ప్రథమవాస్యగ్ం హరామస్తన్త్వా విశ్వే అవన్తు దేవాః । తన్త్వా భ్రాతరస్సువృధో వర్ధమాన మనుజాయన్తాం బహవస్సుజాతమ్॥

ఆపస్తంబమతే తదంత మువనయనమ్॥	ఆపస్తంబ మతముచే నింతే యుప నయనము.

—: కారికలు :—

శ్లో॥ జాతాదికర్మస్వపి వాచనేచ సంకల్ప ఆశీర్వచ నేచ నాన్ది । ఆబ్రహ్మ మంత్రాదపి దక్షిణస్యాం వటోః స్థితం స్వామిమతేన సిద్ధం॥	జాతకర్మ మొదలుగా ఉపనయనముదనుకున్ను, పుణ్యాహమందును, సంకల్పమందును, పుణ్యాహమందును బ్రహ్మోపదేశపర్యంతము వటువును దక్షిణమున కూర్చుండబెట్టవలెను.
సూ॥ ఉపనయనం వ్యాఖ్యాస్యామః గర్భాష్టమేషు బ్రాహ్మణముపనయీత గర్భైకాదశేషు రాజన్యం గర్భద్వాదశేషు వైశ్యం॥	ఉపనయనమునకు ధర్మములను విస్తరించుచున్నాను. గర్భమాసములతో ౬, ౭, ౮ సంవత్సరములయందు బ్రాహ్మణునకును, గర్భమాసములతో ౯, ౧౦, ౧౧ సంవత్సరముయందు క్షత్రియునకును, గర్భమాసములతో ౧౦, ౧౧, ౧౨ సంవత్సరములయందు వైశ్యునకును ఉపనయనము చేయవలెను

సూ॥ వసంతోగ్రీష్మ శ్శరదిత్యృతవో వర్ణాను పూర్వేణ॥

వర్ణానుక్రమముగా బ్రాహ్మణునకు వసంతఋతువున్ను, క్షత్రియునకు గ్రీష్మఋతువున్ను, వైశ్యునకు శరదృతువున్ను చెప్పబడినది.

శ్లో॥ మౌంజ్యజినావస్థాన స ప్రోక్షణోత్థాప నానితు । సమంత్రమే తాన్యాచార్యః పూర్వంకృత్వాథవాచయేత్॥

మొలత్రాడును కృష్ణాజినమును ధరింపజేయుట, కూర్చుండబెట్టుట, ప్రోక్షణ, లేవదీయుట, యీవనములను సమంత్రకముగా నాచార్యుడు చేసి పిమ్మట వటునిచే మంత్రములను చెప్పింపవలెను.

శ్లో॥ ఋతువర్వమునత్రాగాం వాన్తగ్రహణమిత్యతో దేవతాభ్యః పరీదానం రక్షణాయ పృథక్ పృథక్॥

మొదటి వాన్తగ్రహణము ౧౦ మంత్రములు చెప్పి కొనవలెను మారులున్ను, రెండవ దేవతా పరీదానము ౧౧ మంత్రముల కొనను ౧౧ మారులున్ను చేయవలెను.

శ్లో॥ యత్కర్మణి బ్రాహ్మణశబ్ద ఉక్తో భ్రేషోస్తి చేత్తత్రతథోపనీతౌ। తత్కర్మవహ్నౌ భువఆహుతి స్స్యాత్ థ వేదనాజ్ఞాతవిధిద్వయం వా॥

ఏ కర్మయందు బ్రహ్మోపదేశమై బ్రాహ్మణు డసిపించుకొనునో యట్టి యుపనయనమునందు యజుర్వేద ప్రాయశ్చిత్తము వచ్చినప్పు డాయగ్నియందు "భువస్స్వాహా" యను నాహుతి జేయవలెను. లేకుండిన ననాజ్ఞాతద్వయ మంత్రజప మైనను జేయవలెను.

శ్లో॥ గాయత్రీం గురుణాஉదిష్టాం తిష్ఠన్నాసూర్యమభ్యసేత్।సూర్యేஉస్త శిఖరం ప్రాప్తే సాయం సంధ్యా ముపక్రమేత్॥

వటుడు గురూపదేశమైనగాయత్రిని సూర్యుడు పడమటికొండకు జేరువఱకు నిలిచి వల్లించి, సాయంసంధ్యనుప్రారంభించి నిత్యమును రెండుపూటల జేయుచుండవలెను.

శ్లో॥ అగ్నికార్యం వటుః కుర్యాత్ సంధ్యయోరు భయోరపి । తతోభి వాదయే ద్వృద్ధానసావహమితిబృవన్॥

శ్లో॥ ఆదిమధ్యావసానేషు భవచ్ఛబ్దోప లక్షితః । బ్రాహ్మణక్షత్రియవిశాం భిక్షాచర్యం యథాక్రమం॥

సూ॥ భవతీభిక్షాం దేహితిస్త్రియం। భవాన్ భిక్షాం దదాత్వితిపురుషం॥

సంధ్యావందనానంతర మగ్నికార్యము రెండుపూటల చేయవలెను. పిమ్మట పరివరచెప్పి పెద్దల కభివందనములు చేయవలెను.

బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్యులు మొదట, నడుమ, కొనను భవచ్ఛబ్దమును కూర్చి క్రమాలంకారముగా భిక్ష చేయవలెను. (అనగా బ్రాహ్మణులు "భవతి భిక్షాం దేహి" యనియు, రాజులు "భిక్షాం భవతి దేహి" యనియు గోమటులు "భిక్షాం దేహి భవతి" యనియు చేయవలెను.)

"భవతి భిక్షాం దేహి" యని స్త్రీని, "భవాన్ భిక్షాం దదాతు" యని పురుషుని కోరవలెను.

(చిట్ట) యోగేయోగ ఇమమగ్నే తతమి న్నగ్నిష్టే మేధాంమహ్యమప్సరాను చేయుంమేవరుణ తత్వాయామి త్వన్నోఅగ్నే సత్వన్నోఅగ్నే త్వమగ్నేఅయాస్య యాసన్నిత్యే కాదశ॥ ౧౧

(చిట్ట) అగ్నయ ఏదోస్యధిషీ సమిదసి తేజోస్య పోలద్య సమ్యాగ్నే విద్య స్మేఽగ్నయే ద్యావాపృథివీభ్యా మేషాతే యోమాగ్నే సమిమాధాయే తిద్వాదశ॥ ౧౨ ॥

పాలాశకర్మ

[మోదుఁగుచెట్టు మొదటఁ జేయు సంస్కారము.]

క॥ తనరెడు మేధాజననం
బున మోదుగుకొమ్మ లెంచ మూఁడును బలగం
బును బూరెలు వస్త్రద్వయ
మును వలయు ననంతవినుత భూరిగుణాఢ్యా॥

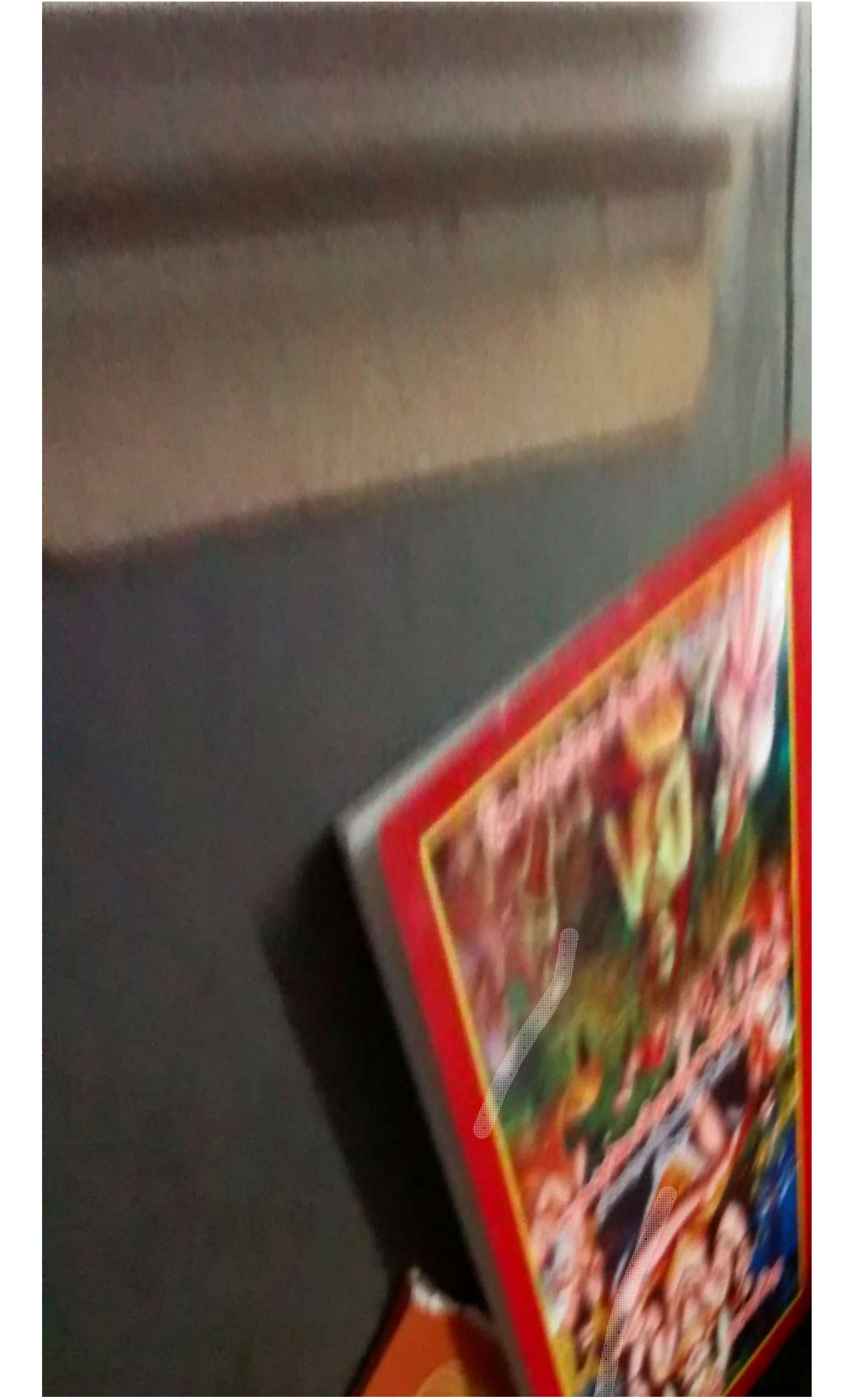
కేచిత్పాలాశం కర్మకు ర్వంతి త్రిరాత్రం వా ద్విరాత్రం వా మామభైక్ష మాచరేత్। చతుర్థేహన్యన్నసంస్కారేణ సంస్కృత్య తేనాచార్యేణ సహ ప్రాచీ ముదీచీం వాదిశము పనిష్క్రమ్య।

పాలాశకర్మ చేయుట కొందఱి మతము. ఉపనయన దీక్ష 3 రోజులును నామభిక్ష చేసి నాలుగవరోజున భిక్షచే నన్నము సంపాదించి యాచార్యునితో కూడ గ్రామముయొక్క తూర్పునకుగాని యుత్తరమునకుగాని వెళ్లి మోదుగుచెట్టు మొదట నీపాలాశకర్మ చేయవలెను. (మోదుగుకొమ్మ అగ్ని కుత్తరమున పాతి దాని క్రింద చేయుటాచారము)

ఓం కేశవాయస్వాహా=ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమకుమారస్య ప్రజ్ఞావశ్రద్ధామేధాజనన సిద్ధ్యర్థం పాలాశం కర్మకరిష్యమాణః=పుణ్యాహం వాచయిత్వా।

తతోత్తరేణ్య దగవపర్గాణి స్థండిలానికల్పయిత్వా। తేషుయథాక్రమం మావాహ్య।

ఆమోదుగు కొమ్మలక్రింద నుత్తరసమాప్తిగా 3 మంటపముల నాపాదనచేసి వాటిపై నుత్తరసమాప్తిగ ప్రజ్ఞావశ్రద్ధా మేధా దేవతల నావాహనచేయవలెను.



మం॥ యశ్ఛందసామృషభోవిశ్వరూపః । ఛందోభ్యోఽధ్యమృ
తాథ్సంబభూవ । సమేంద్రోమేధయా స్పృణోతు । అమృతస్యదేవ ధా
రణోభూయాసం । శరీరం మేవిచర్షణం । జిహ్వామేమధుమత్తమా । క
ర్ణాభ్యాం భూరివిశ్రువం । బ్రహ్మణః కోశోసిమేధయాపిహితః । శ్రుతం
మేగోపాయ॥ ప్రణవమావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి॥

మం॥ శ్రద్ధయాగ్నిస్సమిధ్యతే। శ్రద్ధయావిందతే హవిః శ్రద్ధాంభగ
స్యమూర్ధని।వచసావేదయామసి। ప్రియగ్గ్ శ్రద్ధేదదతః। ప్రియగ్గ్ శ్రద్ధేదిదాసతః।
ప్రియంభోజేషు యజ్వసు। ఇదమ్మఉదితంకృధి । యథాదేవాఅసురేషు
శ్రద్ధాముగ్రేషుచక్రిరే । ఏవంభోజేషుయజ్వసు । అస్మాకముదితంకృధి।
శ్రద్ధాందేవాయజమానాః । వాయుగోపాఉపాసతే । శ్రద్ధాగ్ంహృద
య్యయాకూత్యా । శ్రద్ధయా హూయతేహవిః । శ్రద్ధాంప్రాతర్హవా
మహే । శ్రద్ధాంమధ్యందినంపరి । శ్రద్ధాగ్ం సూర్యస్యనిమ్రుచి । శ్రద్ధే
శ్రద్ధాపయేహమా । శ్రద్ధాదేవానధివస్తే । శ్రద్ధావిశ్వమిదంజగత్ । శ్ర
ద్ధాంకామస్యమాతరం । హవిషావర్ధయామసి ॥

శ్రద్ధామావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ॥

మం॥ మేధాదేవీజుషమాణాన ఆగాద్విశ్వాచీ భద్రాసుమనస్య

మానా । త్వయాజుష్టా నుదమానా దురుక్తాన్ బృహద్వదేమ విదథే సువీ

రాః । త్వయాజుష్ట ఋషిర్భవతి దేవి త్వయా బ్రహ్మాగతశ్రీరుత త్వయా ।

త్వయాజుష్టశ్చిత్రం విందతే వసు సానో జుషస్వ ద్రవిణో న మేధే । మేధాం మ

ఇంద్రో దదాతు మేధాం దేవీ సరస్వతీ । మేధాం మే అశ్వినావుభా వాధత్తాం

పుష్కరస్రజా । అప్సరాసు చ యా మేధా గంధర్వేషు చ యన్మనః । దైవీం

మేధా సరస్వతీ సా మాం మేధా సురభిర్జుషతాగ్ స్వాహా । ఆ మాం మేధా

సురభిర్విశ్వరూపా హిరణ్యవర్ణా జగతీ జగమ్యా । ఊర్జస్వతీ పయసా పిన్వ

మానా సా మాం మేధా సుప్రతీకా జుషంతాం । మయి మేధాం మయి ప్రజాం

మయ్యగ్నిస్తేజో దధాతు మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయీంద్ర ఇంద్రియం

దధాతు మయి మేధాం మయి ప్రజాం మయి సూర్యో భ్రాజో దధాతు ।

మేధామావాహయామి స్థాపయామి పూజయామి ।

ప్రణవ శ్రద్ధా మేధా దేవతాభ్యో నమః । ధ్యానావాహనాది షోడశో
పచార పూజాం కుర్వన్ అపూపసహిత కుసరాన్నంచ నివేదయేత్ ।
ప్రణవ శ్రద్ధా మేధా దేవతా సుప్రీతాస్సుప్రసన్నా వరదా భవంతు ।

ఏవం=ప్రీత్యర్థం మమ కుమారస్య ప్రణవ శ్రద్ధా మేధా జననసిద్ధ్య
ర్థం పాలాశహోమం కరిష్యే । భూర్భువస్సువరోం=ఆజ్యభాగాంతే । య
శ్ఛందసామిత్యేకాదశాజ్యాహుతీః కుమారగ్ం హావయిత్వా ।
(యీ క్రింద చెప్పబోవు హోమములు కుమారునిచేత చేయించవలెను.
మంత్రమున్ను కుమారుడే; అన్నిటికిని ఛందోభ్య ఇదం అనిత్యాగము.

మం॥ యశ్ఛందసామృషభో విశ్వరూపః । ఛందోభ్యోధ్యమృతాత్సం
బభూవ । సమేంద్రోమేధయాస్పృణోతు । అమృతస్యదేవధారణో
భూయాసగ్గ్ స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం నమమ॥ ౧

శరీరం మేవిచర్షణం । జిహ్వామేమధుమత్తమా । కర్ణాభ్యాం భూరివిశ్రు
వం । బ్రహ్మణః కోశోసిమేధయాపిహితః । శ్రుతం మేగోపాయ
స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం నమమ॥ ౨

ఆవహంతీ వితన్వానా । కుర్వాణాచీరమాత్మనః । వాసాగ్ంసి మమగా
వశ్చ । అన్నపానేచసర్వదా । తతోమే శ్రియమావహ । లోమ
శాం పశుభిస్సహస్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం నమమ॥ ౩

ఆమాయంతు బ్రహ్మచారిణస్స్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం నమమ॥ ౪

యశోజనే సానిస్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం నమమ॥ ౫

శ్రేయాన్ వస్యసోసానిస్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం నమమ॥ ౬

తంత్వాభగ ప్రవిశానిస్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం నమమ॥ ౭

సమాభగ ప్రవిశస్వాహా॥ ఛందోభ్య ఇదం నమమ॥ ౮

తస్మిన్ సహస్రశాఖే । నిభగాహం త్వయిమృజే స్వాహా॥ ఛం॥ ౯

యథాపః ప్రవతాయన్తి । యథామాసా అహర్జరం । ఏవం మాం బ్రహ్మచారిణః । ధాతరాయన్తు సర్వతస్స్వాహా॥ ధాత్ర ఇదం॥ ప్రతివేశోసి ప్రమాభాహి ప్రమాపద్యస్వ స్వాహా॥ ప్రతివేశాయ ఇదం నమ॥ తతఆచార్యో బాహుమయాత్ । ఇత్యుపస్థానం=అహంభో అభివాదయే।

సూ॥ తతః పలాశమూలే దండంవిసృజ్య సుశ్రవఇతిమంత్రేణాన్యదండమాదాయ॥ పాదశ్చతుర్థీ ముత్తరద ... త్రైవర్ణ్య త్రిరధావ్య॥ సూ॥ వేదిత్వా పలాశం ... ప్రదక్షిణాని ప్రత్యవమామభిక్షమాచరేత్ చతుర్థ్యాహన్యన్నవర్గ్యాణ సాకాణనగ్ర్యా ... చార్యేణ సహప్రాచీ ముదీచీం వాదిశముపనిష్క్రమ్య॥

మోదుగుచెట్టు మొదట యుపనయన మునాటి దండాద్యాదులు విడిచి తిరిగి మంత్రపూర్వకముగ క్రొత్తవి ధరించవలెను. దీని తంత్రము యుపనయనములో చెప్ప బడినది.

కొందఱు పాలాశకర్మను చేయుచు న్నారు. (ఇది ఆపస్తంబమతము కాదు.) మూడురోజులు ప్రతిపగలు భిక్షాన్నమునే భిక్షమెత్తవలెను నాలుగవరోజున పగలు మాధుకరముచే అన్నమును సంపా దించి ఆచార్యులతోకూడ తూర్పుదిక్కుగా గాని యుత్తరదిక్కుగాగాని మోదు గుచెట్టుదగ్గరకు వెళ్లి చేయవలెను.

శ్లో॥ మేఖలాదీని సర్వాణి బ్రహ్మ సూత్రం వినావటుః సర్వం పలాశేనిక్షిప్య సవా న్యన్యాని ధారయేత్॥

మొలత్రాడు మొదలగునవన్నియు యజ్ఞోపవీతముకాకతక్కినవన్నియు మోదుగుచెట్టుమీద పెట్టి మరి క్రొత్తవాటిని ధరించవలెను.

అభ్యుదయంతం । కర్మణఃపుణ్యాహం చకృత్వా గృహమాగచ్ఛేత్।

సమాప్తము.

గోదానమ్
(శాఖా ప ప స పు.)

సూ॥ ఏవం గోదాన మన్యస్మిన్నపి నక్షత్రే షోడశే వర్షే॥
(చౌలవిధానముగానే పదియారవ సంవత్సరమున చేయవలెను.)

ఆచమ్య=ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమ కుమారస్య ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం ఇమం శ్రీనివాసశర్మాణం కుమారం గోదానాఖ్యేన కర్మణా సంస్కరిష్యే॥ బ్రాహ్మణాన్భోజయిత్వా ఆశిషో వాచయిత్వా॥

పునస్సంకల్ప్య॥ స్థండిలోల్లేఖనాది=ఇధ్మమితరదర్హిం॥

శ్లో॥ పాత్రప్రయోగేఖలు యోజనీయో గోదాన కర్మణ్యపి చౌలవత్తు। నగ్న్యప్సు పుంజీల కలశ్యాఇష్టా అత్రాస్థలు ప్తాహ్నా భవంతి యస్మాత్॥

ఈ కర్మయందు దవనరములు కావు గాన మేషికాయుల గుత్తి, దర్భకట్టలు, ఏమము ల్లును గాక చౌలములోవలెనే మనుష్య శాలిలనాసాదన చేయవలెను.

పరితోకరణాద్యాజ్యభాగాంతే ఉన్వారబ్ధే కుమారే ధాతాద దాయనోరయి మితిచతస్ర యస్త్వాహృదాకీరి నేతిచతస్ర ఇత్యష్టాజ్యాహుతీర్హుత్వా జయాదిప్రతిపద్యతే=అహంభో అభివాదయే॥ శిఖామాత్ర మవశిష్య సర్వాన్కేశా న్వాపయతి స్నాత్వా=వరందదాతి॥

అగ్నిగోదానమ్

గోదానమునకుబదులు అగ్నిగోదానము చేసినను సరియే. దీనియందు పై హోమములకుబదులు "అగ్నయేకాండ ఋషయేస్వాహా" అని ఒకటే హోమమున్ను సర్వకేశవపనమున్ను చేయవలెను.

సమాప్తము.

సమావర్తనమ్
(స్నాతకము)

౧. కాటుక, కఱ్ఱ, కంకణము । గత్తియు, ఛత్రము, దర్భ, ధాన్యమున్ ।
వాటఁపుఁబోగులున్, మణులు । వస్త్రములు, స్మృతి నూలుదారమున్ ।
సూటిగ రెండు రెం;దమృత । చూర్ణము, చందన, మెద్దుపేఁడయున్ ।
నీటిదుగంబు, చెప్పులును । నిద్దపు టద్దము, సింధసంబు, స ।
చ్ఛొటను దుంగచాపయును । జూర్ణము నల్గిడ । మేదిపుల్లయున్ ।
గూటముగాఁగ, స్నాతకుఁడు । గూరిచి యుంచుకొనందగుం జుమీ ॥

ఆచమ్య = పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం స్నాతక వ్రతాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణః = పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥ పునః ప్రాణానాయమ్య = ప్రీత్యర్థం॥

మమోపనయనాది సమా
వర్తన పర్యంతం, మధ్యే శౌ
చ, స్నాన, సంధ్యావందన, జప,
భిక్షా, అగ్నికార్య, స్వాధ్యా
య, వ్రత, మేఖలా, దండా,
జినాదిత్యాగ, దివాస్వాపన,
ఛత్రపాదుక, మా, ల్యోద్వర్త,
నానులేపన, శూద్రి స్పర్శ,
ద్యూతపతిత సంభాషణ, గు
రుశుశ్రూషాది వ్రత లోపేతే

నా కుపనయనమైనది మొదలీస్నాత
కమువఱకు, మూత్రోత్సర్గనాది కాల
ములయందు చేయుదగిన పాద ప్రక్షా
ళనాది శుద్ధులు, స్నానము, సంధ్యా
వందనము, జపము, భిక్షాచరణము,
అగ్నికార్యము, వేదపఠనముల జేయ
కుండుట వలనను, మొలత్రాడు, దండ
ము కృష్ణాజినముల ధరింప కుండుటవలన
ను, పగటి నిద్దుర, గొడుగు, చెప్పులు,
పూలదండల ధరించుట, ఒంటికి నలుగి
డుట, సుగంధముల నలదుకొనుట, శూ
ద్రులను తాకుట, జూదరులతోను, కు
లముచెడినవారితోను [illegible]షించు

పాపాపనోదక ప్రాయశ్చిత్తం పరిషదుపస్థానపురస్సరం కర్తుం పవిత్రార్యమాజ్ఞయా యథాశా చరిష్యే ||

దలగు దుష్కృత్యముల వలనను, చేయదగిన శిరోముండన మొదలగు సద్వ్రతములు నేయకుండుట వలనను నాకు సంభవించిన పాపములు పోవుటకు ప్రాయశ్చిత్తమును (శిక్షను) సభావందన పూర్వకముగ నాకొరకొలది చేయుచున్నాను.

పరిషద్దక్షిణాం గృహీత్వా ప్రదక్షిణత్రయం కృత్వా|| సమస్త సంపత్ =ఇవస్వీకృత్య

అని సంకల్పించి దక్షిణ బట్టుకొని సభకు మూడు ప్రదక్షిణముల జేయవలెను. (పునస్సంధానమున జూడుడు)

మమోపనయనాది సమావర్తన పర్యంతం మధ్యే శౌచ స్నానాదిలోప దోషేభ్యస్సర్వేభ్యః పాపేభ్యో విముక్తో భూయాదిత్యేష సభాజనా గృహ్ణంతు|| (స్నాతక వ్రతాధికారసిద్ధిరస్తు) శరీర శుద్ధ్యర్థం కృచ్ఛ్రత్రయం కుర్యాత్||

నా యుపనయనము మొదలు స్నాతకపర్యంతము సంభవించిన సమస్త పాపములనుండి విముక్తుడనయి స్నాతకమునకర్హుడనగునట్లు సభ్యులు నన్ను గ్రహింతురుగాక. (స్నాతకమున కధికారి వగుము అని ప్రతివచనము) అనుపనీతప్రాయశ్చిత్తమందు జూడుడు.

ప్రాయశ్చిత్తార్థం పాహి

ప్రీత్యర్థం మమ బ్రహ్మచారివ్రతలోప

త్రయోదశహోమం కరిష్యే ||

ప్రాణానాయమ్య=ప్రీత్యర్థం మమ బ్రహ్మచారి వ్రత లోప ప్రాయశ్చిత్తార్థం పాహిత్రయోదశహోమం కరిష్యే || కృత్వా||

నేనింతవఱకు బ్రహ్మచర్యమును జేయనందులకు ప్రాయశ్చిత్తముగ 'పాహిత్రయోదశ' అను హోమముల జేయుచున్నాను. (ఈ హోమముల ననుపనీత ప్రాయశ్చిత్తమున జూడుడు)

స్నాతక సంకల్పః

(ఏవం ...... ప్రీత్యర్థం) మమ ఉపనయనాది
సమావర్తన పర్యంతం మధ్యే శౌచస్నానాది లోప
జనితానాం సర్వేషాం పాపానాం అపనోదనార్థం యథాశక్తి
ప్రాయశ్చిత్తం చికీర్షుః। మామను గృహ్ణాతు భవన్తః అనుగృహ్ణీమః।

హే స్నాతక తవ ఉపనయనాది సమావర్తన పర్యన్తం మధ్యే
శౌచస్నానాది లోప జనితానాం సర్వేషాం పాపానాం
అపనోదనార్థం శరీర శుద్ధ్యర్థం చ కృచ్ఛ్రత్రయ పూర్వక
పాపి త్రయోదశ హోమం సమాచర । తేన పూతో -
భవిష్యసి । తవ స్నాతక వ్రతాధికార సిద్ధిర్భవిష్యతి ।
ఇతి బ్రాహ్మణాః ప్రతి వదేయుః । (కర్తా) ఓం తథేత్యుక్త్వా ॥

ఏవం ...... ప్రీత్యర్థం మమ పరిషదుపదిష్ట -
ప్రకారేణ శరీర శుద్ధ్యర్థం స్వర్ణాజ్యధాన్య కృచ్ఛ్రాణి
ఆచరిష్యే। కృచ్ఛ్రత్రయం కృత్వా।)

ఏవం ...... ప్రీత్యర్థం మమ పరిషదుపదిష్ట ప్రకారేణ
బ్రహ్మచర్య వ్రతలోప ప్రాయశ్చిత్తార్థం పాపిత్రయో-
దశ హోమం కరిష్యే॥ కృత్వా॥

ఏవం ...... ప్రీత్యర్థం ప్రాతరగ్నికార్య సమిదాధానం
కరిష్యే॥ కృత్వా

[illegible] . . . [illegible]
[illegible]
[illegible] ॥

[illegible]
[illegible] ॥ [illegible],
[illegible]
[illegible] ॥

[illegible]-
[illegible] [[illegible]] [illegible] ।
[illegible]

[illegible] . . . .

ప్రాణానాయమ్య = ప్రీత్యర్థం ప్రాతరగ్నికార్యం కరిష్యే॥ ప్రాణానాయమ్య = ప్రీత్యర్థం రక్షాబంధనం కరిష్యే॥

(అగ్నికార్యము నుపనయనమున జూడుడు)

ఈక్రింది మంత్రము చెప్పి కుడిచేతికి రక్షాబంధనము కట్టించుకొనవలెను.

మం॥ బృహత్సామక్షత్ర భృద్వృద్ధవృష్ణియం త్రిష్టుభౌజశ్శుభితముగ్ర వీరం। ఇంద్రస్తోమేన పంచదశేనమధ్య మిదంవాతేనసగరేణరక్ష॥

(ఇచ్చట నీమంత్రమునకుబదులు 'విశ్వేత్తాత్తే' చెప్పుటకూడ గలదు.)

ప్రాణానాయమ్య = ప్రీత్యర్థం స్నానాఖ్యం కర్మ కరిష్యే॥ భూర్భువస్సువరోం = ఇతర దర్వీం॥

స్నాతకమునకు వంకల్పించి 'భూర్భువస్సువరోం' మొదలు దేవపాత్రా సాదనాంతము జేసి ఈక్రిందివానిని కూడ మనుష్యపాత్రలనుగ బెట్టవలెను.

శ్లో॥ సూత్రే వస్త్రే మణీ ముగ్మే నసుత్రస్రక్సగంధాన్ ప్ర [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] శ్చాపానహౌకుశకృత్ స్నాన మార్జదపాత్రేస్నానస్యమ్య స్యాత్సర్వదిహానరః కాష్ఠ సహా ంబరంచ॥

మణులగ్రుచ్చుటకు రెండు దారములును రెండువస్త్రములు రెండుమణులును ఒక సూదుగు నమిధయును వూదండ సుగంధములును, పోగులకు బదులు బగ్గిన్ను చుట్టలు రెండును, చన్నీళ్లు, వేడినీళ్లు, చూరకత్తి, తుంగచాప, ధాన్యము, గొడుగు, దండము, కాటుక, అద్దము, చెప్పులజోడు, బగ్గిన్ను, ఎద్దుపేట, నలుగుపిండి, ఉసిరిక పిండి, ఉదకపాత్రలు, మేడిపుడక, నీటన్నిటిని స్నాతకుడొక్క నారాయుంచవలెను.

పవిత్ర కరణాద్యాజ్య భాగాంతే పాలాశీగ్ంసమిధ ముత్తరయాధాయ ॥

'అపరిచ్ఛిన్నాగ్రా' మొదలు సోమాయేదంవరకు చేసి, మోదుగు సమిధను, క్రింది మంత్రము చెప్పి యగ్నియం దుంచవలెను.

మం॥ ఇమగ్ స్తోమ మర్హతే జాతవేదసేరథమి వసమ్మహేమా మనీషయా। భద్రాహినః ప్రమతిరస్యసగ్ం సద్యక్షేసఖ్యేమారిషామవయంతవ। అగ్నయ ఇదం నమమ ॥

అపరేణాగ్నిం కట । పరకాయాం ప్రోపవిశ్యోత్తరయా క్షురమభిమంత్రయ ।

అగ్నికి పడమరపైపున తుంగచాప మీదగాని తుంగమీదగాని కూర్చుండి క్రిందిమంత్రము చెప్పుచు కత్తి నభిమంత్రణ చేయవలెను.

మం॥ త్ర్యాయుషం జమదగ్నేః కశ్యపస్య త్ర్యాయుషం యద్దేవానాం త్ర్యాయుషం తన్మే అస్తు త్ర్యాయుషం॥

సూ॥ ఉత్తరేణ యజుషా వప్త్రే ప్రదాయ॥

పై కత్తిని గ్రింది యజుస్సుచెప్పి మంత్రవేత్తయగు బ్రాహ్మణునకు సంస్కారము నిమిత్త మీయవలెను.

మం॥ శివో నామాసి స్వధితిస్తే పితా నమస్తే అస్తు మా మా హిగ్ంసీః॥

సూ॥ అపాగ్ం సగ్ంసర్జనాద్యా కేశ నిధానాత్సమానం॥

ఉదకము తోరుపుట మొదలు వె... చెట్టుమొదట కేశముల నుంచునంతవరకు చౌలోపనయనములయందు వలెనే చేయవ...

అను స ... (ప్రథమేన=కేశసంస్కారాణ్య ని ...)

జఘనార్థే పరిజస్యైవ వి
శ్వవిసృస్య మేఖలాం బ్రహ్మ
చారిణే ప్రయచ్ఛతి॥
తాగ్ంస ఉత్తరేణ య
జుషోసుం బరమూలే దర్భ
స్తంబేవోప గూహతి॥

గోత్రాలలో పడమటిభాగమందు కూర్చుని మొలత్రాడు (మౌంజి) ను విప్పి బ్రహ్మచారి కీయవలెను.
ఆ త్రాటి నా బ్రహ్మచారి ముందు యజుస్సు చెప్పి మేడిచెట్టుమొదటకాని దర్భలగుబ్బలోగాని కనుపడకుండదాచవలె.

మం॥ ఇదమహం శ్రీకృష్ణశర్మణో గోత్రమస్య ప్రాహ్మనముపగూహామ్యుత్తరో శ్రీకృష్ణశర్మాద్విషద్భ్యః॥

(పై మంత్రములో మొదటి స్నాతకుని నామ గోత్రములను షష్ఠీ విభక్తిలో జెప్పి రెండవమారు ప్రథమావిభక్తికి మార్చి చావవలెను.)

ఏవం విహితాభిరే
వాద్భి రుత్తరాభి ష్షడ్భి
స్స్నాత్వా॥ ఆపోహిష్ఠా
మ ఇతి తిస్రో హిరణ్య
వర్ణా ఇతి తిస్రః॥

ఆమంత్రకముగ వేడినీటిని చన్నీటిలో గలిపి క్రింది యారుమంత్రములు జెప్పి కొన్ని నాళ్ళుమారు స్నానము చేయవలెను.

(తూష్ణీం మిశ్రితాభిః [illegible] వస్త్రధారణం)

ఉత్తరయోదుం బరేణ
దతోధావతే॥

క్రిందిమంత్రము చెప్పి మేడిపుడకతో దంతధావనము చేయవలెను,

మం॥ అన్నాద్యాయ వ్యూహధ్వం [illegible] దోభూయుః [illegible]

[illegible]

నైరృత్యాం దిశినిరస్య ఉపస్పృశ్య ఆచమ్య॥ స్నానీయోచ్ఛాదిత స్నాతః॥ "మసూర చూర్ణాదిభిరుద్వర్త్యామలకపిష్టాదిభిస్స్నానీయైస్స్నాతశ్చ భవతి"

అపుడు కనుదిర్ గ... పాత్రలో ఉదకము ముట్టి ఆచమనము చేయవలెను. చిరుసెనగపిండి మొదలగు వాటితో నలుగు పెట్టుకొని ఉసిరికపిండి మొదలగు వాటితో రుద్దుకొని స్నానము చేయవలెను.

సూ॥ ఉత్తరేణ యజుషాఽహత మంతరం వాసః పరిధాయ॥

క్రింది యజుస్సు చెప్పి యుత్తరించని క్రొత్తవస్త్రమును కట్టుకొనవలెను.

మం॥ సోమస్య తనూరసి తనువం మే పాహి స్వాహా తనూరాసి॥ పరిధాయాచమ్య॥

సూ॥ సార్వసురభిణా చందనేనోత్తరైర్దేవతాభ్యః ప్రదాయ॥

కస్తూరి మొదలగు పరిమళద్రవ్యములు కలిపిన మంచిగంధమును క్రింది మూడుమంత్రములచే దేవతలకు సమర్పించవలెను.

మం॥ నమో గ్రహాయ చాభిగ్రహాయ చ॥౧॥ నమశ్శాకజంజభాభ్యాం॥౨॥ నమస్తాభ్యో దేవతాభ్యో యా అభిగ్రాహిణీః ॥3॥

ప్రదానం నమస్కారేణ

మంత్రాదినున్న 'నమః' అను శబ్దముచే సమర్పణము చేయవలెను. (మూడుసార్లు రెండుచేతులయొక్క పదివ్రేళ్లను గంధములో ముంచి పైకి చిమ్ముటయే సమర్పణము)

ఉత్తరయాఽనులిప్య॥

పిమ్మట క్రిందిమంత్రము చెప్పి ముఖము మొదలు శరీరమును పూసుకొనవలెను.

మం॥ అప్సరస్సుయోగంధో గంధర్వేషు చయద్యశః। దైవోయోమానుషో గంధస్సమా గంధస్సురభిర్జుషతాం॥)

సూ॥ మాణిగ్ం సౌవర్ణగ్ం సోపధానగ్ం సూత్రోత ముత్తరయోదపాత్రే త్రిః ప్రదక్షిణం పరిప్లావ్య॥

బంగారుపూసను రెండువైపుల రత్నములుండునట్లు దారమునే గ్రుచ్చి క్రిందిమంత్రమొక్కమారు చెప్పి యుదకపాత్రియందు ప్రదక్షిణముగ మూడుసార్లు చురుకుగ త్రిప్పవలెను.

మం॥ ఇయమోషధీ త్రాయమాణా సహమానా సరస్వతీ। సామాహిరణ్యవర్చసం బ్రహ్మవర్చసినం మాకరోతు॥

సూ॥ ఉత్తరయా గ్రీవాస్వాబధ్య॥

క్రిందిమంత్రము చెప్పి పైపూసను కంఠమున గట్టుకొనవలెను.

మం॥ అపాశోస్యరో మేమహానగ్ం హా[illegible] స్వస్తి మోపతిష్ఠస్వ దీర్ఘాయుత్వాయ శతశారదాయ। శతగ్ం శరద్భ్య ఆయుషే వర్చసే జీవాత్వై పుణ్యాయ॥

త్ర్యవసానయా గ్రీవాస్వాబధ్య॥)

మూడువాక్యములు గల వెనుక బుక్కచేతననిభావము.

సూ॥ ఏవమేవ బాదరమ[illegible] మాంత్రిజరగ్ం సవ్యేపాణావాబధ్య॥

దారమునకు గుచ్చిన రేగుగింజను మంత్రిమునిచేకుండ జంకలశలో వెనుకటి వలె త్రిప్పి యొడమచేతికి గట్టుకొనవలెను.

మం॥ అప్సరస్సుయోగంధో గంధర్వేషు చయద్యశః । దైవోయోమా

నుషో గంధస్సమా గంధస్సురభిర్జుషతాం॥)

సూ॥ మణిగ్ం సౌవర్ణగ్ం సోపధానగ్ం సూత్రోత ముత్తరయోదపాత్రేత్రిః ప్రదక్షిణం పరిప్లావ్య॥

బంగారుపూసను రెండువైపుల రత్నములుండునట్లు దారమున గ్రుచ్చి క్రిందిమంత్రమొక్కమారు చెప్పి యుదకపాత్రియందు ప్రదక్షిణముగ మూడుసార్లు చురుకుగ త్రిప్పవలెను.

మం॥ ఇయమోషధీ త్రాయమాణా సహమానా సహస్వతీ । సామాహిర

ణ్యవర్చసం బ్రహ్మవర్చసినం మాకరోతు॥

సూ॥ ఉత్తరయా గ్రీవా స్వాబధ్య॥

క్రిందిమంత్రము చెప్పి పైపూసను కంఠమున గట్టుకొనవలెను.

మం॥ అపాశోస్యరోమేషహానగ్ం హాస్తి స్మిన్మోపశ్యస్వ దీర్ఘాయు

త్వాయ శతశారదాయ । శతగ్ం శరద్భ్య ఆయుషే వర్చసే జీ

వాత్వైపుణ్యాయ॥

త్ర్యవసానయా గ్రీవా స్వాబధ్య॥)

మూడు వాక్యములు గల వెనుక బుక్కుచేతననిభావము.

సూ॥ ఏవమేవ బాదరమణిం మంత్రివర్జగ్ం సవ్యేపాణావాబధ్య॥

దారమునకు గ్రుచ్చిన రేగుగింజను మంత్రములేకుండ జంకలలో వెనుకటివలె త్రిప్పి యెడమచేతికి గట్టుకొనవలెను.

అనాతముత్తరం వాసో రే
... తి వమానం॥ రేవతీ
... నక॥ధృత్వాఽచమ్య।

మంత్రములచే కట్టుబొట్టు సుపవస్త్రములు మంత్రములచేత నే యభిమంత్రి బుద లనుమంత్రణావటకు జేసి యాచమనము జేయవలెను.

(వ్యాఖ్యాతలీసిని కట్టుబొట్టుగా సిద్ధాంతముచేసినను, ఉత్తరీయముగ ... యోగింపు టాచారమై యున్నది)

సూ॥ తస్యాదశాయాం వ్రి
వస్త్ర ప్రబధ్య దర్వాన్యమా
ధాయా శ్వేనాభ్యానయన్న
స్త్రరా అపాలుత్వ్యా శ్వా॥

ఆ రెండవ వస్త్రముయొక్క (జిట్టు) యందు బంగరు పోగులబట్ట గట్టి ఉపాయముగా స్పృశ్యస్థానందుంచి వాటినిచతుర్గృహీతమైననేతిలో వ్రచుపుచు క్రింద జెప్పబోవు నెనిమిది హోమములు జేయవలెను.

13
మం॥ ఆయుష్యం వర్చస్యగ్ం సువీర్యగ్ం రాయస్పోషమౌద్భిద్యం। ఇద
ంహిరణ్యం జైత్ర్యాయావిశతాంమాగ్ స్వాహా॥ హిరణ్యాయేదం॥
... ర్వాదిస్పృతనాజిత్సత్రాసాహం ధనంజయం। సర్వాస్సమృద్ధ
యో హిరణ్యేస్మిన్ సమాహితాస్స్వాహా ॥ హిరణ్యాయేదం।
... నమహాగ్ంహిరణ్యస్య పితుర్నామేవ గ్రభం। తంమాహిర
ణ్యవర్చసంపూరుషుప్రియం కురుస్వాహా ॥ హిరణ్యాయేదం।
ప్రియం...దేవేషుకురుప్రియం మా బ్రహ్మసుకురు। ప్రియంవిశ్యే
... శూద్రేషు ప్రియమాంరాజసుమాకురుస్వాహా॥ హిరణ్యాయేదం।

౫ యాతిరశ్చీనివద్యసేహం విధరణీ ఇతి । తాం త్వాఘృతస్య ధారయా యజేసగ్ంరాధనీమహగ్గ్స్వాహా ॥ సగ్ం రాధన్యా ఇదంనమమ ॥

౬ సగ్ంరాధన్యైదేవ్యైస్వాహా ॥ సగ్ంరాధన్యైదేవ్యా ఇదం ॥

౭ ప్రసాధన్యైదేవ్యైస్వాహా ॥ ప్రసాధన్యైదేవ్యా ఇదంనమమ ॥

౮ సంమ్రాజం చవిరాజం చాభిశ్రీర్యాచనోగృహే । లక్ష్మీరాష్ట్రస్య యాముఖేతయామా సగ్ంసృజామసిస్వాహా । లక్ష్మ్యా ఇదంనమమ ॥

ఇత్యష్టాజ్యాహుతీర్హుత్వా, ఇట్లనిమిది హోమములనుచేసి పోగులనుతీసి ॥ ఇధ్మసన్నహనం జయాది ప్రతిపద్యతే = పరిషేచనాంతం కృత్వా ॥ 'ఇధ్మసన్నహనాని' మొదలు ఉత్తర పరిషేచనము వఱకు. మాత్రము చేసి ॥

సూ॥ ఏతాభిరేవ దక్షిణే కర్ణ ఆబధ్నీత, ఏతాభిస్సవ్యే నస్వాహాకారః ॥

పై ౮ మంత్రములచేతనే ౧ పోగు కుడిచెవికి కట్టుకొనవలెను. ఈ ౮ మంత్రములచేతనే ౨ వ పోగు ఎడమచెవికి గట్టుకొనవలెను. ఆయుష్యం వర్చస్యం= మానగ్ం సృజామసి. ౬, ౭ మంత్రములుగాక మిగిలినవి స్వాహాకారము లేకుండగ జెప్పవలెను.

ఏవముత్తరైర్యథాలింగం,

పోగులను ధరించినట్లే క్రింది మంత్రములచేత, మంత్రలింగముల ననుసరించి పూలదండ మొదలగు నాగు [illegible] ధరించుచుండవలెను.

సశిజశ్శిరసి ॥ "శుభికేశిరః" అను ఋక్కుచేత స్రాలదండము శిరస్సున ధరించవలెను.

మం॥ శుభికేశిరఆరోహాశోభయంతీ ముఃఖంమమ । ముఖగ్ంహిమమశోభయభూయాగ్ంసంచభగంకురు । యామాహారజ్జమదగ్నిశ్రద్ధాయైకామాయాన్త్యై । ఇమాంతా మపినహ్యేహంభగేనసహవర్చసా ॥ బధ్నాతి ॥

సూ॥ అంజనం } కిందిమంత్రముచే గాటుక బెట్టుకొవవలెను.

మం॥ యదాంజనం త్రైకకుదంజాతగ్ం హిమవతఉపరి । తేనవామాంజేతేజసే వర్చసే బలాయచ । మయి పర్వతపూరుషంమయి పర్వతవర్చసంమయి పర్వతభేషజంమయి పర్వత ఆయుషం ।

త్రైకకుదేనాక్షే (అనగా త్రికకుత్తను పర్వత సంబంధమైన గాటుకను రెండు నేత్రముల నొక్కమారే ధరించవలెను)

సూ॥ ఆదర్శానేక్షణ } క్రింది మంత్రము చెప్పి అద్దము చూచుకొవలెను.

మం॥ యన్మేవర్చః పరాగతమాత్మానముపతిష్ఠతి । ఇదం తత్పునరాదదే దీర్ఘాయుత్వాయవర్చసే ॥

సూ॥ ఉపానహౌయుగవత్ ॥ } క్రింది మంత్రముచెప్పి చెప్పుల రెంటి నొక్కమారుగా తొడుగుకొనవలెను.

మం॥ ప్రతిష్ఠే స్థో దేవతానాంమామానంతాప్తం ॥

సూ॥ ఛత్రింతూష్ణీ మాదాయ॥ } గొడుగు నమంత్రకముగ పట్టుకొని క్రింది మంత్రము చెప్పవలెను.

మం॥ ప్రజాపతేశ్శరణమసి బ్రహ్మణశ్ఛదిర్విశ్వజనస్య ఛాయాసిసర్వతో మాపాహి ॥

సూ॥ ఆత్మానమభిచ్ఛాదయతి॥ } తనః సిదవచ్చునట్లు గొడుగు నుపయోగింపవలెను.

దండమితి॥ } క్రిందిమంత్రముచెప్పి వెదురుకఱ్ఱను పట్టుకొనవలెను

మం॥ దేవస్యత్వా సవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యామాదదే. ద్వివిషతో వధాయేంద్రస్య వజ్రోసి వార్త్రఘ్నశ్శర్మమే భవయత్పాపంతన్నివారయ॥

16 సూ॥ వాచంయచ్ఛత్యా నక్షత్రేభ్యః ఉదితేషునక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీంవాదిశముపనిష్క్రమ్యాగ్నే రేణార్ఘ్యర్చ్య న దిశముపస్థాయ ॥

నక్షత్రదర్శన మగువరకు మౌనమును బూని నక్షత్రములు కనుబడిన పిమ్మట తూర్పునకుగాని యుత్తరమునకుగాని వెళ్లి క్రింది మంత్రమును చెప్పుచు దిక్కునకు మ్రొక్కవలెను.

మం॥ దేవీష్షడుర్వీరురుణః కృణోత విశ్వేదేవాస ఇహావీరయధ్వం ॥

సూ॥ ఉత్తరేణనక్షత్రాణి చంద్రమసమితి ॥ } ఈలాగుననే క్రింది యర్థమును చెప్పుచు నక్షత్రములకు చంద్రునకు మ్రొక్కవలెను.

మం॥ నక్షత్రాణాం [illegible] ప్రజయాపశుభిర్బ్రహ్మవర్చసేన మద్యౌవతే సోమ రాజన్ ॥

సూ॥ ఛత్రింతూష్ణీ } గొడుగు సమంత్రకముగ పట్టుకొని క్రింది
మాదాయ॥ } మంత్రము చెప్పవలెను.

మం॥ ప్రజాపతేశ్శరణమసి బ్రహ్మణశ్ఛదిర్విశ్వజనస్య ఛాయాసిసర్వతో
మాపాహి ॥

సూ॥ ఆత్మానమభి } తనపై నీడవచ్చునట్లు గొడుగు నుపయోగింప
చ్ఛాదయతి॥ } వలెను.

దండమితి॥ } క్రిందిమంత్రముచెప్పి వెదురుకఱ్ఱను పట్టుకొనవలెను

మం॥ దేవస్యత్వాసవితుః ప్రసవేఽశ్వినోర్బాహుభ్యాం పూష్ణోహస్తాభ్యా
మాదదే ద్విషతోవధాయేంద్రస్య వజ్రోసి వార్త్రఘ్నశ్శర్మమే
భవయత్పాపంతన్నివారయ॥

సూ॥ వాచంయచ్ఛత్యా నక్షత్రేభ్యః ఉదితేషునక్షత్రే ష ప్రాచీముదీచీంవాదిశ ము పనిష్క్రమ్యోత్తరో త్తరేనాగర్భ్య న దిశముపస్థాయ ॥

నక్షత్రదర్శన మగునరకు మౌనమును బూని నక్షత్రములు కనుబడిన పిమ్మట తూర్పునకుగాని యుత్తరమునకుగాని వెళ్లి క్రింది మంత్రమును చెప్పుచు దిక్కునకు మ్రొక్కవలెను.

మం॥ దేవీష్షడుర్వీరుణః కృణోత విశ్వేదేవాస ఇహవీరయధ్వం ॥

సూ॥ ఉత్తరేణనక్షత్రాణి } ఈలాగుననే క్రింది యర్థమును చె
చంద్రమసమితి ॥ } ప్పుచు నక్షత్రములకు చంద్రునకు
} మ్రొక్కవలెను.

మం॥ నక్షత్రాణాం ప్రజయామాతనాభిర్మారథా ముద్విషతే సోమ
రాజన్ ॥

[illegible]

[illegible]

—. టీక .—

సూ॥ వేదమధీత్య స్నాస్యన్ప్రా
గుదయాద్వ్రజం ప్రవిశ్యాం
తర్లోమ్నా చర్మణా ద్వారమ
పిధాయాஉస్తే॥ నైనమేత
స్మిన్నహన్యాదిత్యోభితపేత్ సూర్యా
త్రిపురీషోత్సర్జనార్థం నచిర్గ
చ్ఛేత్॥

మధ్యందినేஉగ్నిముపస
మాధానాది॥

శ్లో॥ వేదోదితానాం ని
త్యానాం కర్మణాం సమతి
క్రమే। స్నాతక వ్రతలోపే
చ ప్రాయశ్చిత్త మభోజనం॥

వేదాధ్యయనము చేసి స్నాతకవ్రత
మును చేయదలచినవాడు సూర్యోదయ
మునకుముందు చుట్టు నావరణగలకోశా
లను ప్రవేశించి లోపలికి రోమములుండు
నట్లు చర్మమును చేసి గుమ్మమును కప్పి
కొనవలెను. ఆదినమున నీతని సూర్యరశ్మి
సోకరాదు. సూర్యాస్తమయమువఱ
కును మూత్రపురీషవిసర్జనకైనను వెలు
పలికి వెళ్లరాదనుట. మధ్యాహ్నకాల
మందు ప్రధానహోమము లగులాగున
అగ్నిని ప్రజ్వలింపచేయుట మొదలు
గాని చేయవలెను.

వేదచోదితముత్తె నిత్యమును చేయ
దగిన సంధ్యావందనాదులు చేయునందు
లకును స్నాతకవ్రతము నకాలమున చే
యునందులకు ప్రాయశ్చిత్తముప వాసము

సమాప్తము.

పాణిగ్రహణమ్

(వధువును చేపట్టుట)

❁⇛⇛⇛⇚⇚⇚

సీ. పెండ్లికి ముందుగాఁ బెండిలిపీటయు
నుపవీతమును పళ్లె ముదకపాత్రి
నారికేళంబు గంధంబు గంధపుఁజెక్క
వరజీరకము వర వస్త్రయుగము
పాలుపెరు గిన్నెంబు బండికాఁడియుఁ దేనె
జ్యోతులు తలఁబ్రాలు యోక్త్రమొకఁడు
గన్యకు వస్త్రముల్ కంకణాల్ పుస్తెలు
పైఁడిజందెంబు గపరింపుడండ
గీ. యను ప్రధానహోమమునకు • మునుపులాజ
కట్ట మ్రగ్గుఁడు ధరియించుఁ • గాక మట్టె
యయును లాజలు పురిసన్ని • కలు సమచ్చ
మంగళాయత్త కన్యకా • మణికిఁ దండ్రి॥

వరో మంగళస్నానం కృత్వా పూర్వమేవ వధూం మంగళస్నానం కారయిత్వా॥ — పెండ్లికూతురు మంగళస్నానము చేసి గౌరీపూజ చేయుచుండగా వరుడు మంగళస్నానము చేసి.

వధ్వా నారి[illegible] కారయేత్

మం॥ దేవీం వాచమజనయంత దేవాస్తాం విశ్వరూపాః పశవో వదన్తి।
సానో మంద్రేషమూర్జం దుహానా ధేనుర్వాగస్మానుప సుష్టుతైతు॥
అయం ముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు [illegible]

ఈ మంత్రమునకు సరస్వతీ పాత్రించి పెండ్లిపీటమీద కూర్చు ని పురోహితునకు ఫలప్రదానము చేయవలెను.

సభార్యాయనమః । ఓం కేశవాయస్వాహా = యజ్ఞవ్యో నామయా ఖ్యాం = ప్రీత్యర్థం పాణిగ్రహణాఖ్యం కర్మకరిష్యమాణః = పుణ్యాహం వాచయిత్వా॥

ఏవం ప్రీత్యర్థం కన్యావరణార్థం వరాన్ ప్రేషయిష్యే॥

నాకు తగిన కన్యక సంపాదించుటకు కులములను పంపుచున్నాను.

సూ. సుహృద స్సముదేతాన్మంత్రవతో వరాన్ప్రహిణుయాత్॥

మిత్రులు మంచిహృదయము గలవారును తనమతమును కలిసిన మతము గలవారును ఉభయపక్షక్షేమమును గోరువారును వేదవేత్తలును ఆలోచనాదక్షులైన పెండ్లిమాటలాడు బ్రాహ్మణులను కన్యాసమీపమునకు పంపవలెను.

“మదర్థంకన్యాం వృణీధ్వం” ‘నానిమిత్తము కన్యను వరింపుడు’

అని వారికి మార్గవ్యయము నుద్దేశించి యథాశక్తి హిరణ్య మిచ్చు టాచారము దీనినే కన్యావరణమందురు.

“ఇతి చతురో వరాన్ ప్రేషయతి”

ఈలాగునని నలుగురు వరులను పంపవలెను.

సూ॥ తానాది ... ద్వాభ్యా మభిమంత్రయేత॥

వారిని మొదటి రెండు ఋక్కులచేత అభిమంత్రించవలెను. అనగా వారి నుద్దేశించి చెప్పి వారిపై నక్షతములు జల్లుటాచారము.

మంత్ర: ప్రసుగ్మంతా ధియసానస్య సక్షణి వరేభిర్వరాం అభిషు ప్రసీదత । అస్మాకమింద్ర ఉభయంజుజోషతి యత్సౌమ్యస్యాంధసో బుబో

గోధలి॥ అన్నుష్టు గా ఋషి పన్నాతు [illegible] పిభిన్నళాందసా యాంటి [illegible]

యం॥ సమర్త్యమాంసంధ గోనాసిసిదారాత్మనాంస్పృశ్యగోంసుయునుమున్ననేవా॥

॥ శాడవమంత్రైః తే కన్యాదాతారం గత్వా బృవతే॥ } [illegible] అను మంత్రములు చెప్పుచు వారు కన్యాదాతను సమీపించి [illegible] వ [illegible] చెప్పవలెను.

మం॥ అనుహావం పరిహావం పరివాదం పరిక్షవం । [illegible] దురుదితం తద్విషదోభ్యది శామ్యహాం । అనుహావం తంపరిహావంగిం తకు సర్వదశాకునం । మృగస్యశృతమక్ష్యా తద్విషదోభ్యది శామ్యహాం । ఆరాత్తే అగ్నిరస్త్వారాత్పరశురస్తు [illegible] నివాతే త్వాభివర్షతు స్వస్తి తేస్తు వనస్పతే స్వస్తి మేస్తు వనస్పతే । నమశ్శర్వాయ రుద్రాయ నమో రుద్రాయ శకృత్సదే । గోష్ఠమసి నమస్తే అస్తు మహాహింగ్ం సీస్సిగసివసివ్రకోన మన్తే అస్తుమహాహింగ్ంసీ । ఉద్గాతే వేశకునే సామసామయసి [illegible] త్రివనవనేషు శగంససి । స్వస్తి [illegible] ప్రవేశ [illegible] ను [illegible]

చతుస్సాగరపర్యంతం గో[illegible] [illegible] స్యధ [illegible] భవతు॥

కాశ్యప [illegible] వత్సారస్న [illegible] యుత్రిపరాన్విత కాశ్యపస గోత్రస్య కేశవశర్మణో నప్త్రే [illegible] । [illegible] గోత్రస్య నా[illegible] శర్మణః పౌత్రాయ । కాశ్యప = గో[illegible] మాధవశర్మణః పుత్రాయ ।

కాశ్యప = గోత్రోద్భవాయ గోవింద శర్మణే వరాయ॥ చతుస్సాగర
పర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభం భవతు । వాసిష్ఠ మైత్రావరుణ కౌండి
న్య త్రయార్షేయ ప్రవరాన్విత కౌండిన్యస గోత్ర విష్ణుశర్మణో నప్త్రీం
వాసిష్ఠ=గోత్రస్య మధుసూదనశర్మణః పౌత్రీం । వాసిష్ఠ=గోత్రస్య శ్రీ
రామశర్మణః పుత్రీం। వాసిష్ఠ=గోత్రోద్భవాం లక్ష్మీనామ్నీం కన్యాం।

ధర్మప్రజా సంపత్యర్థం వృణీమహే॥	ధర్మకార్యముల నిమిత్తమున్ను సంతానము నిమిత్తమున్ను వరించుచున్నాము (ఇట్టి వరునకిట్టి కన్యనని వెనుక కన్యయును)
వృణీధ్వం । తస్మైదాస్యామీతి ప్రతిబ్రూయాత్ (ప్రవరంత్రిః)	వరించుడు, అతనికి కొరకిచ్చుచున్నాను, అనిదాత మారుపలుకవలెను. ఇట్లు ఉభయప్రవరలున్ను ప్రతి వచనమున్ను మూడుసార్లు చెప్పవలెను.
కృతార్థావయమితి వరమావేదయేయుః॥	మేము కృతార్థులమైతిమి (కన్యను నిశ్చయించి వచ్చితిమి) అని వరునితో నాబ్రాహ్మణులు చెప్పవలెను.
ప్రాణానాయమ్య=ధర్మప్రజా సంపత్యర్థం స్త్రియముద్వహే॥	వరుడు సంకల్పముచేసి ధర్మకార్యముల నిమిత్తమున్ను సంతానము నిమిత్తమున్ను స్త్రీని పెండ్లాడుచున్నాను.
పునః ప్రాణానాయమ్య ఉద్వాహాంగ భూతద్వితీయ యజ్ఞోపవీతధారణంకరిష్యే॥	తిరుగా సంకల్పముచేసి నా వివాహాంగమైన రెండవయజ్ఞోపవీతమును ధరించుచున్నాను. ఇది కన్యాదాతలు వేయుట కూడకలదు.

ద్విరాచమ్య॥ దాతా ప్రాణానాయమ్య=ర్థం॥	ఉపవీతమును ధరించి ఆచమనము చేయవలెను. కన్యాదాత ఆచమనము చేసి సంకల్పము చేసి మహాసంకల్పము చెప్పవలెను.

కృతరాశేర్వక్ష సహస్రావసానే పశ్చాత్ కతిలావకర్షక్రమేణ సర్వరాశ్యవకర్షిత సమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధ్యర్థం। యద్వైశ్చంద్రమండల పర్యంతం కృతరాశేర్వక్ష సహస్రావసానే పశ్చాత్ కయవావకర్షక్రమేణ సర్వరాశ్యవకర్షిత సమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధ్యర్థం। మాషైర్ధ్రువమండల పర్యంతం కృతరాశేర్వక్ష సహస్రావసానే పశ్చాత్ కమాషావకర్ష క్రమేణ సర్వరాశ్యవకర్షిత సమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధ్యర్థం। గోలోమభిర్నక్షత్ర మండలపర్యంతం కృతరాశేర్వక్ష సహస్రావసానే పశ్చాత్ కలోమావకర్ష క్రమేణ సర్వరాశ్యవకర్షిత సమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధ్యర్థం। గంగావాలుకాభిస్సప్తర్షి మండలపర్యంతం కృతరాశేర్వక్ష సహస్రావసానే పశ్చాత్ కవాలుకావకర్ష క్రమేణ సర్వరాశ్యవకర్షిత సమ్మితకాలే బ్రహ్మలోకే నివాససిద్ధ్యర్థం। త్రిగుణీకృతాగ్నిష్టోమాప్తోర్యామ పౌండరీకాశ్వమేధాది శతక్రతుఫలసిద్ధ్యర్థం ఇహజన్మనిరాబాధిరాజో భూత్వానమస్తముఖాన్యనుభూయ తతో విష్ణుసాయుజ్య ఫలావాప్త్యర్థం శ్రీ లక్ష్మీనారాయణ ముద్దిశ్య శ్రీ లక్ష్మీనారాయణ ప్రీత్యర్థం స్వగృహ్యోక్తప్రకారేణ సాలంకృతకన్యాదాన మహంకరిష్యే॥

*వరమభ్యర్చ్య శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపస్యవరస్య ఇదమాసనం। శ్రీలక్ష్మీనారాయణస్వరూపవర శుభాభ్యామిదం వాం పాద్యం।

వరుని పూజింపవలెను. ఎట్లనగా శ్రీ లక్ష్మీనారాయణ స్వరూపుడైన పెండ్లి కొమరునకు ఈ కూర్చయాసనము. ఓ లక్ష్మీనారాయణ స్వరూపుడవైన వరుడా! నీ రెండు పాదములను కడుగుట కీయుదకము అని ముందు కుడికాలును తరువాత ఎడమకాలును కడుగవలెను.

శ్లో॥ నమోస్త్వనంతాయ సహస్రమూర్తయే సహస్రపాదా[illegible] | సహస్ర

నాశనరహితుడైనట్టిన్ని, అనేకరూపములను ధరించునట్టిన్ని, అనేకమైన పాదములు నేత్రములు శిరస్సులు బాహువు

నామ్నే పురుషాయ శాశ్వతే
సహస్ర కోటి యుగ ధారిణే
నమః ॥

శ్రీలక్ష్మీనారాయణ స్వ
రూపవర అమీగంధాః అలం
కారార్థా ఇమే అక్షతాః ।

సంకల్పితాః సకలారాధనైః
శ్శోభనమస్తు ॥

శ్లో॥ కన్యాం కనక సంపన్నాం
కనకాభరణైర్యుతాం । దా
స్యామి విష్ణవే తుభ్యం బ్రహ్మ
లోక జిగీషయా ॥

కన్యే మమాగ్రతో భూ
యాః కన్యే మే దేవి పార్శ్వ
యోః । కన్యే మే సర్వతో భూ
యాస్త్వద్దానా న్మోక్ష మా
ప్నుయాం ॥

విశ్వంభర స్సర్వ భూతా
స్సాక్షిణ్య స్సర్వదేవతాః । క
న్యామిమాం ప్రదాస్యామి పి
తౄణాంతారణాయవై ॥

లు గల దేవునకు నమస్కారము నమస్కారము
అనేకనామములుగల్గి శాశ్వత రూప
డై అనేక యుగధర్మములను నడపు
నికి నమస్కారము అని యుచ్చరించుచు
చెప్పుచు పాదములను కడుగవలెను.

శ్రీలక్ష్మీనారాయణ స్వరూపుడవగు
నో వరుడా ఇవి సుగంధ ద్రవ్యములు
(గంధం) అలంకారముని మిత్త మైనవి
తములు (అని అక్షతలు)

ఇవియున్ని యునాశరహితములగు
ఈ యుపచారముల చేత శుభముగాక
ఈ క్రింది శ్లోకముల ద్వారా పఠించవలెను.

హిరణ్యములతో కూడుకొన్నట్టియు
స్వర్ణాభరణములతో కూడినట్టియు
కన్యను నా బ్రహ్మలోక నివాసము కొరకు
విష్ణు స్వరూపుడవైన నీకొసగుచున్నాను.

ఓ చిన్న దానా నా యెదుర సంకీర్తి
చేదోడు వాదోడుగా నుండు దానవు
బాలికా నాకు సమస్త కీర్తిమలను
యుచుంటివి అట్టినిన్ను దానము చేసి మో
క్షము నందదలచితిని.

శ్రీవిష్ణువును, సమస్త భూతములు
బ్రహ్మాది దేవతలున్ను సాక్షిగా పితృ
వరులు తరించునిమిత్తము ఈ కన్యాదా
నము చేయుచున్నాను.

కన్యాం సాలంకృతాం సాధ్వీం సుశీలాయ సుధీమతే ప్రయతోఽహం ప్రయచ్ఛామి ధర్మకామార్థసిద్ధయే ॥

అలంకారములతో కూడినట్టియు శాంత స్వభావము గల యీకన్యను నిశ్చల చిత్తముతో బుద్ధిమంతుడై సత్ప్రవర్తనుడైన వరునకు ధర్మకామార్థములు సిద్ధించునిమిత్త మిచ్చుచున్నాను.

చతుస్సాగరపర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభం భవతు।

వాసిష్ఠమైత్రావరుణ = విష్ణుశర్మణోనప్త్రీం। వాసిష్ఠ = మధుసూదన శర్మణః పౌత్రీం। వాసిష్ఠ = త్రివిక్రమ శర్మణః పుత్రీం। వాసిష్ఠ = గోత్రోద్భవాం లక్ష్మీనామ్నీం కన్యాం ॥

చతుస్సాగరపర్యంతం గోబ్రాహ్మణేభ్యశ్శుభం భవతు।

కాశ్యపావత్సార = కేశవశర్మణోనప్త్రే। కాశ్యప = నారాయణ శర్మణః పౌత్రాయ। కాశ్యప = మాధవ శర్మణః పుత్రాయ। కాశ్యప = గోత్రోద్భవాయ గోవిందశర్మణే వరాయ॥

తుభ్యంప్రజాసహత్వకర్మభ్యః ప్రతిపాదయామి— ఇతి కన్యాముదకపూర్వందద్యాత్॥

స్వస్తీతి ప్రతివచనం॥

నీకు సంతానాదుల కుపయోగించు కొరకు నప్పగింత చేయుచున్నాను. అని కన్యయొక్క దోయిట నక్షింత చందన ఫల తాంబూలముంచి ఉదకధారతో నా దోసిటను వరుని దోయిట నుంచవలెను.

వరుడు 'స్వస్తి'యని, యీ దిగువ మంత్రములు చెప్పవలెను.

మం॥ దేవస్యత్వా సవితుఃప్రసవేఽశ్వినో ర్బాహుభ్యాం పూష్ణో హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్ణామిరాజాత్వా వరుణోనయతుదేవి దక్షిణేప్రజాపతయే కన్యాం। తేనామృతత్వమశ్యాం। వయోదాత్రే। మయోమహ్య

మస్తు ప్రతిగృహ్ణాత్వి । క ఇదం కస్మా అదాత్ । కామః కామాయ । కామో దాతా । కామః ప్రతిగ్రహీతా । కామగ్ం సముద్రమావిశ । కామేన త్వా ప్రతిగృహ్ణామి । కామైతత్తే । ఏషా తే కామదక్షిణా । ఉత్తాన స్త్వాంగీరసః ప్రతిగృహ్ణాతు ॥

కన్యాదాన సాద్గుణ్యార్థం యథాశక్తి దక్షిణాం తుభ్య మహం సంప్రదదేనమమ ॥

కన్యాదాన సిద్ధికొఱకు నా శక్తికొలది దక్షిణ నిచ్చుచున్నాను.

దాతాధర్మార్థకామేషు త్వయైషా నాతి చరితవ్యా। వరః । నాతిచరామి॥ తత్రైవ కన్యాస్త్రవరో వివాహ వేదికాయా మగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కుర్యాత్॥

పుణ్యకార్యములయందును ఆదాయ వ్యయముల యందును కోర్కులయందు ను యీ చిన్నదాని నతిక్రమించి చేయవ ద్దని దాతయనవలెను. నలఘాలేక చేయనని వరుడు, ప్ర॥ కన్యనటనేయుంచి వరుడువై వాహికాగ్నిని నిశ్చయించిన కుండమందు. అగ్ని ప్రతిష్ఠాపనచేయవలెను అదిమెట్లనగా

పాణిగ్రహణాయమ్య=ప్రీత్యర్థం= సకల శ్రౌతస్మార్త నిత్య కర్మానుష్ఠానాధికార సిధ్యర్థం గృహ్యాగ్ని ప్రతిష్ఠాపనం కరిష్యే॥

సమస్తమైన శ్రౌతస్మార్త కర్మలు స్మార్తకర్తలు నిత్యకర్మలను జేయు నర్హతకొఱకు గృహ్యముచేయదగిన యగ్నిని ప్రతిష్ఠించుచున్నాను.

ప్రాచీః పూర్వం = అగ్నిమిథ్వా॥

అని సంకల్పించి స్థండిలోల్లేఖనము ద లగ్నిమిథ్యావరకు చేసి మరల యథా స్థానమునకు రావలెను.

(ఇతో మధుపర్క 1) ఓం ప్రాణానాయమ్య మమోపాత్త క్రియమాణ. కన్యాదానాంగత్వేన వరం మధుపర్కేణ పూజయిష్యే॥

కూర్చం ప్రయచ్ఛతి॥

తరువాత మధుపర్కము ... సంకల్పము చేసి నేను చేయుచున్న కన్యాదానాంగముగుటచేత వరుని మధుపర్కము పూజావిధానముగా పూజించుచున్నాను.

దాత కూర్చాసనముగా వరుని కుత్తరాగ్రముగా వేయవలెను.

సూ. యత్రాస్తా అవచితం కుర్వంతి తస్మాత్కూర్చ ఉపవిశతి॥

యథాపురస్తాత్॥

పక్ష్మాంతరమందున్న స్నానముచేసిన మధుపర్కపూజ చేయుమనో అక్కడ దాత యిచ్చినకూర్చమీద కూర్చుండవలెను.

ఉపనయనములో నాచార్యుడు మంత్రయుక్తముగా కూర్చొనినట్లు.

వరుడీమంత్రమును చెప్పి ఉత్తరాగ్రమైన కూర్చమీద పశ్చిమాభిముఖుడై కూర్చుండవలెను.

మం॥ రాష్ట్రభృదస్యాచార్యాసందీమాత్వద్యోషం॥

మం॥ రాష్ట్రభృదసి సమ్రాడాసందీమాత్వద్యోషం॥

అని క్షత్రియుడును,

మం॥ రాష్ట్రభృదస్యధిపత్న్యాసందీమాత్వద్యోషం॥

ఇట్లు వైశ్యుడున్ను యితరకులజుడైన ప్రభువున్ను చెప్పవలెను.

సూ. ఆపః పాద్యా ఇతి దాతాప్రాహ॥

తరువాత దాత ఉదకము తెచ్చి ఈ ఉదకములు పాదప్రక్షాళనార్థములు అనవలెను.

సూ॥ సంప్రత్తరయాభిమంత్ర్య॥

వరుడు ముందుమంత్రముచే నభిమంత్రణము చేయవలెను.

మం॥ ఆపః పాదావనే జనీర్ద్విషంతం నాశయంతు మే। అస్మిన్ కులే

బ్రహ్మవర్చస్యసాని॥

సూ॥ దక్షిణం పాదం పూర్వం బ్రాహ్మణాయ ప్రయచ్ఛేత్॥ సూ॥ సవ్యగ్ం శూద్రాయ॥

కుడికాలు ముందుగ (బ్రాహ్మణుడైన) దాతకీయవలెను. దాత శూద్రుడైనచో ఎడమ కాలు ముందీయవలెను.

సమోష్ణసంభారాయ - యుగధారికో నమః

సూ॥ ప్రక్షాళయితార ముపస్పృశ్యాచామేత్॥

కాళ్లుకడుగుదాతను చేతితో తాకుచు పిమ్మట నాచమించవలెను.

(సూత్రకారులు చెప్పలేదు గనుక రాజన్యునకును వైశ్యునకును పాదప్రక్షాళనమే లేదని సుదర్శనాచార్యులు చెప్పుచున్నారు. కొందరు కుడియెడమ పరీక్షవారి కక్కర లేదు గనుక సూత్రము చెప్పలేదని యందురు. సందిగ్ధమైన దానికాచారమునే యవలంబింపనది.)

ఉత్తరేణ యజుషాఽఽత్మానం ప్రత్యభిమృశేత్॥

పిమ్మట క్రిందియజున్నుచేత వరుడు తన హృదయమును ముట్టుకొనవలెను.

మం॥ మయి మహో మయి యశో మయీంద్రియం వీర్యం॥

అప ఉపస్పృశ్య॥

ఉదకము ముట్టుకోవలెను.

సూ॥ కూర్చాభ్యాం పరిగృహ్య దాత్రా మృణ్మయేనార్హణీయా ఆపశ్శ్రావాః॥

అడుగున పైనను రెండు కూర్చలతో పట్టుకొని పువ్వులు అక్షతలు గంధముతో కూడిన మృణ్మయపాత్రలో దాత అర్ఘ్యము నిమిత్తమైన యుదకములు అని పలుకవలెను.

అర్హణీయా ఆపః।

వరః ఉత్తరయాఽభిమంత్రయే॥

వరుడు క్రిందిమంత్రముచే నాయుదకముల నభిమంత్రించవలెను.

మం॥ ఆపః పాదావనేజనీర్ద్విషంతం నాశయంతుమే। అస్మిన్ కులే బ్రహ్మవర్చస్యసాని॥

సూ॥ దక్షిణం పాదం పూర్వం బ్రాహ్మణాయ ప్రయచ్ఛేత్॥ సూ॥ సవ్యం శూద్రాయ॥ } కుడికాలు ముందుగ బ్రాహ్మణునకైన దాటికీయవలెను. దాత శూద్రుడైనచో ఎడమ కాలు ముందీయవలెను.

నమోస్తు [illegible] - యుగంధర [illegible]

సూ॥ ప్రక్షాళయితార ముపస్పృశ్యాచామేత్॥ } కాళ్లుకడుగుదాతను చేతితో తాకుచు పిమ్మట నాచమించవలెను.

(సూత్రకారులు చెప్పలేదు గనుక రాజన్యునకు వైశ్యునకు పాదప్రక్షాళనము లేదని సుదర్శనాచార్యులు చెప్పుచున్నారు. కొందరు కుడియెడమ వరుసవారి కక్కర లేదు గనుక సూత్రము చెప్పలేదని యందురు. సందిగ్ధమైన దానికాచారమునే యవలంబించునది.)

ఉ॥ కేన యజుషాఽఽత్మానం ప్రత్యభిమృశేత్॥ } పిమ్మట క్రిందియజుస్సుచేత వరుడు తన హృదయమును ముట్టుకొనవలెను.

మం॥ మయి మహో మయి యశో మయీంద్రియం వీర్యం॥

అప ఉపస్పృశ్య॥ } ఉదకము ముట్టుకోవలెను.

సూ॥ కూర్చాభ్యాం పరిగృహ్య దార్భామృణ్మయే నార్హణీయా ఆప ఇతి ప్రాహ॥ } అడుగున పైనను రెండుకూర్చలతో పట్టుకొని పుష్పలు అక్షతలు నుదకముతో కూడిన మృణ్మయపాత్రలోది అర్ఘ్యము నిమిత్తమైన యుదకములు అని పలుకవలెను.

అర్హ్యార్హణీయా ఆపః।

వరః ఉత్తరయాఽభిమంత్రి॥ } వరుడు క్రిందిమంత్రముచే నాయుదకముల నభిమంత్రించవలెను.

ఆ

మం॥ ఆమాగన్ యశసావర్చసాసగం సృజపయసాతేజసాచ। తమ్మా ప్రియం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం పశూనాం॥

సూ॥ అంజలావేకదేశ ఆనీయమాన ఉత్తరం యజుర్జపేత్॥	తన దోసిలిలోని యుదకములలో కొంతభాగము దాతయుంచగా వరుడు ముందు యజుస్సును జపముచేయవలెను.

మం॥ విరాజోదోహోసివిరాజోదోహమశీయ మమపద్యాయవిరాజ॥

సూ॥ శేషం పురస్తాన్నినీయమాన ముత్తరయాఽనుమంత్రయతే॥	తనదోసిట నుంచగా మిగిలిన యుదకమును తనముందర నేలమీద దాత యుంచగా వరుడు ముందుమంత్రము చెప్పుచు నభిమంత్రణ చేయవలెను.

మం॥ సముద్రం వఃప్రహిణోమిస్వాం యోనిమపిగచ్ఛత। అచ్ఛిద్రః ప్రజయాభూయాసం మాపరాసేచిమత్పయః॥

సూ॥ దధిమధ్వితి సగం సృజ్య కాగంస్యేనవర్షీయసా ఉపిధాయ కూర్చాభ్యాం పరిగృహ్య దాతా 'మధుపర్క' ఇతి ప్రాహ॥	పెరుగు తేనె యీరెంటిని ఒకపాత్రయందుకలిపి దానికంటె పెద్దదైన కంచుపాత్రచేత కప్పి రెండుకూర్చలచేత నడుగునను పైనను పట్టుకొని 'మధుపర్కము' అని దాత యనవలెను.
సూ॥ త్రివృతమేకే ఘృతంచ॥	కొందరు మధుపర్కమునకు త్రివస్తువులనియు మూడవది ఘృతమనియు నందురు.
సూ॥ పాంక్తమేకే ధానాస్సక్తూగంశ్చ॥	మరికొందరు వేపుడుబియ్యము, పేలపిండియును, కూడ కలసి యైదందురు.

మం॥ అనాగస్ యశసావర్చసానగ్ం సృజవయసా తేజసాచ। తమా

ప్రియం ప్రజానాం కుర్వధిపతిం పశూనాం॥

సూ॥ అంజలావేకదేశ ఆనీయమాన ఉత్తరం యజుర్జపేత్॥ — తన దోసిలిలోని యుదకములలో కొంతభాగము దాతయుంచగా వరుడు ముందు యజుస్సును జపము చేయవలెను.

మం॥ విరాజోదోహోసివిరాజోదోహమసీయ మమపద్యాయవిరాజ॥

సూ॥ శేషం పురస్తాన్నినీయమాన ముత్తరయాఽనుమంత్రయతే॥ — తనదోసిట నుంచగా మిగిలిన యుదకమును తనముందర నేలమీద దాత యుంచగా వరుడు ముందుమంత్రము చెప్పుచు నభిమంత్రణ చేయవలెను.

మం॥ సముద్రం వః ప్రహిణోమిస్వాం యోనిమపిగచ్ఛత। అచ్ఛిద్రః ప్ర

జయా భూయాసం మాపరాసేచిమత్పయః॥

సూ॥ దధిమధ్వితి సగ్ంసృజ్య కాగ్ంస్యేనవర్షీయసా ఽపిధాయ కూర్చాభ్యాం పరిగృహ్య దాతా 'మధుపర్క' ఇతిప్రాహ॥ — పెరుగు తేనె యీరెంటిని ఒకపాత్రియందు కలిపి దానికంటె పెద్దదైన కంచుపాత్రచేత కప్పి రెండుకూర్చలచేత నడుగునను పైనను పట్టుకొని 'మధుపర్కము' అని దాత యనవలెను.

సూ॥ త్రివృతమేకే ఘృతంచ॥ — కొందరు మధుపర్కమునకు 3వస్తువులనియు మూడవదిఘృతమనియునందురు.

సూ॥ పాఙ్క్తమేకేధానాస్సక్తూగ్ంశ్చ॥ — మరికొందరు వేపుడుబియ్యము, పేలపిండియును, కూడ కలసి యైదందురు.

మంత్రః ॥ } ఈ సమంత్రముచేసి

మం॥ త్రైష్టుభేన ... బ్రహ్మణా ... త్వా ...

మా రాష్ట్రియం ప్రజానాం సర్వాధిపతిం కరోతు॥ అహంగతి ...

సాపత్న్యానాం ... అహం రాష్ట్రియం ప్రజానాం

సర్వాధిపతిం కరోతాం॥

సూ॥ యజుర్భ్యామప ఆచామతి పురస్తాదుపరి ష్టాచ్చ॥	“అమృతోపస్తరణమసి అమృతాపిధానమసి” అను ఈ రెండు యజుస్సులచేత క్రింది విధమున నాచమించవలెను.
మం॥ అమృతోపస్తరణమసి॥ అమృతాపిధానమసి॥	ఈమంత్రము చెప్పి ఉదకమును రెండుసార్లాచమించవలెను.
సూ॥ ఉత్తరయా త్రిః ప్రాశ్య ॥	ఉత్తరమంత్రము మూడుసార్లుచెప్పి మూడుసార్లు మధుపర్కప్రాశన చేయవలెను.

మం॥ యన్మధునో మధవ్యం పరమ మన్నాద్యం వీర్యం। తేనాహం మధునో మధవ్యేన పరమేణాన్నాద్యేన వీర్యేణ పరమోన్నాదో మధవ్యోసాని॥

దాత వరునిచేతియందీమధుపర్కమునుంచు టాచారము.

“సర్వాన్మంత్రేణాద్విస్తూష్ణీం” } ఒకమంత్రమువలన 3 ప్రాశ్నలని దీనిభావము.

మం॥ ఆచ్ఛాదాపిధానము

ఇత్యుక్త్వా పిత్వాపానస్త్రంప్రహ్లాద్యాచమ్య॥ అమృతాపిధాన మసి స్వాహా యప్రయుచ్ఛేత్ ॥

ప్రాశనానంతరము ఈ మంత్రము చెప్పి ఉదకమును పానము చేయవలెను. చేయి కడుగుకొని రెండుసార్లాచమనము చేయవలెను. దాత తనకు దయాపాత్రులైన వసూరులు శిష్యుడు మొదలగు స్నాతకులకా మధుపర్క శేషము నివ్వవలెను.

మం॥ ప్రతిగృహ్యేవ రాజన్యవైశ్యౌ పురోహితాయ॥

క్షత్రియులు గాని, వైశ్యులు గాని దాతలైనచో నామధుపర్క శేషమును తీసుకొని పురోహితున కీయవలెను.

"గౌః" ఇతిగాంప్రాహ ॥

పిమ్మట దాత। గౌః। అని గోవును చూపవలెను. గోవును చంపి చేయుతంత్రము పూర్వముండెడిది. అది యిప్పుడు చేయు టాచారము గాదుగాన నాతంత్రమును విడిచి ఇప్పటి యాచారము నను సరించుచున్నాను.

యద్యుత్సృజే దుపాగం శూత్రాన్జపిత్వా ॥

గోవును విడిచిపెట్టుటనే కోరినచో నరుసే క్రింది మూడు మంత్రములను మెల్లగా జపముచేయవలెను.

మం॥ యజ్ఞో వర్ధతాం యజ్ఞస్య వృద్ధిమనువర్ధాపదితిరస్య పదితిం మాతురస్వాదితోహం మనుష్యేషు భూయానం। గార్ధేనుర్భవ్యా మాతా రుద్రాణాం దుహితా వసూనాగ్ స్వసాదిత్యానామమృతస్య నాభిః। ప్రనువోచం చికితుషే జనాయ మాగామనాగామదితింవధిష్ట। పిబతూదకం తృణాన్యత్తు ॥

సభూత్వాయ ॥ అక్షతలు | ఉమా దిక్కరగా ఇవ్వవలెను.

మం॥ అన్నం తేషు ... తాంబూలం తాంబూల రక్షణాయ॥ } నిక్షిప్తమైన తాంబూలమునకు మా॥ దాని "భూతం" అనవలెను. తర్వాత వధువు "భూతం" అను వైదిక మంత్రమునకు నమస్కారము చేయవలెను.

మం॥ (దాతా) భూతం (వధూ) భూతం | ప్రతిగృహ్ణా | తస్మా త్తేయ | తస్య తేజసా | తస్య ఏకోత్తరం ॥

శ్రీ కల్యాణాయ॥ అక్షతలు } వధూవరాదుల దిక్కరగా ఇవ్వవలెను. వరం వస్త్రాభిరక్ష ధార్యం } పిమ్మట వధూవరుల నూతన వస్త్రములు ధారయేత్ ॥ } మంగళపాటలతో ధరించవలెను.

మం॥ అర్చత ప్రార్చత | ప్రియం వస్త్రేణ పితరానా ధయుతార్థ్య బ్రహ్మణా తేనా స్వస్తీ | ... సమ్రాట్ వరుణా సచేతః హిరణ్యయా వస్త్రే ... సంప్రతి ... హిరణ్యవర్ణః | హిరణ్యయాత్పరిహరాత్ ... హిరణ్య ... ॥

తిరిగి తిరిగి మంత్రగారు ... పాణిగ్రహణ మహోత్సవ సమయమందు అన్నపాన ... వస్త్రాభరణములున్ను ఇచ్చి గౌరవించవలెను. ... ధరించి యూవ మంచి "సభామంటపము" అని ... వలెను.

తిలపుష్పములు ... } ... మంగళ ... } ... మంగళవాద్యములను వాయించవలెను. ... ॥

మంగళాశాసనములు.

శ్లో॥ శ్రీ భద్రాచల దివ్యభవ్య శిఖర ప్రోత్తుంగ సౌధాంతరే నిత్య శ్రీమతి సుందరేమణి మయే సింహాసనే భాసురే । స్వాసీనస్సహ సీతయా ముదితయా వామాంకవిశ్రాంతయా । శ్రీరామః పరిపూర్ణశా శ్వతసుఖా కుర్యా దిమౌ దంపతీ ॥

శ్రీమద్రత్నకిరీట మందరతర శ్రీతాండవాడంబరః । శ్రీరంగన్ముఖచంద్రబింబలలితస్వానంద సుందస్మితః । కర్ణ శ్రీకర చారుకుండలమణి ఖేలత్కపోలస్థలః । శ్రీరామః పరిపూర్ణశాశ్వతసుఖాం కుర్యాదిమౌ దంపతీ ॥

విద్యుద్ధార ధగద్ధగద్విలసిత ప్రోద్దామదామోపమ శ్రీహేమాంబర విస్ఫురత్కటితటకల్యాణ దామోజ్జ్వలః । తాంబూలద్విగుణారుణాధరమణి శ్రీవిశ్వదమ్యాత్మవాన్ । శ్రీరామః పరిపూర్ణశాశ్వతసుఖాం కుర్యాదిమౌ దంపతీ ॥

సూ. స్వయం దృష్ట్వా తృతీయాం జపేత్ ॥ — వరుడు తాను పెండ్లికుమార్తెను చూచి క్రింది ఋక్కును జపించవలెను.

మం॥ అభ్రాతృఘ్నీం వరుణాపతిఘ్నీం బృహస్పతే । ఇంద్రాపుత్రఘ్నీం లక్ష్మ్యంతామస్యై సవితస్సువ ॥

సూ॥ దృష్ట్యైవ చక్షుషీ ఉపసంహరతి॥ — వధువు నొక్కమాఱు చూచి యూరకొనవలెను.

చతుర్థ్యా సమీక్షేత ॥ — నాలవఋక్కు చెప్పి వధూదృష్టియందు తనదృష్టిని ప్రసరింపజేయవలెను.

మం॥ అఘోరచక్షురపతిఘ్న్యేధి శివాపతిభ్యస్సు మనాస్సువర్చాః । జీవసూర్దేవకామాస్స్యోనాశన్నోభవద్విపదేశం చతుష్పదే ।

కృతపాణిగ్రహణాయామ్

(వధూవరులిద్దఱు సంకల్పించి.)

“ఆవాభ్యాం కర్మాణి కర్తవ్యాని ప్రజాశ్చోత్పాదయితవ్యాః ”(వధూవరౌ సంకల్పయతః)

మనమిద్దరమును పుణ్య కార్యములు చేయుదము. సంతానమును బడయుదము. అని దంపతులనవలెను. వరుడు సాక్షతోదకములను వధూ హస్తమందు విడువవలెను.

అంగుష్ఠేనోపమధ్యమయాచాంగుళ్యాదర్భాగ్రం సంగృహ్యోత్తరేణ యజుషా తస్యాభ్రువోరంతరగ్ం సంమృజ్య ప్రతీచీనం నిరస్యేత్ ।

వధువున కభిముఖుడై బొటనవ్రేలుతోను ఉంగరపు వ్రేలితోను అగ్రము క్రిందికుండునట్లు దర్భనుపట్టి 'ఇదమహం' అను మంత్రమును చెప్పి ఆ చిన్నదాని కనుబొమ్మల నడుమను ప్రదక్షిణముగ తుడిచి పడమట దర్భనుపారవేయవలెను.

మం॥ ఇదమహం యాత్వయిపతిఘ్న్యలక్ష్మీస్తాం నిర్దిశామి ॥

ఈమంత్రాంతమందాదర్భను పారవేసి యుదకమును ముట్టుకొనవలెను.

సూ॥ ప్రాప్తనిమిత్త ఉత్తరాం జపేత్ ॥

కారణము తటస్థించినప్పుడు (అనగా వధువుగాని తత్సంబంధులుగాని వియోగ ఖేదముచే కన్నీరు నించినప్పుడు) క్రింది మంత్రమును జపించవలెను.

మం॥ జీవాగ్ంరుదంతి విమయంతే అధ్వరే దీర్ఘామను ప్రసితిం దీధియుర్నరః । వామం పితృభ్యో య ఇదగ్ం సమేరిరే మయః పతిభ్యో జనయః పరిష్వజే ॥

సూ॥ యుగ్మాన్సమవేతాన్మంత్రవత ఉత్తరయా ఉదధ్యః ప్రహిణుయాత్ ॥

పరిసంఖ్యగలిగి తన కార్యమందు దృష్టికలిగినట్టి వేదవేత్తలైన బ్రాహ్మణులను క్రింది మంత్రము చెప్పి పెండ్లికూతు నభిషేకించుట కుదకము నిమిత్తము పంపవలెను.

మం॥ వ్యృక్షత్క్రూరముదచంత్వాప ఆస్యై బ్రాహ్మణాస్స్నపనగ్ం హరంతు । అవీరఘ్నీరుదచంత్వాపః ॥

సూ. ఉత్తరేణ యజుషా తస్యాశ్శిరసి దర్భేణ్వం నిధాయ ॥

క్రింది యజుస్సు చెప్పి ఆచిన్న దాని శిరస్సుమీద దర్భలచే చుట్టిన కడియము నుంచవలెను.

మం॥ అర్యమ్ణో అగ్నింపరియంతు క్షిప్రం ప్రతీక్షంతాగ్ శ్వశ్ర్వో దేవరాశ్చ ॥

సూ॥ తస్మిన్నుత్తరయా దక్షిణం యుగచ్ఛిద్రం ప్రతిష్ఠాప్య ॥

ఆకడియమం దుత్తరమంత్రము చెప్పి బండికాడియొక్క దక్షిణపుతొలను (రెండు తొలలున్నచో కానది) ఉంచవలెను.

మం॥ ఖేనసః ఖేరథః ఖేయుగస్య శచీపతే । అపాలామింద్ర త్రిః పూర్త్వ్యకరత్సూర్యవర్చసం ॥

సూ॥ స్ఛిద్రేసువర్ణముత్త రయుగం దర్భాయ ॥	అరంధ్రమందు బంగారమును క్రింద ఉుక్క చెప్పి ఉంది పట్టుకొనవలెను.

మం॥ శంతేహిరణ్యాగ్ం శముశంత్వా పశ్శంతే మేథీభవతుశం యుగస్యతృద్మ | శంత ఆపశ్శతపవిత్రా భవం త్వథాపత్యాతన్వాగ్ం సగ్ం స్పృశస్వ ॥

సూ॥ ఉత్తరాభిః పంచభిః స్నాపయిత్వా ॥	క్రింది మైదు మంత్రములు చెప్పి కొనసాగా మారే అభిషేకించవలెను.

మం॥ హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకాః ప్రచక్రముర్హిత్వావద్యమాపః | శతంపవిత్రావితతాహ్యాసు తాభిష్ట్వాదేవస్సవితాపునాతు | హిరణ్యవర్ణాశ్శుచయః పావకాయాసుజాతః కశ్యపోయాస్వగ్నిః | యా అగ్నిం గర్భందధిరేసువర్ణాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనాభవంతు | యాసాగం రాజావరుణోయాతి మధ్యేసత్యానృతే అవపశ్యంజనానాం | యాఅగ్నిం గర్భందధిరేసువర్ణాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనాభవంతు | యాసాందేవాదివికృణ్వంతిభక్షంయాఅంతరిక్షే బహుధానివిష్టాః | యాఅగ్నింగర్భందధిరేసువర్ణాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనాభవంతు | శివేనత్వాచక్షుషా పశ్యంత్వాపశ్శివయాతన్వోపస్పృశంతుత్వచంతే | ఘృతశ్చుతశ్శుచయోయాః పావకాస్తాన ఆపశ్శగ్గ్ స్యోనాభవంతు ॥ (అంతేనక్రతాన్స్నపయతి)

సూ॥ ఉత్తరయాహతేన వాససాచ్ఛాదయ్య ॥	క్రింది మంత్రము చెప్పి వధువునకు కొత్త చీర కప్పవలెను (అనగా కట్టించవలెను)

మం॥ పరిత్వాగిర్వణోగిర ఇమాభవంతు విశ్వతః । వృద్ధాయుమనువృద్ధయో జుష్టాభవంతు జుష్టయః ॥

కృత్వాచమయ్య	ఆచమనము చేయించవలెను.
సూ॥ ఉత్తరయా యోక్త్రేణసన్నహ్యతి॥	క్రిందిమంత్రమును చెప్పి యోక్త్రమను త్రాటను వధువు నడుమునకు కట్టవలెను. (అ॰ ముఖుష్ణ కట్టవలెను.)

మం॥ ఆశాసానా సౌమనసం ప్రజాగం సౌభాగ్యం తనూం । అగ్నేరనువ్రతా భూత్వా సన్నహ్యే సుకృతాయకం ॥

(ఉత్తరేణ నాభిం నిష్టర్క్యగ్రంథిం కృత్వాప్రదక్షిణం పర్యూహ్య దక్షిణేననాభిముపస్థాపయతి)॥	బొడ్డున కుత్తరమున పీటముడివేసి ప్రదక్షిణముగా (బొడ్డుమీదనుండి) జరిపి బొడ్డునకు దక్షిణమున అముడియుండునట్లు చేయవలెను.

ఇది మొదలు (అథైనాముత్తరయా) అను పాణిగ్రహణమువరకు ఆపస్తంబులు చెప్పకున్నను ఆచార ప్రాప్తమగుటవల్లను ఇతరస్మృతిసిద్ధమగుటవల్లను క్రమముగా చేయదగినదే.

రెండు పళ్లెరములతో తెచ్చిన తలంబ్రాలబియ్యముమీద మంగళ సూత్రముంచి పూజించి ముత్తైదువుల చేతను స్పృశింపచేసిన పిమ్మట వరుడు వధువున కభిముఖుడై క్రింది శ్లోకమును చదువుచు రెండుసూత్రములను మెడను ముళ్లు వేయవలెను.

సూ॥ ఉత్తరయాహతేన వాససాచ్ఛాదయేత్ ॥	క్రింది మంత్రము చెప్పి వధువునకు క్రొత్త చీర కప్పవలెను (అనగా కట్టించవలెను)

మం॥ పరిత్వాగిర్వణోగిర ఇమాభవంతువిశ్వతః । వృద్ధాయుమనువృద్ధయోజుష్టాభవంతుజుష్టయః ॥

కృత్వాచమయ్య	ఆచమనము చేయించవలెను.
సూ॥ ఉత్తరయాయోక్త్రేణసన్నహ్యేత్॥	క్రిందిమంత్రమును చెప్పి యోక్త్రమును (త్రాడును) వధువు మొలకు కట్టవలెను. (అనగా ముంజుష్టా కట్టవలెను.)

మం॥ ఆశాసానాసౌమనసంప్రజాగం సౌభాగ్యంతనూం । అగ్నేరనువ్రతాభూత్వా సన్నహ్యేసుకృతాయకం ।

(ఉత్తరేణ నాభిం నిష్టర్క్యగ్రంథిం కృత్వాప్రదక్షిణం పర్యూహ్య దక్షిణేననాభిమవస్థాపయతి)	బొడ్డున కుత్తరమున వీటముడివేసి ప్రదక్షిణముగా (బొడ్డుమీదనుండి) జరిపి బొడ్డునకు దక్షిణమున అముడియుండునట్లు చేయవలెను.

ఇది మొదలు (అగ్నైనాముత్తరయా) అను పాణిగ్రహణము వరకు అపస్తంబులు చెప్పకున్నను ఆచార ప్రాప్తములగుటవల్లను ఇతరస్మృతిసిద్ధములగుటవల్లను క్రమముగా చేయదగినదియే.

రెండు పళ్లెరములతో తెచ్చిన తలంబ్రాలబియ్యముమీద మంగళసూత్రములుంచి పూజించి ముత్తైదువుల కరముల స్పృశింపజేసిన పిమ్మట వధువున కభిముఖుడై క్రింది శ్లోకమును జపించుచు రెండుసూత్రములను మూడేసి ముళ్లు వేయవలెను.

శ్లో॥ మాంగళ్యతంతునానేన మమజీవనహేతునా। కంఠేబధ్నామిసుభగే త్వంజీవశరదశ్శతం ॥ మాంగళ్యధారణముహూర్తస్సుముహూర్తోస్తు

తతలగ్నాత్రితకాలోవర్ణాంకు ర్యాత్ ॥ వరః వయసావధ్వం జలావుపస్తీర్య ద్విస్తండులా నోప్యద్విరభిఘారయతి ॥ వరాంజలావస్యః కుర్యాదేవం. వధ్వంజలేరుపరిష్టాప్య ॥

నా జీవనమునకు సూత్రమైన యీ మంగళ సూత్రమును నీ కంఠమున గట్టుచున్నాను. ఓ సుందరీ! నీవు నూరేండ్లు బ్రతుకుము. అని ముత్తైదువలకు కుంకుమ పూయవలెను.

పిమ్మట తలంబ్రాలు పోయించవలెను. ఎట్లనగా, వరుడు పాలతో వధువు దోయిట నభిఘరించి రెండుసార్లు తండులములుంచి రెండుసార్లు పైనభిఘరించవలెను. వధువునకు చేసినట్లే మరియొకరు వరుని దోసిటికి చేయవలెను. పిమ్మట వధువు దోసిటిపైన తన దోసిటినుంచి యీ క్రింద చెప్పబోవు నాశీర్వాక్యములను, అనువాకమును చెప్పవలెను.

॥ పిలాగస్త్యరయంతు బహుదేయంచాస్తు। పుణ్యం వర్ధతాం శాంతిరస్తు। పుష్టిరస్తు। తుష్టిరస్తు। వృద్ధిరస్త్వవిఘ్నమస్తు। ఆయుష్యమస్త్వారోగ్యమస్తు। స్వస్తి శివం కర్మాస్తు। కర్మసమృద్ధిరస్తు। దంపత్యో [illegible] శాంతిరస్తు ॥

మం॥ ప్రజాపతిస్త్రియాంయశః। ముష్కయోరదధాత్సపం। కామస్యతృప్తిమానందం। తస్యాగ్నే భాజయేహమా। మోదః ప్రమోద ఆనందః। ముష్కయోర్నిహితస్సపః। సృత్వేవకామస్య తృప్యాణి। దక్షిణానాంప్రతిగ్రహే। మనసశ్చిత్తమాకూతిం। వాచస్సత్యమశీమహి ॥ పశూనాగం రూపమన్నస్య। యశశ్శ్రీశ్శ్రయతాంమయి। య

ధాహామస్యా అత్యవసృష్టిస్త్రీపుమాన్ । యథా స్త్రీ తృప్యత్వతి భాగంపి

ప్రియమ్ప్రియాః । ఏవం భగస్య తృప్యతు । యజ్ఞస్య కామ్యాః ప్రియాః ।

దదామీత్యగ్నిర్వదతి । తథేతి వాయురాహ తత్ । హంతేతి సత్యం చం

ద్రమాః । ఆదిత్యస్సత్యమోమితి । ఆపస్తత్సత్యమాభరన్ । యశో య

జ్ఞస్య దక్షిణాం॥

అన్యోన్యస్యగ్ం శిరసితండు లారోపణం కుర్యాత్॥ } ఒకరిశిరమున నొకరి క్రిందజెప్పబోవు రీతిగా తలబ్రాలు నుంచుకొనవలెను.

పూర్వం వరో వధ్వాశ్శిరసి వాపయేత్॥ } తొలిసారి వరుడు ముందు వధువు శిరమున నీమంత్రముజెప్పి యుంచవలెను.

మం॥ ప్రజా మే కామః సమృధ్యతాం॥

[నే గోరుచున్న సంతానము వృద్ధి యగుగాక !]

ద్వితీయావర్యాయే వరస్య శిరసి పూర్వం॥ } రెండవసారి ముందు వధువు వరుని శిరమున నీమంత్రముజెప్పి యుంచవలెను.

మం॥ పశవో మే కామః సమృధ్యతాం॥

[నా కిష్టమైన పాడిపంటలు సమృద్ధ మగుగాక!]

తృతీయపర్యాయే వధ్వా శ్శిరసి పూర్వం॥ } మూడవసారి వధూశిరమున ముందుంచవలెను.

మం॥ యజ్ఞో మే కామ స్సమృధ్యతాం॥

[నా కిష్టమైనత్యాగము సమృద్ధ మగుగాక !]

సాన్నిధ్యం చతుర్థే ఆసనే
స్వయం ముగవత్॥ } నాలవ పర్యాయము సమంత్రకముగా తీరింది మంత్రము చెప్పి [illegible] నా లోక్య[illegible]యగా ముందుకొనవలెను,

మం॥ శ్రీరామాయ స్వస్త్యస్తు ॥
[నాకు కావలసిన ధనము సమృద్ధి యగుగాక !]

గం॥ బ్రహ్మ
గ్రంథి బద్ధాత్॥ } సిద్ధుల బ్రాహ్మణుడి ([illegible] బాలింతలను [illegible] ఆ రెండు కొనలను కలిపి [illegible] ముడి చెప్పుడు) చేయవలెను.

మం॥ యోగక్షేమవ్యక్తిస్త్రీ[illegible]యుగం గ్రీయతాం[illegible] [illegible] జ్యోతిర్గాంత్ి । అతిమన్యమృద్ధిర్ధి । గ్రంథింగ్రీధాత్వి । అతిమవ[illegible]స్యం వ త్యక్షత్ి । పుమాన్ వైగ్రింథిః । స్త్రీపతిః । తన్వధునం । [illegible] నాస్యతద్య[illegible]తోతి[illegible]వనాయ । వ్రీడాయనే [illegible] దృఢమా నః॥ [illegible] అర్ధా సమలత్మనః । యత్పత్ని । యజ్ఞస్య [illegible] అతి [illegible]నాయ । సుప్రజనస్త్వాయగం సుపత్ని[illegible]సవిమిత్యాహ । య [illegible]ేవ తన్మధునం కరోతి । [illegible] ప్రియాత్రా ఇతి [illegible] । మ [illegible] [illegible]

హానం వ్యాపద్యేత్ । తస్యానే క్రియమాణస్య సర్వే విఘ్నదేవయజ్ఞ్యాసు ఘ్నత్యాహ । అనేన మే వైతావాం శాన్తి॥ బ్రహ్మగ్రంథి ముహూర్తస్సు ముహూర్తోఽస్తు॥ తతస్సంకల్ప్య = తరువాత సంకల్పము చేసి.

పాణిగ్రహణాం గత్వేన ఆవయోః రక్షార్థం రక్షాబంధం కరిష్యే॥	పాణిగ్రహణాంగ మగుటచేత మా యిద్దరి సంరక్షణార్థము రక్షలను గట్టుచున్నాను.
పూజాం కృత్వా॥	పూజ చేసి,
మం॥ విశ్వేత్తా తే=బంధవే॥	వరుని చేతికి మంత్రము చెప్పించి పురోహితుడు కట్టవలెను.
మం॥ బృహత్సా=రక్షవధ్వా వామకరే బధ్నాతి॥	వరుడీమంత్రమును చెప్పుచు వధూ వామహస్తమున గట్టవలెను.

రక్షాబంధనముహూర్తస్సుముహూర్తోఽస్తు॥

సూ॥ అథైనాముత్తరయా దక్షిణే హస్తే గృహీత్వాఽగ్నిమభ్యానీయ తూష్ణీం దక్షిణహస్తే గృహీత్వా॥	పిమ్మట నీచిన్నదానిని కుడిచేతితో పట్టుకొని ముందు మంత్రము చెప్పుచు గృహ్యాగ్ని కభిముఖముగా తీసుకురావలెను.

ప్రధాన హోమము

మం॥ భూమాత్వేనాయతు హాస్త గృహ్యాత్వశ్వినౌత్వా ప్రవహతాగం ర

థేన। గృహాన్గచ్ఛగృహపత్నీ యథాసో వశినీత్వం విదథమావదాసి॥

ఉదగగం

సూ॥ అపరేణాగ్నిం కటమాస్తీర్య తస్మిన్నప విశత ఉత్తరోవర॥ — అగ్నికి పడమట చాపను పరిచి దాని యందు దంపతులు ఉత్తరవరుడుగా కూర్చుండవలెను.

ఆచమ్య—శ్రీమాన్గోత్రః నామధేయోహం మమోపాత్త దురిత క్షయ ద్వారాశ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం॥

అస్యాన్ వోధయావ ధ్వావహ వివాహ ప్రధాన హోమం కరిష్యే॥ — ఈ నూతనముగా చేపట్టిన వధువుతో కూడ వివాహమునకు ముఖ్యముగా చేయదగిన హోమమును చేయుచున్నాను. అని సంకల్పించి భూర్భువస్సువరోం" అని దలు పర్యాన్నగ్నిస్తీర్య॥ నరకు చేసి క్రింది విధమున పాత్రాసాదన చేయవలెను.

యు(తాగ్ని) స్థాప్య తే— — — — పాత్ర ప్రయోగకాలె

శ్లో॥ వధ్వంజలిం హోమ విధాన దర్వీం ద్వితీయ ద ర్వీం సహాచాజ్య ధాన్యా। ప్రోక్షణం పాత్రేణ సహావరి ... ముధ్మంచ శమ్యాశ్వప పాషాణమాశ్మ॥ — మొదటివరుసలో వధువుయొక్క దోసిలి, స్రుక్కు, స్రువము, ఆజ్యస్థాలియు ను, రెండవవరుసలో ప్రోక్షణపాత్రతో కూడ పూర్ణపాత్రయును, మూడవవరు సలో నిధ్మము, శాదిపేలలు, (శమ్యలు) పేలములు, రాయియు, నాసాదన చేయ వలెను.

వధూవాస్తు హోమస్య ప్రోక్షణ సవనసమార్జనాని కరోతి॥

వధువు [illegible] ములతో పాటు ఆసాదించుట, ప్రోక్షించుట, [illegible] చేయవలెను.

అపవిధ్యానాం(గ్రా)[illegible] నాని కృత్వా॥

పవిత్రము కట్టుట మొదలు ఆసాదన చే[illegible] పాత్రలను ప్రోక్షించుట వరకు [illegible] చేయవలెను.

ఇధ్మంచ విస్రస్య పవిత్రేణ పాణినా త్రిః ప్రోక్షతి। శేషముత్సృజ్య పునః పూరయిత్వా ప్రోక్షణీం దక్షిణతో నిధాయ॥

ఇధ్మమును కట్టు విప్పవలెను. ప్రాగగ్రముగ పవిత్రముతో గూడిన చేతితో ప్రోక్షణీ పాత్రయందలి యుదకమును మూడుసార్లు పాత్రలమీద ప్రోక్షించవలెను. మిగిలిన యుదకము నుత్తరమునకు చిమ్మి తిరుగ నుదకముతో నింపి ఆ ప్రోక్షణీ పాత్రను దక్షిణమున పరిస్తరణలకు వెలుపలనుంచవలెను.

పూర్ణపాత్రమాదాయ అపరేణాగ్నిం పవిత్రాంతర్హితే పాత్రే అపఆసించ్య ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం త్రిరుత్పూయ సమం ప్రాణైర్హృత్వోత్తరేణాగ్నిం దర్భేషు సాదయిత్వా దర్భైః పిధాయ॥

పూర్ణపాత్రయందు పవిత్రము నుంచి [illegible] అగ్నికి పడమటకు [illegible] పరిస్తరణల [illegible] యుదకము సహితాలు నుంచి ఉత్తరాగ్రమైన పవిత్రముచేత (ప్రోక్షణీపాత్రయందు వలెనే) మూడుసార్లు గంటి పవిత్రముతో సహిత మా పాత్రను ముఖనాశికలవరకు పైకెత్తి అగ్నికి ఉత్తరమున పాత్రాసాదన దర్భలకు దక్షిణమున ఆ దర్భలనుపరిచి దానియందుంచి ఆ దర్భలచే కప్పవలెను.

ఇతరపరిధిసంధి మన్వవ
హృత్యోత్తరతః ప్రాంచమృ
జుం సంతతమాఘారయతి।
ఇంద్రాయేదం న॥ అథా
జ్య భాగౌ జుహోతి॥
మం॥ అగ్నయే స్వాహా॥
,, సోమాయ స్వాహా॥

రెండవ పరిధిసంధియందు ప్రారంభ
ముచేసి ఈశాన్యమూలకు విమూలగా
నెడతెగనిధారగా హోమము చేయవలెను.
పిమ్మట వెంటనే ఆజ్యభాగములను
౨ హోమముల చేయవలెను.
అగ్నయ ఇదం నమమ.
సోమాయేదం నమమ.
(మొదటి దగ్నిలో నీశాన్యమునను రెం
డవది యాగ్నేయమునను చేయవలెను.)

సూ॥ అథైనామాదితో ద్వా
భ్యామభిమంత్రయేత।

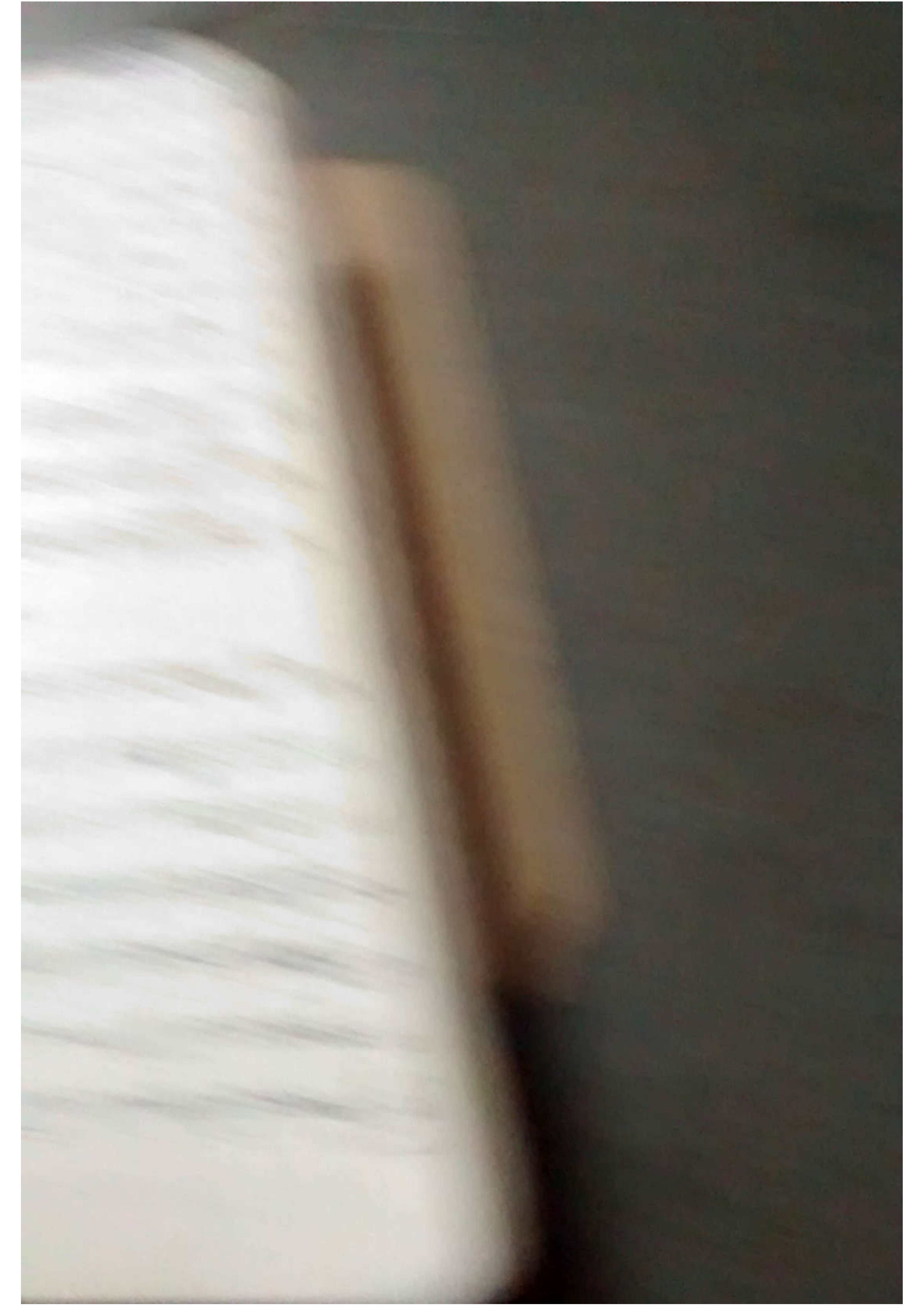
పిమ్మట ఈ చిన్నదానిని (హృదయ
మును) అనువాకముయొక్క మొదటి
రెండుమంత్రములచే నభిమంత్రించవలెను
ఈక్రియనభిముఖుడై చేయుటాచారము.

మం॥ సోమః ప్రథమో వివిదే గంధర్వో వివిద ఉత్తరః। తృతీయో అగ్ని
ష్టే పతిస్తురీయస్తే మనుష్యజాః॥

మం॥ సోమో దదద్గంధర్వాయ గంధర్వో దదదగ్నయే। రయించ పుత్రాగ్
శ్చాదాదగ్నిర్మహ్యమథో ఇమాం॥

సూ॥ అథాస్యై దక్షిణేన
నీచాహస్తేన దక్షిణం ముత్తా
నగం హస్తం గృహ్ణీయాత్।

పిమ్మట యా చిన్నదాని
యొక్క తిరగవేసిన కుడిచేతిని వ
రుడు తన బోర్లించిన కుడిచేతితో
పట్టుకొనవలెను.



యదికామయేత స్త్రీరేవ జనయేయమిత్యంగుళీరేవ గృహ్ణీయాత్॥

స్త్రీ సంతానమునే కనవలెనని కోరిన యెడల నాల్గువేళ్ళను మాత్రమే పట్టుకొనవలెను.

యదికామయేత పుంసవవజనయేయమిత్యంగుష్ఠమేవ॥

పురుష సంతతినే కనవలెనని కోరినచో బొటనవ్రేలిని మాత్రమే.

సోభివాంగుష్ఠమభిలోమాని గృహ్ణాతి॥

అతని బొటనవ్రేలి లోమములు స్పృశించునట్లు పట్టుకొనవలెను.

గృభ్ణామిత ఇత్యేతాభిశ్చతసృభిః॥

క్రింది నాల్గు మంత్రములు చెప్పి కన్యనే చేయి పట్టుకొనవలెను.

మం॥ గృభ్ణామితే సుప్రజాస్త్వాయహస్తం మయాపత్యాజరదష్టిర్యథాసః। భగోఅర్యమాసవితాపురంధిర్మహ్యం త్వాదుర్గార్హపత్యాయదేవాః॥

మం॥ తేహపూర్వేజనాసోయత్ర పూర్వవహోహితాః। మూర్ధన్వాన్ యత్రసౌభ్రవః పూర్వోదేవేభ్య ఆతపత్॥

మం॥ సరస్వతి ప్రేదమవసుభగే వాజినీవతి। తాంత్వావిశ్వస్య భూతస్య ప్రగాయామస్యగ్రతః॥

మం॥ యఏతిప్రదిశస్సర్వాదిశోనుపవమానః। హిరణ్యహస్త ఐరమ్మస్సత్వామన్మనసంకృణోతు॥ (అస్తే హస్తగ్రహణం)

సువర్ణ పూగీఫల పుష్పవస్త్ర ఫలద్రవ్యాణా క్రమయేద్వారోళి

సూ॥ అథైనా ముత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన పదా ప్రాచీముదీచీం వాదిశమభిప్రక్రమయతి (ఏకమిషఇతి) సఖేతి సప్తమే పదేజపతి॥

పిమ్మట వారిద్దరూ అగ్నికి ఉత్తరమున కుడికాలితో తూర్పునకుగాని ఉత్తరమునకుగాని 'ఏకమిషే' అను ఏడు వాక్యములచే ఏడడుగులు నడిపించి ఏడవ యడుగులో 'సఖాసప్తపదాభవ' మొదలు సహిసూనృతే వరకు చాతుస్వరములో వరుడు జపముచేయవలెను

మం॥ ఏకమిషే విష్ణుస్త్వాఽన్వేతు। ద్వేఊర్జే విష్ణుస్త్వాఽన్వేతు। త్రీణి వ్రతాయ విష్ణుస్త్వాఽన్వేతు। చత్వారిమాయోభవాయ విష్ణుస్త్వాఽన్వేతు పంచపశుభ్యో విష్ణుస్త్వాఽన్వేతు। షడృతుభ్యో విష్ణుస్త్వాఽన్వేతు। సప్త సప్తభ్యో హోత్రాభ్యో విష్ణుస్త్వాఽన్వేతు॥

మం॥ సఖాసప్తపదాభవ సఖాయౌసప్తపదాబభూవ సఖ్యం తేగమేయగ్ం సఖ్యాత్తే మాయోషగ్ం సఖ్యాన్మే మాయోష్ఠాః సమయావసంకల్పావహై సంప్రియౌరోచిష్ణూ సుమనస్యమానౌ। ఇషమూర్జమభి సంవసానా సన్నౌమనాగ్ంసి సంవ్రతాసముచిత్తాన్యాకరం। సాత్వమస్యమూహమమూహమస్మి సాత్వం ద్యౌరహం పృథివీత్వగ్ం రేతోఽహగ్ం రేతోభృత్త్వం మనోఽహమస్మి వాక్త్వగ్ం సామాహమస్మ్యృక్త్వగ్ం సామామనువ్రతాభవ పుగ్ంసే పుత్రాయ వేత్తవై శ్రియై పుత్రాయ వేత్తవై ఏహి సూనృతే।

సూ॥ పాణిగ్రహణాత్ప్రబ హోత్రణం ప్రదక్షిణ మగ్నిం కృత్వా యథాస్థాన ముప విశ్యాన్వారబ్ధాయాముత్తరా ఆహుతిర్జుహోతి॥

హోమములు ముందు అగ్నికి ప్రదక్షిణముచేసి ముందటివలె నుత్తరవరుసగా కూర్చుండి వధువు తనను తగిలియుండగా ముందు మంత్రములచే ౧౬ హోమములు చేయవలెను.

మం॥ సోమాయజనివిదేస్వాహా॥ సోమాయజనివిద ఇదం నమమ॥

మం॥ గంధర్వాయ జనివిదేస్వాహా॥ గంధర్వాయ జనివిద ఇదం॥

మం॥ అగ్నయేజనివిదేస్వాహా॥ అగ్నయేజనివిద ఇదం నమమ॥

మం॥ కన్యలాపితృభ్యోయతీపతి లోకమవదీక్షా మవాస్థస్వాహా॥ వ్రధ్వనూర్యా యేదం నమమ ౪

మం॥ ప్రేతోముంచాతినాముతస్సుబద్ధామ ముతస్కరత్। యథేయమింద్రమీఢ్వస్సుపుత్రాసుభగాసతిస్వాహా॥ ఇంద్రాయమీఢుషఇ॥

మం॥ ఇమాంత్వమింద్రమీఢ్వస్సుపుత్రాగం సుభగాం కృణు। దశాస్యాం పుత్రానాధేహిపతి మేకాదశం కృధిస్వాహా॥ ఇంద్రాయ మీఢుష ఇదం నమమ॥ ౬

మం॥ అగ్నిరైతు ప్రథమో దేవతానాగం సోస్యైప్రజాంముం

పతిమృత్యుపాశాత్ । తదయగ్ం రాజా వరుణో౽నుమన్యతాం యథే యగ్ం స్త్రీపౌత్రమఘన్న రోదాత్ స్వాహా॥ అగ్నివరుణాభ్యామిదం న మమ।

మం॥ ఇమామగ్నిస్త్రాయతాం గార్హపత్యః ప్రజామస్యై నయతు దీర్ఘమాయుః। అశూన్యోపస్థా జీవతామస్తు మాతా పౌత్రమానందమభిప్రబుధ్యతామియగ్ం స్వాహా॥ అగ్నయే గృహపతయ ఇదం న మమ॥

మం॥ మాతే గృహే నిశిఘోష ఉత్థాదన్యత్ర త్వద్రుదత్యః సంవిశంతు। మా త్వం వికేశ్యుర ఆవధిష్ఠా జీవపత్నీ పతిలోకే విరాజ పశ్యంతీ ప్రజాగ్ం సుమనస్యమానాగ్ం స్వాహా। వధ్వై సూర్యాయేదం న మమ॥

మం॥ ద్యౌస్తే పృష్ఠగ్ం రక్షతు వాయురూరూ అశ్వినౌ చ స్తనం ధయంతగ్ం సవితాభిరక్షతు। ఆవాససః పరిధానాద్ బృహస్పతిర్విశ్వే దేవా అభిరక్షంతు పశ్చాత్ స్వాహా॥ ద్యౌర్వాయ్వశ్వి సవితృ బృహస్పతి విశ్వేభ్యో దేవేభ్య ఇదం న మమ॥

మం॥ అప్రజస్తాం పౌత్రమృత్యుం పాప్మానముత వాఘం। శీర్ష్ణః స్రజమివోన్ముచ్య ద్విషద్భ్యః ప్రతిముంచామి పాశగ్ం స్వాహా॥ వధ్వై సూర్యాయేదం న మమః

మం॥ ఇమం మే వరుణ శ్రుధీ హవమద్యా చ మృడయ। త్వామవస్యు రాచకే స్వాహా॥ వరుణాయేదం న మమ॥ ౧౨

మం॥ తత్త్వా యామి బ్రహ్మణా వందమానస్తదాశాస్తే యజమానో హవిర్భిః। అహేడమానో వరుణేహ బోధ్యురుశగం సమాన ఆయుః ప్రమోషీస్స్వాహా॥ వరుణాయేదం న మమ॥ ౧౩

మం॥ త్వన్నో అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్దేవస్య హేడోవయాసిసీష్ఠాః। యజిష్ఠో వహ్నితమశ్శోశుచానో విశ్వా ద్వేషాగ్ంసి ప్రముముగ్ధ్యస్మత్స్వాహా॥ అగ్నివరుణాభ్యామిదం న మమ॥ ౧౪

మం॥ సత్వన్నో అగ్నే వమో భవోతీ నేదిష్ఠో అస్యా ఉషసో వ్యుష్టౌ। అవయక్ష్వనో వరుణగ్ంరరాణో వీహి మృడీకగ్ం సుహవో న ఏధి స్వాహా॥ అగ్నివరుణాభ్యామిదం న మమ॥ ౧౫

మం॥ త్వమగ్నే అయాస్యయా సన్మనసా హితః। అయాసన్హవ్యమూహిషే యానో ధేహి భేషజగ్గ్స్వాహా॥ అయసేగ్నయ ఇదం॥ ౧౬

మం॥ ఆ ఘనా ముత్తరేణాగ్నిం దక్షిణేన పాదేనాశ్మానమా స్థాపయత్యాతిష్ఠేతి॥

పిమ్మట నీ చిన్నదానిచేత నగ్నికుత్తరమున కుడికాలితో క్రిందిమంత్రము చెప్పి సాలిని ద్రొక్కించవలెను.

నచ హోమో నచ గ్రంథ లాజానుత్తరతః క్షిపేత్॥

మం॥ అతిసృష్టో మమ హృదయమహృదయం చ త్వగ్గ్ స్థిరా భవ । అభిగృహ్య త్వా తస్మై ... [illegible] ... నాయతః॥ శ్లో:- కన్యాదానేచ గోదానే లాజాహోమే క్ష... హూత్వాహుతిత్రయం సమయే లక్ష్మీ సంశయః [illegible]

సూ॥ అథాస్యా అంజలా వుపస్తీర్య ద్విర్లాజా నావపతి అభిఘారయతి।

ఆ తరువాత నీ చిన్న దాని రెండు ... పిటియందు ఉపస్తరణ చేసి ... లాజలనుంచి అభిఘారించవలెను.

తస్యాస్సోదరో లాజానావపతీత్యేకే॥ (త్రిర్జమదగ్నీనాం)

ఆ చిన్నదాని సోదరుడు ... లాజలు ... వేయవలెనని కొందరిమతము.

(ఈ కేదిత్వతమే ఆచారములో నున్నది. ఈహోమమునకూడ పంచార్షేయులు మూడుసార్లు లాజ లుంచువలెను.)

సూ॥ జుహోతీయం నారీతి॥ "ఇయం నారీ" యను మంత్రమును జెప్పి వరుడే దేవతీర్థముగా హోమము చేయించవలెను. (దేవతీర్థ మన గా వ్రేళ్ళకొనలనుండి యనుట.)

మం॥ ఇయం నార్యుపబ్రూతే లాజానావపంతికా । దీర్ఘాయురస్తు మే పతిర్జీవాతు శరదశ్శతగ్ం స్వాహా । అగ్నయ ఇదం న మమ।

సూ॥ ఉత్తరాభిస్తిసృభిః ప్రదక్షిణమగ్నిం కృత్వాఽశ్మానమాస్థాపయతి యథా పురస్తాత్॥

క్రింది మూడు ఋక్కులచేత అగ్నికి ప్రదక్షిణము చేసి ... [illegible] ... ని త్రొక్కించవలెను.

మం॥ తుభ్యమగ్రేపర్యవహాన్ సూర్యాంవహతునావహ ।

పునః పతిభ్యోజాయాందా అగ్నే ప్రజయా సహ॥

మం॥ పునః పత్నీమగ్నిరదా దాయుషా సహ వర్చసా ।

దీర్ఘాయురస్యాయః పతిస్సపతు శరదశ్శతం॥

మం॥ విశ్వాఉతత్వయావయం ధారాఉదన్యా ఇవ ।

అతిగాహేమహిద్విషః॥

మం॥ ఆతిష్ఠేమం = వృతనాయతం॥

మా॥ హోమశ్చోత్తర యా పునః పరిక్రిమణం॥ } ముందుమంత్రమును జెప్పి లాజహోమమున్ను, పిమ్మట మునుపటివలెనే ప్రదక్షిణము చేయవలెను.

అస్యాంజలౌ వుపస్తీర్య ద్విర్లాజానోప్యాభిఘారయతి.

మం॥ అర్యమణన్ను దేవం కన్యా అగ్నిమయక్షత । సఇమాన్దేవో

అధ్వరః ప్రితోముంచాతినాముతస్సు బధ్నామముతస్సరశ్యాస్వాహా॥ అర్యమ్నా ఇదం నమమ॥

మం॥ తుభ్య మగ్రే – మహిద్విషః॥

మం॥ ఆతిష్ఠేమం = వృతనాయతః॥

మా॥ వధ్వంజలౌ వుపస్తీర్యద్విర్లాజానోప్యాభిఘార్య॥

మం। త్వమగ్నే సూర్యవర్చసమితి వచనాత్ పితృణాం నాభిమస్తం ప్రతిగృహ్ణామి విధి। ఉపవీతిత్వమగ్నే సహితం సర్వోపకారకం పతితమన పాత్రేణాభిసృష్టం అర్ఘ్యస్థా ఇదం నమమ।

మం। తూష్ణీం సమిధమాదధ్యాత్ = మహావ్యాహృతి వ్యస్త సమస్తైః।

ఇత్యనేన్న వానం జయాది ప్రతిపద్యతే అభిషేచనాంతం కృత్వా ఆచమ్య।	జయాదులు ప్రారంభించి అంత్య వ పంక్తియు చేసి ఆచమనము చేయవలెను.
ఉత్తరాభ్యాం హోత్రం విముచ్య।	క్రింది 2 ఋక్కులచెప్పి పశుపాశములకు గట్టిన త్రాడు విప్పవలెను.

మం। ప్రత్వాముంచామి వరుణస్య పాశాద్యేన త్వాబధ్నాత్సవితా సుకేతః। ధాతుశ్చ యోనౌ సుకృతస్య లోకే స్యోనం తే సహ పత్యా కరోమి॥

మం। ఇమం విష్యామి వరుణస్య పాశం యమబధ్నీత సవితా సుకేతః। ధాతుశ్చ యోనౌ సుకృతస్య లోకేఽరిష్టాం త్వా సహ పత్యా కృణోమి॥

(ప్రయోగతంత్ర మూలాధారములో లేదుగాన వ్రాయలేదు.)

సమాప్తము.

ప్రవేశ హోమమ్

ఆచమ్య = శ్రీప్రీత్యర్థం అనయా నవోఢయా వధ్వా సహ వివాహ (గృహ) ప్రవేశహోమం కరిష్యే । ఉత్తరోవరః॥

అగ్నిముపసమాధాయా ద్యాజ్య భాగాంతేఽన్వా రబ్ధాయాముత్తరా ఆహుతీర్జుహోతి॥ ఏకం... చత్వారి

ప్రజ్వలింపజేయుట మొదలు "సోమాయేదం" వరకు చేసి తనను వధువు తాకు చుండగా ముందు చెప్పబోవు నాహుతులు చేయవలెను.

మం॥ అగన్గోష్ఠం మహిషీ గోభిరశ్వై రాయుష్మత్పత్నీ ప్రజయా స్వర్విత్ । బహ్వీం ప్రజాం జనయంతీ సురత్నేమ మగ్నిగం శతహిమా స్సపర్యాత్స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం న మమ॥ ౧

మం॥ అయమగ్నిర్గృహపతిస్సుషగం సత్పుష్టివర్ధనః । యథాభగస్యాభ్యాం దదద్రయిం పుష్టి మథో ప్రజాగ్ స్వాహా॥ అగ్నయే గృహపతయ ఇదం న మమ॥ ౨

మం॥ ప్రజాయా అభ్యాం ప్రజాపత ఇంద్రాగ్నీ శర్మ యచ్ఛతం యథైనయోర్న ప్రమీయాతా ఉభయోర్జీవతోః ప్రజా స్వాహా॥ ఇంద్రాగ్నిభ్యా మిదం న మమ॥

మం॥ తేనభూతేన హవిషాయమాప్యాయతాం పునః॥ జాయాంయా

మస్మై అవాఞ్ఛున్యాగ్ం రసేనాభివర్ధతాన్ స్వాహా ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం॥

మం॥ అగ్నిఃస్థితా పయసాభిరాష్ట్రైవర్ధతాం। రయిఙ్గ సహస్ర పోషసే మహ్యా మనపక్షితా స్వాహా। ఇంద్రాగ్నిభ్యామిదం॥ ౫

మం॥ ఇష్టం వస్త్రం మాసియూషం విశ్వసాయుర్వ్యశ్నవత్తు। మహ్యాఇంద్రస్వస్త్యయే స్వాహా॥ ఇంద్రాయేదం నమమ॥) ౬

మం॥ ధృవైధిపోష్యా మయిమహ్యాం త్వాదాద్బృహస్పతిః। మయాపత్యాప్రజావతీ సంజీవశరదశ్శతం స్వాహా॥ బృహస్పతయ ఇదం॥

మం॥ త్వష్టా జాయామజనయత్త్వష్టాస్యైత్వాం పతిం। త్వష్టాసహస్రమాయూంషిదీర్ఘమాయుః కృణోతువాం స్వాహా॥ త్వష్ట్ర ఇదం॥

మం॥ ఇమం మే వరుణ ॥౯॥ తత్వాయామి ॥౧౦॥ త్వన్నో అగ్నే ॥౧౧॥ సత్వన్నో అగ్నే ॥౧౨॥ త్వమగ్నే ॥౧౩॥

సూ॥ ఇధ్మసన్నహనం జయాది ప్రతిపద్యతే = అహుత్యా అభి వాదయే। ఆచమ్య॥

సూ॥ ఉత్తరయా చ ర్మణ్యుప విశత ఉత్తరో వరః॥)

ముందు ఋక్కు చెప్పి ఇదివరకే పరచి యుంచిన ఎద్దుచర్మముమీద నుత్తరపరుదుగా నిద్దరును కూర్చుండవలెను. (చర్మను వాదుటాచారము లేదు.)

మం॥ ఇహాగావః ప్రజాయధ్వమిహా శ్వా ఇహాపూరుషాః । ఇహోసహస్రదక్షిణోరాయస్పోషో నిషీదతు॥

సూ॥ అథాస్యాః పుష్ట్వా జీవపుత్రాయాః పుత్రిమంత ఉపగ యోపవేశ్య॥

పిమ్మట బురుషులను మాత్రమే కని బిడ్డలాదరును క్షేమముగా నున్నయొక యిల్లాలి కుమారుని ముందు మంత్రము చెప్పి వధూసమీపమున నార్చుండ బెట్టవలెను.

మం॥ సోమేనాదిత్యా బలినస్సోమేన పృథివీదృఢా । అథోనక్షత్రాణామేషాముపస్థేసోమ అధితః॥

సూ॥ తస్మై ఫలాన్యుత్తరేణ యజుషా ప్రదాయ॥ } ముందుబుుక్కు చెప్పి అతనికి ఫల ప్రదానము చేయవలెను.

మం॥ ప్రిస్వస్థః ప్రేయం ప్రజయాభువనే శోచేష్ట॥

సూ॥ ఉత్తరేదపిత్వా వాచం యచ్ఛత ఆనక్షత్రేభ్య॥ } క్రింది రెండుబుుక్కుల జపించి నక్షత్రదర్శనమగువరకు నాదంపతులు మానముగా నుండవలెను.

మం॥ ఇహప్రియం ప్రజయాతే సమృధ్యతామస్మిన్ గృహేంగార్హపత్యాయజాగృహి । ఏనాపత్యాతన్వగ్ం నగ్ం సృజస్వాథాజీవ్రివిదథమావదాసి॥

వసిష్ఠో జమదగ్నిశ్చ సప్తైతే ఋషయస్మృతాః॥
అరుంధతీ మహాదేవీ వశిష్ఠస్య ప్రియభామినీ। వశిష్ఠ పత్నీ
అనయోః రక్షణార్థం చ ఇదమర్ఘ్యం దదామ్యహం

మం॥ సుమంగలీరియం వధూరిమాగ్ం సమేత పశ్యత। సౌభాగ్యమస్యై దత్వాయాథాస్తం విపరేతన॥

సూ॥ ఉదితేషు నక్షత్రేషు ప్రాచీముదీచీం వా దిశముపనిష్క్రమ్య ధ్రువం యథాలింగం అరుంధతీంచ దర్శయతి।)

నక్షత్రదర్శన మనుపిమ్మట తూర్పుగా గాని ఉత్తరముగా గాని బయలుదేరి క్రింద మంత్రములను చెప్పి ధ్రువుని చూపించవలెను, అరుంధతిని ... చూపించవలెను.

మం॥ ధ్రువక్షితిర్ధ్రువయోనిర్ధ్రువమసి ధ్రువతస్థితం। త్వం నక్షత్రాణాం మేధ్యసి స మా పాహి పృతన్యతః॥ ౧

మం॥ సప్తర్షయః ప్రథమాం కృత్తికానా మరుంధతీం యద్ధ్రువతాగ్ం హ నిన్యుః। షట్కృత్తికా ముఖ్యయోగం వహంతీయమస్మాకమేధత్వష్టమీ॥

ప్రధానహోమములో తక్కిన పూర్ణపాత్రమార్జనములన్నియు ఉత్తర వధువుగానే చేయవలెను.

(విధి) అగన్నోష్ఠ మయమగ్నిః ప్రజాయాం ... ధాతే నాభివర్ధతాం ప్రహవస్తంధృత్వా థిహోష్యాత్వష్టాం జాయాం ఇమం మే వరుణ తత్వాయామి త్వన్నో అగ్నే సత్వన్నో అగ్నే త్వమగ్నే ఇతి త్రయోదశ॥)

సమాప్తము.

ఆగ్నేయస్థాలీపాకం

అపమ్య=పిత్ర్యర్థం పనాం । వధూం । ఆగ్నేయేన । స్థాలీపాకేన। యాజయిత్వా॥ ఉత్తరోపనః॥

సూ॥ అథ నామాగ్నేయేన స్థాలీ పాకేన యాజయతి పత్న్యవహంతి చరుగ్ శ్రపయిత్వా అభిఘార్య ప్రాగుదీచీనం వోద్వాస్య ప్రతిష్ఠిత మభిఘార్య॥

ధృవారుంధతీదర్శనానంతరము ఈ పెండ్లికుమార్తె చేత నాగ్నేయస్థాలీపాకము చేయించవలెను. అనగా భార్యపాకమునకు బియ్యము నిమిత్తము ధాన్యము దంపుట చెరగుట కడుగుట చేయవలెను. పాకము మొదలగు తంత్రము ఋత్విక్కువలె వరుసు చేయవలసినదే. అత్తెసరును, వైదికాగ్నియందు వండి దానియం దభిఘరించి తూర్పునకైన నుత్తరమునకైన దింపి పిమ్మట సౌకర్యమైనచోట నుంచి యభిఘరించవలెను.

అగ్నిరు పసమాధానా ద్యాజ్య భాగాంతేఽన్వారబ్ధాయామాగ్నేయస్థాలీపాకాజ్జుహోతి।

'భూర్భువస్సువరోం' అని అగ్నిని ప్రజ్వలింపజేసినది మొదలు సోమాయేదం వరకు చేసి భార్య తనను స్పృశించి యుండగా హవిస్సును హోమము చేయవలెను. (ఉపస్తరణము మొదలు ప్రధాన హోమమయేవరకే స్పృశించియుండుట)

సకృదు పస్తరణా 'భిఘారణే' ద్విరవదానం॥

దర్వియందొకమారును రెండుసార్లవదానమైన హవిస్సుయం దొకమారును అభిఘరించవలెను.

దర్వ్యాముపస్తీర్య హవిషోమధ్యా దంగుష్ఠ పర్వమాత్రమవదానం తిరశ్చీన మవద్యతి॥

దర్వియం దితరదర్వితో నభిఘరించి హవిస్సుయొక్క మధ్యమునుండి బొటనవ్రేలి పర్వమునకు తగులునంత హవిస్సును చేతి చేతి నడ్డముత్రిప్పి దర్వియం దుంచుకొనవలెను.

పూర్వార్ధా ద్వితీయ మనూచీనం పంచావత్తినః పశ్చార్ధాత్ తృతీయం॥

అత్రైవరులో మధ్య భాగమునకు తూర్పునుండి రెండవయవదానము త్రయార్షేయులును, నడుమభాగమునకు పడమటినుండి మూడవయవదానము పంచార్షేయులును చేయవలెను.

అభిఘార్య హవిః ప్రత్యభిఘారయతి॥

అభిఘరించి స్విష్టకృత్తు నిమిత్త మత్రైవరులో నభిఘరించవలెను.

అగ్నిర్దేవతా స్వాహాకారః ప్రదానః అగ్నయేస్వాహా అఘారవద్భేదే జుహోతి అగ్నయ ఇదం నమమ॥

దీని కగ్ని దేవత (చతుర్థిచేత) స్వాహా కారములో హోమము అఘారములు కలసినచోట(అనగా మధ్యగా చేయవలెను)

అపివానకృ దువహాత్యజుహుయాన్నతుపూర్వవచ్చతురవత్తం పంచావత్తంవా॥

అట్లు కాకున్న నొక్కమారు దర్వితో హవిస్సునుతీసికొని హోమము చేసినను సరియె ఈ పక్షమం దుత్ర్యార్షేయ పంచార్షేయ భేదమున్ను ఉపస్తరణావదానధర్మములున్ను లేవు.

అగ్నిస్విష్టకృద్ద్వితీయః। దర్వ్యాముపస్తీర్యోత్తరార్ధాత్స్విష్టకృతేఽవదాయ ద్విరభిఘార్యనహవిః ప్రత్యభిఘారయతి॥

రెండవది యగ్నికి స్విష్టకృద్ధోమము. స్రుక్కునం దుపస్తరణచేసి హవిర్మధ్యభాగమున నుత్తరమునుండి యొక్కమారు స్విష్టకృత్తుకొరకు అవదానము చేసుకొని రెండుసార్లభిఘరించవలెను. స్థాలియం దభిఘరించనక్కరలేదు.

సకృ దుపస్తర ణావదానే ద్వి రభిఘారణం మధ్యాత్పూ ర్వస్యావదానంమధ్యేహోమః ఉత్త రార్ధాదుత్త రస్యోత్త రార్ధ పూర్వార్ధే। అగ్న యే స్విష్టకృ తేస్వాహా । అగ్న యే స్విష్ట కృత ఇదం నమమ।

ఉపస్తరణము అవదానము ఒక్కసా రిన్ని రెండుసార్లభిఘారమున్ను : మొద టి హోమమునకు హవిస్సులో మధ్యనుం డి యవదానమున్ను, అగ్నిలో మధ్యగా హోమమున్ను, రెండవ స్విష్టకృత్తునకు హవిర్మధ్యకుత్తరమునుండి యవదానము అగ్నిలో నీశాన్యమున హోమము చేయ వలెను. (సూత్రానుసారముగా నింత వ్రా యవలసివచ్చినది. కాని చేయవలసిన విధా మును క్లుప్తముగా నిట వ్రాసెదను.)

దర్వ్యా ముపస్తీర్య చరు మధ్యాద్విరవదాయాభిఘార్య హవిః ప్రత్యభిఘారయతి॥

స్రుక్కునం దుపస్తరణచేసి హవిర్మ ధ్యనుండి రేగుపండంతంత రెండుసార్లుం చుకొని యభిఘరించి హవిస్సులో నభి ఘరించవలెను.

మం॥ అగ్న యేస్వాహా = అగ్నయ ఇదం నమమ॥

దర్వ్యా ముప స్తీర్య ఉత్త రార్ధాత్సకృత్స్విష్ట కృతేవదా య ద్విరభిఘార్య॥

మరల స్రుక్కునం దభిఘరించి హవి స్సులో నుత్తరమునుండి నొక్కమారు స్విష్టకృత్తునిమిత్త మవదానము జేసుకొని రెండుమార్లు అభిఘరించవలెను.

మం॥ అగ్న యేస్విష్టకృతే స్వాహా - అగ్న యేస్విష్టకృత ఇదం నమమ॥

ఇధ్మసన్నహనాన్య ద్భిస్స గ్స్పృశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి రు ద్రాయతంతిచరాయేనం॥

ఇధ్మరజ్జువును విప్పి ఉదకములో తు డిచి అగ్నియందు పడవేయవలెను.

అపఉపస్పృశ్య లేంగుళీః
ప్రస్తరవత్తూష్ణీం బర్హిః కృత్వాఽ
గ్నౌ ప్రహరతి।

వృక్షప్రస్తరముల కంటికొన్నవారైన
ముకు శ్రౌతప్రసిద్ధమైన ప్రస్తరమువలె
నమంత్రకముగా పాత్రాసాదన దర్భల
కంటెంచి అప్రస్తరమువలెనే యగ్నియం
దుంచవలెను. (పెట్టవలెను)

పాత్రప్రయుక్త దర్భాగ్రా
ణి దర్వ్యామభ్యజ్య స్రువే మ
ధ్యమూలే అనక్తి।

పాత్రాసాదన దర్భాగ్రములను స్రు
క్కునందు నొక్క ప్రదక్షిణముగా తు
డిచి స్రువము దాబర్హిస్సు యొక్క
మధ్యభాగమును మొదళ్ళను నొక్కవలెను

మూలాంజనే దక్షిణం పా
ణిమధః కుర్యాత్। ఏవం త్రిః॥

మొదళ్లను నొక్కునప్పుడు కుడిచేయి
క్రింది కుండవలెను. ఇట్లు మూడుసార్లు
చేయవలెను.

కించిత్తృణ ముపాదాయ
ప్రజ్ఞాతం నిధాయ పాణిభ్యాం
దర్భాం ప్రతిష్ఠాప్య హుత
దేవతా ఉద్దిశ్యాగ్నౌ ప్ర
హృత్య॥

ఆ దర్భలలో నొక దర్భను తీసుకొని
జ్ఞాపకముగా నుంచుకొని రెండుచేతుల
తోను ప్రాగగ్రములుగా స్రుక్కునందుం
చి హుతదేవతలైన ప్రజాపతి। ఇంద్ర।
అగ్ని। సోమ। అగ్నుల నుద్దేశించి ఆ ద
ర్భల నగ్నియందు వేసి యీ క్రింది వాక్య
ముల జెప్పవలెను.

ప్రజాపతయ ఇదం న మమ॥ ఇంద్రాయేదం న మమ॥ అగ్నయ
ఇదం న మమ॥ సోమాయేదం న మమ॥ అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం న మమ॥ *అగ్నయ ఇద

అంజలినా త్రిరుత్క్రమ్య తృ
ణాన్ప్రహరతి త్రిరంగుళ్యాని
కృత్వా 'పతత్ పతత్ పతత్'
అగ్నిమభిమంత్ర్య భూమిము
పస్పృశేత్॥

దోసిటితో మూడుసార్లు గెంటి
దాచిన దర్భనగ్నిలో వేయవలెను.
మూడుసార్లు తర్జనిచూపి అగ్ని నభి
నభిమంత్రించేసి భూమిని ముట్టుకొన
వలెను.

మధ్యమపరిధింప్రాగ్రాశ్య
ఇతరౌయుగపత్స్పృశన్ ఉ
త్తరార్ధపాస్యాగ్రమంగారేషూ
పోహతి పరిధీనభిమంత్ర్య॥

ఆఘారసమిధౌ ప్రహరతి
దర్వ్యామిత రదర్వ్యగ్రమన
ధాయనగ్గ్రావేశాభిజుహోతి
వసుభ్యో రుద్రేభ్య ఆదిత్యే
భ్యస్సగ్గ్రావభాగేభ్య ఇదం
నమమ. అస్మిన్నృకృతే కర్మణి
త్యాది సిద్ధముత్తరం పరిషే
చనం తతః ప్రణీతా విమో
కోపికేన సర్పిష్మతాబ్రాహ్మ
ణం భోజయేత్॥

యోస్యాపచితః తస్మా ఋ
షభం దదాతి॥

శ్లో॥ దర్వ్యామనక్త్వాగ్ర
మథేతరస్యాం మధ్యం సమూ
లం త్రిరిహాపివాద్విః॥

పక్షే ద్వితీయే సకృదేవ
మూలం ద్వితీయదర్వ్యామిత
రచ్చదర్వ్యాం॥

పడమటి పరిధి నగ్నియందుపడవేసి దక్షి
ణోత్తరపరిధులు నొకపరి పడవేయు నిశ్చ
యించినవాడై ఉత్తరపరిధియొక్క కొన
ను నిప్పులయందు గ్రుచ్చిపరిధుల నభిమం
త్రణము చేయవలెను.

తూర్పునముంచిన యాఘార సమిధల
నగ్నియందుంచవలెను. స్రుక్స్రువముల
తో నేతిని పట్టుకొని స్రుక్కునందున్నా
గ్రమునుంచి ఏకధారగా హోమముచేసి
ఈ సంస్రావహోమభాగార్హులైన అష్ట
వసువులకు ద్వాదశాదిత్యులకున్ను ముట్ట
గాక. అనాజ్ఞాతాది ప్రాయశ్చిత్తములు
నుత్తర పరిషేచనము పూర్వము వలెనే
తరువాత పూర్ణపాత్రమార్జన మొదలగు
నవి సమాప్తి చేసి నేతిలో తడిపిన యా
హావిశ్శేషమును బ్రాహ్మణునకు పెట్ట
వలెను.

ఈతని కెవరుపూజ్యులో వారికి వృష
భము నియ్యవలెను.

పాత్రాసాదన దర్భాగ్రములచేస్రుక్కు
నందుతుడుచుట స్రువమందు మధ్యమూ
లములను నొక్కుట మూడుసార్లు గాని
రెండుసార్లుగాని చేయవలెను.

రెండవ పక్షమందు దర్వియందు కొ
స నొక్కమారును ఇతర దర్వియం దొ
క్కమారును చేసినచాలును.

శ్లో॥ అగ్న్యావసీయాక్త్వ ణాం నిధాయదర్వ్యం ప్రతిష్ఠా వ్య కరద్వయేన నిస్తసమిధ్యః పరిహారేత్ప్రా వ్యాత్వ [illegible] చోదుదీక్ష్యత్మగా ప్రవరేత్॥

[illegible] సంపాదనముచేసిన దర్వి [illegible] తీసి యుంచుకొని [illegible] మంచి [illegible] ముంచవలెను. [illegible] మూ[illegible] ప్రోక్షించిన [illegible] ము[illegible] వేయవలెను.

శ్లో॥ నిర్దేశనం చాగ్న్యాది మంత్రాణాం చ భూమాని విష్టః పరిధిప్రహారః సంస్రావ హోమాంత। సమంత్రికంస్యాత్ పాత్రపయుక్తం త్ర్యణామంత్రి బర్హిః॥

మూడుసమ్మేళనము చూపుట, అగ్ని పరిసంతర్పించుట, భూమిని ముట్టుట, పరిధిప్రహరణము సంస్రావహోమము మొదలు సమంత్రికముగనే జరుగవలెను. (ఇటుమీద ప్రయోగమును జూపుచున్నాను.)

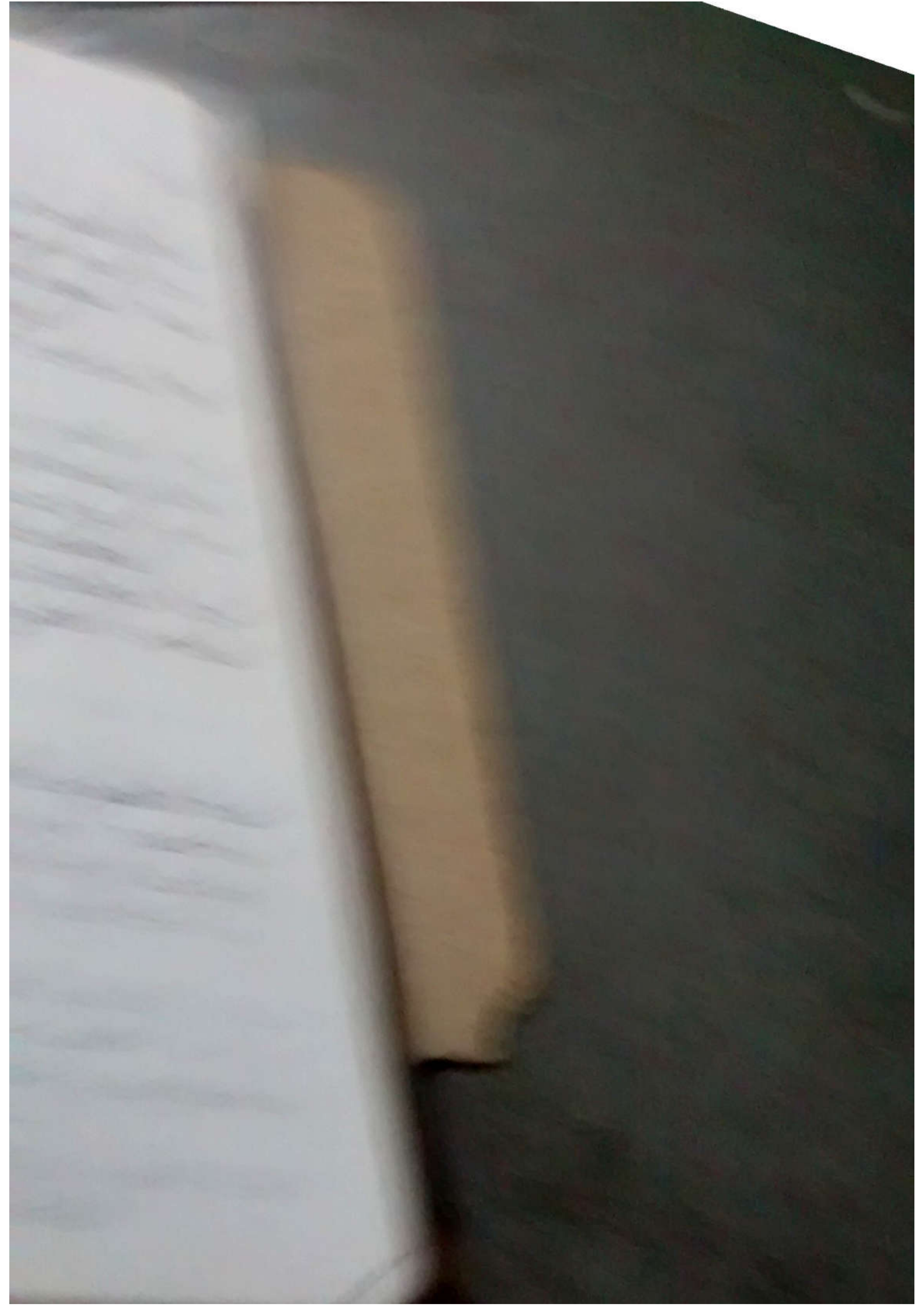
క॥ స్థాలీపాకమునం[illegible]
స్థాలియు సవప[illegible] [illegible] చెలగ ప్ర
[illegible] చేసినదియ్యము
[illegible]

గంధర్వస్థాపనమ్

ప్రాణానాయమ్య ॥ త్యర్థం గంధర్వస్థాపనం కరిష్యే॥

స్థాలీపాకాదూర్ధ్వం గంధర్వస్థాపనం, గంధర్వ రాజాయ నమః ఇతిపూజాం కృత్వా॥

స్థాలీపాక మునయిన్మట నొక దండమునకు సూత్రమును గట్టి ప్రాణప్రతిష్ఠచేసి పూజించి క్రిందిశ్లోకము చెప్పి దంపతులనదుమ నుంచుకొని [illegible] [illegible] ప్రా[illegible] చుచుండవలెను.



శ్లో॥ విశ్వావసుస్సోత్రగంధ | ర్వ। వంటరాత్రిశయు వసే | అవయోః ప్రీతియుక్స్యాన్యా । ర | క్షావాం శుభలక్షణః॥

విశ్వావసు వను సోగంధర్వా తుకేస్త లో మూడహోరాత్రము లీవందము నా వహించి యుండి మమ్ము ద్దర వసోన్యక్రీతి గలవారిగ జేసి మమ్ము రక్షించును. నీవు శుభలక్షణములు గలవాడవు.

యదహర్భార్యా యూవహే త్రిరాత్రి ముభయూరక్ష ష్వయాస్య బ్రహ్మచర్యం క్షార లవణ వర్జనం చ॥

స్థాలీపాకము మొదలు మూడహోరాత్రము ల నూతనదంపతు లధశ్శయనము, బ్రహ్మచర్యము క్షారాదులేని భోజనము చేయుచుండవలెను.

సమాప్తము.

ఔపాసనం

సూ॥ సాయంప్రాతరత ఊర్ధ్వమగ్నిం హుత్వా నతే అహు తిస్తంచ శైర్యై ర్వాజు హుయాత్॥

స్థాలీపాకానంతరము తొమ్మిది గడియలకు లోపల సాయమౌపాసనము ప్రారంభించి రెండుపూటలు నిత్యమ నీయౌపాసనాహుతులను వరియన్నముతో గాని యవలతో గాని చేయు చుండవలెను.

స్థాలీపాకవ ద్దైవతం।

స్థాలీపాకములో నచెప్పిన దేవతలకే యుదకమును మున్నగు రెండవ దీపాన్యమునను చేయవలెను.

ప్రాతః పూర్వాహుతిః ప్రాతరిత్యేకే॥

ఉభయతః పరిషేచనం యథాపురస్తాత్॥

ఓం కేశవా = ప్రీత్యర్థం సాయమౌపాసన మారప్స్యే తేన యావజ్జీవం హోష్యామీత్యభిధానం కల్ప్య॥

పునః ప్రాణానాయమ్య = ప్రీత్యర్థం సాయమౌపాసనం తండులైర్హోష్యామి॥

భూర్భువస్సువరోం = పూర్వపరిషేచనం కృత్వా॥

తండులానాదాయ ద్వేధావిభజ్య అగ్నయే స్వాహా అగ్నయ ఇదం నమమ॥ అగ్నయే స్విష్టకృతే స్వాహా అగ్నయే స్విష్టకృత ఇదం నమమ॥

ఉత్తరపరిషేచనం అనేన సాయమౌపాసనహోమేన భగవాన్ సర్వాత్మకః శ్రీయజ్ఞేశ్వరస్సుప్రీణాతు॥

స్వస్తిశ్రద్ధాం = ఆసాంఖ్యా అభివాదయే॥

ప్రాతఃకాలమున మొదటిహోమము సూర్యాయస్వాహా యని చేయవలసినదిగా కొందరి మతము. ఈమతమే ఆచారమందున్నది.

పూర్వోత్తర పరిషేచనము విధి వరకు వలెనే.

ఔపాసనమును ప్రారంభించుచున్నాను. అందువల్ల జీవించియున్నంతవరకు హోమము చేయుచున్నాను. అని యిట్లు సంకల్పము చేయవలెను.

సాయంకాలము చేయదగిన ఔపాసనమును బియ్యముచేత హోమము చేయుచున్నాను.

కడుగుడు బియ్యమును తీసి రెండు చేయుల [illegible] రెండుభాగములు చేసి మొదటిది అగ్నికి మధ్యమున్ను రెండవది ఈశాన్యమందు చేయవలెను.

ఉత్తరపరిషేచనము చేసి [illegible] ఔపాసన హోమముచేత [illegible] భగవంతుడైన యజ్ఞేశ్వరుడు [illegible].

స్వస్తిశ్రద్ధాం మొదలు [illegible] అభివాదనను చేయవలెను.

నాందీబ్రాహ్మణ సమారాధనం.

[illegible] ఆచమ్య ... ప్రీత్యర్థం మమకుమారస్య పాణిగ్రహణాంగ త్వేన [illegible] దేవతా బ్రాహ్మణ సమారాధనం కరిష్యే॥ నాందీదేవతా స్వరూపా బ్రాహ్మణాః॥ అమీగంధాః సుగంధాః ॥ప్ర॥ అలంకారార్థ [illegible] అక్షతాః॥ సంతృప్తతాః॥ప్ర॥ సకలారాధనైశ్శోభనమస్తు నాందీదేవతా స్వరూపా బ్రాహ్మణాః అమృతమస్తు॥ నాందీదేవతాః సుప్రీతాః సుప్రసన్నాః వరదా భవంతు॥

పౌర్ణమాస్యస్థాలీపాకం

[illegible] ఆగ్నేయస్థాలీపాకా [illegible] ప్రభృతి [illegible] క్రియః

[illegible] పౌర్ణమాస్యామేవ పంచదశ్యాం ప్రాతఃకాలే కృతప్రా[illegible] దేశకాలౌ సంకీర్త్య [illegible] నాగ్నేయేన స్థాలీ[illegible] యజిష్యే॥

ఆగ్నేయస్థాలీపాకమైన తర్వాత [illegible] ముమును పూర్వము పౌర్ణమాస్య వచ్చినచో నాపూర్ణమాస్యలో జననే ప్రారంభము.

పౌర్ణమాసియందు అనగా పాడ్యమి మొదలు పదునైదవరోజున ప్రాతరౌపాసనానంతరము ఆచమనము మొదలు సంకల్పమంతయు జేసి పౌర్ణమాస్యను సంబంధించి చేయదగిన అగ్ని దేవతాకమైన స్థాలీపాకమును [illegible] చేయుచున్నాను.

మం॥ ఉదీర్ష్వాతో విశ్వావసోనమసేడామహేత్వా । అన్యామి
చ్ఛప్రఫర్వ్యగ్ం సంజాయాం పత్యాసృజ॥

ఉదీర్ష్వాతః పతివతీహ్యేషా విశ్వావసుమ్ మనసాగీర్భిరీట్టే । అ
న్యామిచ్ఛపితృషదం వ్యక్తాగ్ం సతేభాగో జనుషాతస్యవిద్ధి॥

గంధర్వం ప్రతిపాల్యశేయనాదన్యత్రనిదధాతి పత్న్యాసహ అత
వ్య = ప్రీత్యర్థం అనయానవోఢయాసహ్యాసహవివాహ శేషహోమం
కరిష్యే॥ ఉత్తరోపరః॥ అగ్నేరుప సమాధానాద్యాజ్యభాగాంతేఽన్వారబ్ధా
యా ముత్తరాఆహుతీర్జుహోత్యా॥ ఏకం॥ ద్వే । త్రీణి॥ చత్వారి, (పంచ)

మం॥ అగ్నే ప్రాయశ్చిత్తే త్వం దేవానాం ప్రాయశ్చిత్తిరసి బ్రాహ్మ
ణస్త్వా నాథకామః ప్రపద్యే యాస్యాం పతిఘ్నీ తనూః ప్రజాఘ్నీ పశుఘ్నీ
లక్ష్మిఘ్నీ జారఘ్నీ మస్యై తాం కృణోమి స్వాహా॥ అగ్నయ ఇదం॥

వాయో ప్రాయశ్చిత్తే త్వం దేవానాం ప్రాయశ్చిత్తిరసి బ్రాహ్మణ
స్త్వా నాథకామః ప్రపద్యే యాస్యాం పతిఘ్నీ తనూః ప్రజాఘ్నీ పశుఘ్నీ
లక్ష్మిఘ్నీ జారఘ్నీ మస్యై తాం కృణోమి స్వాహా॥ వాయవ ఇదం॥) ౨

ఆదిత్య ప్రాయశ్చిత్తే త్వం దేవానాం ప్రాయశ్చిత్తిరసి బ్రాహ్మణ
స్త్వా నాథకామః ప్రపద్యే యాస్యాం పతిఘ్నీ తనూః ప్రజాఘ్నీ పశుఘ్నీ

లక్ష్మీఘ్నీ జారఘ్నీ మస్యైతాంకృణోమిస్వాహా॥ ఆదిత్యాయేదం॥ ౩

ప్రజావతే ప్రాయశ్చిత్తే త్వం దేవానాం ప్రాయశ్చిత్తి రసి బ్రాహ్మణస్త్వా నాథకామః ప్రపద్యే యాస్యాం పతిఘ్నీ తనూః ప్రజాఘ్నీ పశుఘ్నీ లక్ష్మీఘ్నీ జారఘ్నీ మస్యైతాం కృణోమి స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం॥

ప్రసవశ్చోపయామశ్చ కాటశ్చార్ణవశ్చ ధర్ణసిశ్చ ద్రవిణంచ భగశ్చాంతరిక్షంచ సింధుశ్చ సముద్రశ్చ సరస్వాగ్ంశ్చ విశ్వవ్యచాశ్చ తే యంద్విష్మో యశ్చ నో ద్వేష్టి తమేషాం జంభే దధ్మస్స్వాహా॥ ప్రసవాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం నమమ॥ ౪

మధుశ్చమాధవశ్చ శుక్రశ్చ శుచిశ్చ నభశ్చ నభస్యశ్చేషశ్చోర్జశ్చసహశ్చ సహస్యశ్చ తపశ్చతపస్యశ్చ తేయంద్విష్మోయశ్చ నోద్వేష్టి తమేషాంజంభేదధ్మస్స్వాహా ॥ మధ్వాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదంన॥ ౬

చిత్తంచ చిత్తిశ్చాకూతంచాకూతిశ్చ విజ్ఞాతంచ విజ్ఞానంచ నామచక్రతుశ్చ దర్శశ్చ పూర్ణమాసశ్చ తేయంద్విష్మో యశ్చ నోద్వేష్టి తమేషాంజంభేదధ్మస్స్వాహా॥ చిత్తాదిభ్యో దేవతాభ్య ఇదం॥

ఇధ్మసన్నహనం జయాది ప్రతిపద్యతే = అహాంభో అభివాదయే॥ ఆచమ్య॥

సూ॥ అపరేణాగ్నిం ప్రాగ్రీవ
ముపవేశ్య తస్యాశ్శిరస్యాజ్యశే
షాత్ వ్యాహృతిభి రోంకారా
చతుర్థాభిరానీయ॥

అగ్ని॥ పడమట వధువును తూ
ర్పుముఖముగా కూర్చుండబెట్టి ఆమె
శిరముపై హోమము శేషమైన ఆజ్యమును
చేతితో పుచ్చుకొని ఓంకారము మొ
దలగునవిగా గల వ్యాహృతుల నుచ్చరిం
చిన పిమ్మట నాల్గుమార్లుంచవలెను.

మం॥ భూస్స్వాహా । భువస్స్వాహా । సువస్స్వాహా । ఓగ్ం స్వాహా ।
సర్వేషామంతే సకృదానయతి॥

సూ॥ కేచిత్ప్రతిమంత్రం॥
ఉత్తరాభ్యాం యథాలిం
గం మిథస్సమీక్షే॥

కొందరు ప్రతిమంత్రమునకు నందురు.
క్రింది రెండుమంత్రముల చెప్పి
మంత్రలింగము ననుసరించి అన్యోన్యము
చూచుకొనవలెను.

మం॥ అపశ్యం త్వా మనసా చేకితానం తపసో జాతం తపసో విభూతం।
ఇహ ప్రజామిహ రయిగ్ం రరాణః ప్రజాయస్వ ప్రజయా పుత్రకామ।

వధూర్వరమీక్షేత॥

వధువు వరుని చూడవలెను.

మం॥ అపశ్యం త్వా మనసా దీధ్యానాగ్ం స్వాయాం తనూగ్ం ఋత్వి
యే నాధమానాం। ఉప మాముచ్చా యువతిర్బభూయాః ప్రజాయస్వ ప్ర
జయా పుత్రకామే॥

వరో వధూమీక్షేత॥

సూ॥ ఉత్తరయాఽజ్యశే
షేణ హృదయ దేశౌ సం
మృజ్య॥

వరుడు వధువును చూడవలెను.
క్రింది ఋక్కు చెప్పి మిగిలిన ఆజ
ములో వరుడంగుష్ఠానామికల ముం
తమ రెండువక్షముల నొక్కమా
తుడువవలెను.

మం॥ సమంజంతు విశ్వేదేవా స్సమాపోహృదయానినౌ। సం మాతరిశ్వాసంధాతా సముదేష్ట్రీదిదేష్టునౌ॥

సూ॥ ఉత్తరాస్మిన్ప్రోజపిత్వా | క్రింది మూడుఋక్కులను జపము చేయవలెను.

సకృదేవ మంత్రః

మం॥ ప్రజాపతే తన్వం మేజుషస్వత్వష్ట ర్దేవేభి స్సహసామ ఇంద్ర। విశ్వైర్దేవై రాతి భిస్సగ్ంరరాణః పుగ్ంసాం బహూనాం మాతర స్స్యామ॥ ౧

ఆనః ప్రజాంజనయతు ప్రజాపతిరాజరసాయ సమనక్త్వర్యమా అదుర్మంగలీః పతిలోకమావిశశంనో భవ ద్విపదేశం చతుష్పదే॥ ౨

తాం పూషన్ ఛివతమామేరయ స్వయస్యాం బీజంమనుష్యావపంతి, యానఊరూఉశతివిశ్రయాతే యస్యాముశంతః ప్రహారే మ శేఫం

సూ॥ శేషగ్ంసమావేశనే జపేత్॥ } మిగిలిన ఆరోహోరుం అనుదానిని సమావేశన కర్మయందు జపించవలెను.

ఆచమ్య—శుభతిధౌ శ్రీమాన్ గోత్రః నామధేయః ధర్మపత్నీ సమేతోహం। శ్రీ మతః గోత్రస్యనామధేయస్య ధర్మపత్నీ సమేతస్య మమోపాత్త దురి తక్షయద్వారా శ్రీ పరమేశ్వర ప్రీత్యర్థం సమావేశన జపం కరిష్యే॥

అని సంకల్పముచేసి ఒకపళ్ళెములో సఫల దక్షిణా యుక్త తాంబూలము లుంచి యిద్దరును పట్టుకొని క్రిందియను వాక శేషమును పించవలెను.

మం॥ అగ్నేహోతారం=గృణాగోచుత॥

సమావేశన ముహూర్తమున్న ముహూర్తోన్ము॥

ఆనోర్భద్రా నాభిమాతరి యోన॥ } ఇంతవరకు వధువు విన్న దధి మంత్రణము చేయవచ్చును.

ద్వైవాదాం బుతు సమావేశనమునకు ముహూర్తమునకు ముందు "అగ్నే హోతారం" అను సమావేశనము ... యిప్పుట "విష్ణుర్యోనిం" మొదలగు సమావేశనమును చెప్పవలెను.

మూ. కంకణవిమోచనం కుర్యాత్॥ | కంకణమును విప్పవలెను.

మం॥ కంకతోన కంకతోఽథో నతినకంకత॥ ద్వావితి కృత్యావితి

అదృష్టా అలిప్సత॥

పునసంకల్ప్య మమ వివాహాంగభూత సమాభ్యుదయకం కర్మకరిష్యే అభ్యుదయక బ్రాహ్మణ భోజన పరిత్యామ్నాయ యథాశక్తి హిరణ్యం తుభ్యమహం సంప్రదదే నమమ॥

తదంగ కర్మణః పుణ్యాహం వాచయిష్యే పోదకంఠిలకం = మార్జనాంతం కుర్యాత్॥

పిమ్మట నాశీర్వచనము ఫల ప్రదానమునుహారతి చోరకర్మ-దొంగవెలిచు (తన తాహతుకు దగిన వస్తువును పుచ్చుకొని వేగముగా పరి దెకు పోవుట.)

శ్లో॥ సంకల్పానంతరం తత్రముఖ్యకాల ఇతిస్మృతః ! హస్తగ్రహణకాలో వాచతు ర్థ్యాం నిశిమోచయేత్॥

రక్షాబంధనము సంకల్పము కాగానే కట్టుకొనవలెను. పాణిగ్రహణకాల మందైనను సరియే । శేషహోమము కాగానే విప్పివేయవలెను. (ఈరక్షను గట్టుకొనుట, శిష్టాచారముచేత హస్త గ్రహణకాలముందే జరుగుచున్నది.

శ్లో॥ పూజనే మధుపర్కే చ కన్యాదానే తథైవ చ కర్మస్వేతేషు వై భార్యాం దక్షిణే సూపవేశయేత్॥

వరుని పూజించునప్పుడును మధుపర్క మిచ్చునప్పుడును కన్యాదాన మప్పుడును దాత భార్య తనకు దక్షిణమున నుండవలెను.

భోజనే వాహనే కాలే ఉపహారే విశేషతః మధుపర్కప్రదానేషు ద్విర్ద్విరాచమనం భవేత్॥

భోజనానంతరమును వాహనము దిగినప్పుడును అల్పాహారము చేసినప్పుడును మధుపర్కప్రాశనకాలమందును రెండేసిసార్లాచమించవలెను.

యోక్త్రమావేష్టనే కాలే భూమిసంమార్జనే తథా వధూతండుల నిక్షేపే వరో వారుణ దిఙ్ముఖః॥

యోక్త్రము కట్టునప్పుడును భూసమ్మార్జన మప్పుడును తలంబ్రాల సమయమునను వరుడు వధువు ఎదుర పడమటిముఖముగా నుండవలెను.

కింతు వైవాహికాదేవ పితృగోత్రం సముంచతి। స్వగోత్రాద్భ్రశ్యతే నారీ క్రమణాత్సప్తమే పదే॥

పాణిగ్రహణమైనంతమాత్రమున వధువు తండ్రిగోత్రమును విడువదు. సప్తపదియైన పిమ్మట పితృగోత్రమును వీడి భర్తృగోత్రమును పొందును.

ప్రధాన హోమేయు దృదాదిహోమే। ప్రవేశహోమే చ వివాహశేషే సీమంత హోమే పుంసవనే చ కర్మస్వేతేష్వప్యహోమేషు చ దక్షిణా స్త్రీ॥

ప్రధాన యదృదాదిప్రవేశ శేష సీమంత పుంసవనహోమములయందు వధువు దక్షిణమున నుండవలెను. (అగ్నేయస్థాలీపాకము వధూసంబంధము గాన దానియందును దక్షిణవధువే).

సంస్కార్యః పురుషో వాపి స్త్రీర్వా దక్షిణతో భవేత్ సంస్కారకస్తు సర్వత్ర తిష్ఠేదుత్తరతస్సదా॥

సంస్కరింపబడువారు పురుషుడైనను స్త్రీయైనను దక్షిణమున నుండవలెను. సంస్కరించువారెప్పుడు నుత్తరమున నుండవలెను.

సమాప్తము

నీలలోహితధారణ ముబాహ్యన్ను ముహూర్తోస్తు । అనగా రెండు నీళ్లబిందెల ముందుంచి ఒక స్వర్ణాభరణము ఒక రజతాభరణము ను ఆబిందెలయందు వైచి దంపతుల నిద్దరిని ఒక్కమారు తీయమని ఆ తీసిన వస్తువులను పురోహితుడు పుచ్చుకొని యీ క్రింద చెప్పబోవు మంత్రిముతో నాయాభరణముల నంటిన యుదకము నాదంపతుల శిరముల జల్లవలెను. ఇట్లు మూడుసార్లు చేయవలెను.

మం॥ ఇయంవై రజతా । అసౌహరిణీ । యద్వా గ్నావాసహ ఆభ్యామేవైనముభయతః పరిగృహ్ణాతి । వరుణస్య వాఅభిషిచ్యమానస్య వః । ఇంద్రియంవీర్యంనిరఘ్నన్ । తత్సువర్ణగ్ం హిరణ్యమభవత్ । యద్రుక్మమంతర్ధధాతి । ఇంద్రియస్యవీర్యస్య నిర్ఘాతాయ । శతమానో భవతి శతాక్షరః । శతాయుఃపురుషశ్శతేంద్రియః । ఆయుష్యేవేంద్రియే ప్రతితిష్ఠతి । ఆయుర్వైహిరణ్యం । ఆయుష్య ఏవైనమభ్యతిక్షరంతి తేజోవై హిరణ్యం । తేజస్య ఏవైనమభ్యతిక్షరంతి । వర్చోవై హిరణ్యం । వర్చస్యాఏవైనమభ్యతిక్షరంతి । శతమానం-భవతి శతాయుః ప్రతితిష్ఠతి ।

మం॥ తస్యోవదేశాన్ ద్వంద్వమింద్రేణ దేవతావ్యంతే । ద్వంద్వం వైమిథునంతస్మాద్వంద్వాన్మిథున ప్రజాయతే । ప్రజాత్యై ప్రజాయతే । ప్రజయాపశుభిర్య ఏవం వేద॥

పిమ్మట దండాడింపు, అప్పగింతలు.

శ్లో॥ అష్టవర్షాభవేత్కన్యా । పుత్రవత్పాలితామయా ఇదానీం